

י"ל ע"י ארגון נעשה ונשמע
טל: 0722-477774 פקס: 0722-155-701
דוא"ל: m0722477774@gmail.com

הקבצו

בית וועד לחניכי הישיבות
העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב זיע"א

גליון
29

תשרי חשוון תשע"ה

נושא החודש:
קדושת הברית [ב]

דרכה של תורה

מאמר תורני בנושא ע"פ תורת מוהר"ן

קדושה - התמודדות למעשה

קודם מעשה

כפי שהתבאר, היסוד של קדושת הברית הוא להיכן מופנה הקשר והאהבה הפנימית של האדם, האם להשם יתברך או לכיוון אחר. החל מרגע לידתו וכניסתו לברית מילה, ובמשך כל חייו - מוטל על האדם להפנות את המבט לכיוון מסוים, ולהתקדם אליו כל הזמן. הכיוון המסוים הוא הקשר והאהבה להשם יתברך, כשכל חייו הוא מהלך אחד רצוף של התקדמות לכיוונו. כל התורה והמצוות תכליתם הוא להביא אותנו אל הקשר הזה, ולהיפך, כל האיסורים והעבירות חלילה, משמעותם הוא ריחוק וניתוק מהקשר הזה.

הביטוי העיקרי של העניין הוא בקדושת הברית, שם נמצא עיקר הנסיון להסיט את המבט ולהפנות את האהבה והקשר למקום זה, או להיפך, להתגבר על המשיכה הזאת, ולהישאר עם הפנים והמבט הפנימי למקום הנכון. אבל המערכה לא מתחילה בשעת הנסיון. אלא דווקא קודם לו. העבודה הקדושה של 'שמירת הברית', מתחילה בכך שאדם עמל לבנות קשר עם השם יתברך, ומפנה לשם את כל כוחותיו

מחשבותיו דיבוריו ומעשיו - מהבוקר ועד הערב ועד בכלל, במשך כל ימי חייו.

הנקודה המרכזית שאמורה להנחות אותנו בכל יום מחיינו, ובכל מחשבה דיבור ומעשה, הוא: האם זה מקרב אותי להשם יתברך או מרחק אותי. כמובן, את ההכרעה לכך נותנת לנו התורה, ומלמדת אותנו באר היטב מה הם הדברים שמקרבים אותנו (המצוות), ומה הם הדברים שמרחקים (העבירות), אך זו הנקודה שעומדת במרכז ההתעניינות - התקרבות או התרחקות, ויש גם שטח רחב שבו אין מצוות או עבירות, והמכריע העיקרי היא רק הנקודה הזאת (וכפי שהרחבנו בזה בנושא קדושת האכילה).

ככל שהנקודה הזאת נבנית בתוכנו, כך אנו בונים את ה'ברית' שלנו עם השם יתברך. ואזי כשמוגיעים לנסיון העיקרי, יש לנו את הכלי נשק העיקרי להתמודד; הגענו מוכנים. ברור לנו מה אנחנו רוצים, לאיפה אנחנו חותרים, וממילא מזהים מיד לאיפה הנסיון הזה מנסה להוביל אותנו, ויודעים לעצור בזמן, שלא לאבד את מה שכל

במאמר הקודם (גליון 28 - אב-אלול תשע"ז) התבאר מהות העניין של 'קדושת הברית'; שם נוכחנו כיצד מצד אחד הוא יסוד היהדות, ומצד שני הוא עיקר המלחמה והנסיון, ולאחר מכן התבארו באריכות יסודות העניין, ומשמעותו המעשית.

במאמר זה נתקדם לחלק המעשי, כיצד אכן ניתן לזכות לקדושת הברית, או נכון יותר 'לשמירת הברית'. מובן מאליו, שהחלק המעשי קשור ומאוחד בקשר בל ינתק עם הבנת יסודות העניין, כי רק כאשר ברור לנו מהות העניין, ומדוע הוא נחוץ לנו - יהיו לנו כוחות להתמודד אתו כראוי ובהצלחה.

לשם כך, מומלץ לקרוא גם את המאמר הקודם, אך היסודות הנחוצים יחזרו על עצמם בקצרה גם במאמר זה.

***

החלק המעשי של ההתמודדות מתחלק באופן כללי לשלושה חלקים: קודם מעשה, בשעת מעשה, ולאחר מעשה.

תורה תבלין

חז"ל אומרים: "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין" (קידושין ל, ב). והרמב"ם מפרש זאת בצורה ממוקדת על עניין הקדושה, כאשר לאחר שמפרט כל

דרכי הזהירות וההרחקה, הוא מוסיף ואומר (הלכות אס"ב פכ"ב הכ"א): "גדולה מכל זאת אמרו: יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר 'אילת אהבים ויעלת חן, דדיה ירווך בכל עת, באהבתה תשגה תמיד'". כאומר, לאחר כל דרכי הזהירות, אין לי מה לומר לך אלא עצה אחת: תמלא את עצמך בתורה, ואז תינצל.

באופן כללי: ככל שאדם ממלא את עצמו יותר ברוחניות, הוא מרוכז יותר, ומזוכך יותר, והעולם עם כל יצריו ונסיונותיו פחות מדבר אליו. זהו דבר שכל אחד יכול להעיד עליו בחוש: לאחר לימוד או תפילה כראוי - המצב הוא אחרת. מדובר אם כן בעצה כללית ועקיפה - תתעסק בדברים טובים, וממילא לא תצטרך להתמודד עם דברים בעייתיים. וכלשון מוהר"ן: "תתעסק בטוב, והרע יפול מאליו".

אבל בנוגע לעניין קדושת הברית - אין זו עצה עקיפה אלא עצה ישירה הנוגעת למהות העניין.

דבר המערכת

שנה חדשה

עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה.

שנה חדשה, כפי המבואר בספרים - הוא עולם חדש. עולם חדש ממש; שמים חדשים, אדמה חדשה, אנשים חדשים, בניינים, מכוניות, כבישים, זבובים ופרחים - הכל חדש.

וגם השליחות שלנו חדשה. את השליחות של השנה הקודמת סיימנו, וכעת יש לנו תפקיד חדש, לעם ישראל בכלל, ולכל יהודי בפרט.

זה מחדש ומאתגר. להתחיל מחדש זו תמיד הזדמנות. כל מה שתמיד רצינו, ולא כל כך הצלחנו - כעת אפשר לזכות. הכל חדש, הכל נקי, אפשר לנסות הכל מחדש.

***

אבל עולם חדש - הוא גם העלמה חדשה. עולם חדש פירושו עולם יותר מגושם, עם יותר הסתרות ויותר נסיונות, שאם לא כן - הוא זהה לשנים הקודמות, וזאת זה כבר היה לנו...

וזה מפחיד. כי עולם של נסיונות הוא עולם מסוכן, שעלול להשאיר אותנו חלילה רחוקים מה' ורחוקים מהתכלית, ועלול לנשל אותנו משליחותנו.

***

בשביל זה קבלנו במתנה את חודש תשרי. חודש תשרי נקרא 'ירח האיתנים' - חודש עם כוחות חזקים ואיתנים שיש בכוחו לשבור את ההסתרה, ולהמשיך הארה של רחמים, שיהפוך את ההסתרה - לגילוי, ואת העולם המגושם - לכלי לעבודת ה'.

בחודש תשרי אנו עסוקים ומוקפים בקדושה וקרבת ה' מכף רגל ועד ראש. לא מכירים משהו אחר. ולאחר חודש כזה - יש לנו כבר 'ראש', ראש על הכתפיים, ברור לנו מה אנחנו רוצים ולאן פנינו מועדות.

עם הראש הזה אנו מתחילים את השנה החדשה. ונכנסים לחודש חשוון, שהוא - נכון מאד - הצוואר..

הצוואר אין בו אצבעים מיוחדים, אבל הוא בעצמו המיוחד. הצוואר הוא זה שמחבר את הראש לגוף, ובלעדיו אין כלום, לא ראש ולא גוף. שם מקום השחיטה ושם מקום החיים. וכך חודש חשוון, אין בו שום יום 'מיוחד', אך כל כולו מיוחד, חודש של התחדשות למעשה, עם הכח של תשרי מאחורה, ועם הפנים אל כל השנה קדימה.

***

זו ההזדמנות לחדש את הקשר הפנימי שלנו. לחפש אתנו מחדש, למצוא אותנו מחדש, ולבנות אותנו כראוי.

מטרת הגליון הוא לקחת את ההארה של חודש תשרי - להאיר אותה במשך כל השנה, ולהאיר דרכה את כל הפינות והמקומות בהם שכחנו שיש חודש תשרי. הגליון הנוכחי בפרט, עוסק באופן מעשי בבניית הקשר עם ה', והתמודדות עם נסיונות, יהי רצון שנוכח.

"היא רעווא קמיה דתשרי על עמיה" - שה'תשרי' ילווה אותנו תמיד..

הנושאים הבאים:

כסליו - התחזקות
שבת - ידיעה ובחירה
שבט - ממוון ופרנסה
אדר - תוכחה
ניסן - תפילה
אייר - הזמן והמקום

המשך בעמוד ב' <<<

כך חשוב לנו. אך אם הנקודה הפנימית חסרה, מניין יהיו לנו הכוחות שלא להימשך אחר היצר והתאוה. יתירה מזאת, גם אם נצליח בכח לעצור את עצמנו, אבל את המשיכה שבלב קשה יהיה למנוע.

לכן, בנושא זה יותר מכל נושא אחר, מודגש הצורך להפנות דעתנו ומחשבתנו אל החכמה, ולא במובן האינטלקטואלי שלה, אלא במובן הרגשי והפנימי שלה, וכמו שהרמב"ם מדגיש ומביא את הפסוק שנאמר על התורה "אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד", כלומר, החיבור אל התורה תוליד בלבנו חיבור ואהבה אמיתית, שממילא תדחה את המשיכה לכיוון אחר, שהוא זר מר ומנוכר.

לסיכומו של עניין: המלחמה לא מתחילה בשעת נסיון, ולא מתרכזת בשמירת עניינים, אלא בעיקר קודם הניסיון, ובשמירת הדעת והלב. ואז ניתן גם לעמוד בשעת נסיון, ולשמור על העניינים וגם על הלב, שירצה להמשיך לשמור על מתיקות האהבה האמיתית, ולא להתפתות אחר אהבות מזדומות ומאוסות.

בשעת מעשה

עד כה התבאר, שעיקר ההתמודדות בקדושת הברית, היא מהותית ולא נקודתית. וככל שהנקודה הפנימית נבנית, כך הניסיון הרבה יותר קל וישים.

אמנם כאשר נתקלים בניסיון מעשי - חשוב ללכת לכיוון ההפוך. כאשר יש ניסיון והתגברות היצר - אסור להתמודד אתו עם שכל ודעת; האם זה כדאי, והאם ארוויח מכך או אפסיד, וכלשון מוהר"ן (בספר המידות) "אל תינסך עם פיתויך בטוען ונטען". בשעת נסיון לא מתוכחים אלא פשוט זורקים את השכל והחכמות, ומתעקשים במסירות נפש לקיים את התורה בפשיטות ותמימות. זהו רצון ה', וכך כתוב בשולחן ערוך, וזה אסור, ואזי ואבוי למי שעושה עבירות, ותו לא מיד.

אמנם מצד ההגיון, לאור האמור - ייתכן מצב בו אדם מרגיש שהוא אינו בסכנה, וממילא יכול להרשות לעצמו ללכת במקום נסיון, או אפילו בעת נסיון להתנהג כביכול זה לא נסיון עבורו, וייתכן שהרגשה זו נכונה, אך למעשה אסור לסמוך על כך, וצריך להיזהר שלא להיכנס לנסיון, ואם יש נסיון - פשוט לעצום עיניים ולברוח מהר ככל האפשר. וזו העצה היחידה והחזקה ביותר בשעת מעשה - מסירות נפש כפשוטו, בלי הבנה ובלי עומק, רק ברמה של ילד שידע שאסור לעשות עבירות וזהו.

לאחר מעשה

בנוסף להתמודדות קודם מעשה - על ידי דעת, ובשעת מעשה - על ידי מסירות נפש. ישנה התמודדות לא פחות חשובה - לאחר מעשה; בין לאחר הצלחה ובין לאחר כשלון חלילה.

לאחר הצלחה ועמידה בניסיון - כעת הזמן להביא את זה למקום אמיתי, ולחדד דרך זה את הקשר הפנימי שלנו. אין הזדמנות טובה מזו, לעמוד לפני השם יתברך ולומר לו: תראה, אני שלך! הדבר החשוב ביותר עבורי הוא הקשר עבורך, הנה תראה שלא הסכמתי להמיר את זה בעד שום פיתוי בעולם. ובמקביל לעשות מזה עסק, לשמוח ולרקוד על כך. כל פעולה כזאת מחזקת את הקשר ברמה ששום דבר אחר לא יכול לעשות זאת, וממילא נותנת יותר כח לפעם הבאה.

לאחר כשלון חלילה - חשוב לדעת שהנסיון לא תם, ואדרבה, כעת הוא עיקר הניסיון. הכשלון הסיטי את מבטו הפנימי של האדם למקום אחר, וכעת הניסיון הוא האם להמשיך בכך חלילה, ולהרגיש שכבר אינו שייך לקשר עם ה', כי אם למקום האחר. או להחליט לכיוון שונה, ובכך לנצח את המלחמה למפרע - אם לאחר הכשלון, אדם מתעקש לעמוד ולומר: ריבוננו של עולם אמנם נפלת, אבל נשארתי שלך, ולא אתן לשום דבר לבלבל אותי. וממשיך בשמחה ובהתחדשות לעבוד את ה' כאילו לא היה דבר - אין לך ניצחון גדול מזה. ניצחון נקי ואמיתי בלי שום יישות וגאווה, ניצחון שכל כולו קודש לה'.

מובן שאין כאן שחור-לבן. ובכל נסיון יש גם הצלחות וגם כשלונות. ולכן צריך להשתמש בשני הפעולות כאחד - את החלק של ההצלחה, גם היא נקודה קטנטנה מתוך מכלול של כשלון - לקחת למקום של: הנה, אני שייך לה', ולעשות מזה עסק ושמחה גדולה. ואדרבה, דווקא ההתגברות הקטנה בתוך הכשלון הגדול, אותה הוא שבכל אופן יש לי קשר... ואת החלק של הכשלון לקחת למקום של התחזקות והתגברות שבכל אופן אני ממשיך הלאה, כי אני נאמן למקור.

***

לסיום, אי אפשר שלא להזכיר את המתנה הגדולה שיש לנו, והוא הגילוי הנפלא והנורא של ה"תיקון הכללי". שעליו אמר מוהר"ן שמסר את נפשו ואבד את אשתו ושני ילדיו, בכדי להמשיך תיקון זה. ועליו להאמין באמונה שלמה, שאכן בפעולה פשוטה זו של אמירת עשרה מזמורים, יש בכוחו לתקן את כל הקלקולים בפרט בעניין הקדושה. ומקובל לומר, שאם זה עוזר לאחר מעשה לתקן, כל שכן שזה עוזר קודם מעשה שלא להיכשל.

שירת הכלים השבורים

ישנו פתגם המיוחס לאחד מגדולי ישראל המפורסמים: "האדם דומה לכינור, אם הוא שלם - הרי הוא מנגן". פתגם זה מייצג כנראה תפיסת עולם, בה תפקיד האדם בעולם הוא לצעוד לקראת ה"שלמות", ולא רק לצעוד לקראתה, אלא אף להבין שרק באותו יום נכסף בו ישיג את ה"שלמות", אזי יתחיל לשיר את שירת חייו. בודאי שדרך זו יסודה בהררי קודש, ומכל מקום אנסה להציג גישה נוספת, שאולי תתאים יותר לבני דורנו.

במדרש רבה (ויקרא רבה, ז) א"ר אבא בר יודן: כל מה שפסל הקב"ה בבהמה, הכשיר באדם. פסל בבהמה "עורת או שבור" (ויקרא כב כב), הכשיר באדם: "לב נשבר ונדכה, אלהים לא תבזה". א"ר אלכסנדר: ההדיוט הזה, אם משתמש הוא בכלי שבור גנאי הוא לו. אבל הקב"ה: כלי תשמישו שבורים, שנאמר: "קרוב ה' לנשברי לב" (תהלים לד יט), "הרופא לשבורי לב" (שם קמז ג), "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח" (ישעיה נז טו), "זבחי אלקים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה".

ממדרש זה משמע, כי אדרבה, הקב"ה מחבב את הכלים השבורים אף יותר מאשר הכלים השלמים. מי הם הכלים השבורים? יש להם עוד כמה שמות. בפיוט 'ואביתה תהילה' הנאמר בתפילת מוסף של יום הכיפור, הם נקראים: 'חסרי שכל, חורשי רשע, כתומי שמץ, סרוחי מעש, ריקי צדק, והיא תהלתך'. נפלא.

אלו הם אני ואתה. האנשים הבלתי מושלמים, מלאי חסרונות ומידות רעות. והם שבורים מרוע מצבם הרוחני, ואתם הקב"ה מחבב! ולתהילתם הוא מצפה. כי הם לוקחים את שברי נפשם, ותופרים אותם בחוטים של אלוקות. זוהי אם כן השירה היפה ביותר נשנתן לשיר להש"ת, כאשר אנו מחדשים תצורות חדשות של הופעה אלוקית בתוכנו, בהתאם לאותם בורות אותם אנו מוצאים בנפשנו.

לאור גישה זו, האדם אינו מצווה לשאוף ל"שלמות", כנאמר (אבות ב, טז) ולא עליך המלאכה לגמור. אנו נמצאים במסע תיקון הכלים השבורים, אנו נתקן היכן שידרש, מה שנוכל, ותו לא. אדרבה, תהלתנו נובעת דווקא מכך שאנו שבורים.

המהלך שעבר מתחילת המאמר עד כה, מתואר ב'סיפורי מעשיות' מעשה יא (בקיצור לשון): 'בלילה לנו ביער, ושמענו קול החיות, וכולם שואגים והומים בקולות משונות, ובתחילה נזדעזעו מאד, אחר כך היטו אזנם ושמענו שהוא קול זמרה ונגינה נפלא מאד מאד, שכל התענוגים של העולם כולם כאין ואינם נחשבים ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא של הנגינה הזאת'. חיות היער - זה אנחנו, אנשים עם חסרונות, עם נטיות ח"ייתיות'. בתחילה הקול שלנו מפחיד אותנו עצמנו, אך לכשנקשיב נכון - נשמע קול נגינה שמץ, סרוחי מעש, ריקי צדק, והיא תהלתך'. נפלא.

קדושת הברית [ב]

וזה גם חיוב על פי הלכה, כמבואר בגמרא (בבא בתרא דף נו ע"ב), ובשו"ע (אבן העזר סימן כא) שאם יש לאדם דרך אחרת שאין שם נסיונות והולך בדרך שיש לו שם נסיונות הרי הוא "רשעי", ואפילו אם עוצם את עיניו כל הדרך (וכמבואר שם ברשב"ם) כי עצם הדבר שאדם מכניס את עצמו לנסיון פירושו שבאישוהו מקום הוא לא מספיק מיוחד ממכשול, וזה עצמו הפגם, כי אם אדם מבין נכון מה עוצמת ההפסד במכשול, הוא לא היה מוכן להיכנס לספק רחוק ביותר של מכשול.

יעקב: לפי מה שדיברנו בפעם הקודמת שיעקר העניין של קדושת הברית הוא העניין של הקשר והברית עם השם יתברך, לפי זה מובן מאוד למה זה כל כך חמור להכניס את עצמו לנסיון, כי העיקר זה "לשמור" על הקשר הזה, וברגע שאדם נכנס לסיכון של הקשר הזה, הרי זה עצמו ולזול בקשר.

משה: בהחלט נקודה נפלאה, וכל זה כמובן אפילו אם באמת לא יכשל כלל. אבל באמת הרי כל אחד מבין שכלל שאדם נכנס לנסיונות, בסוף הוא עלול להיכשל, כי אין אפטרופוס לעריות ונפשו של אדם מאמדתו, וגם אם עכשיו הוא מרגיש שאין לו משיכה ונסיון, הרי הדברים עלולים להשתנות ברגע.

ולפעמים זה גופא עצת היצר הרע שעושה לאדם הרגשה על איזה זמן כאילו כבר לא מפריע לו, וזו הוא מתרפה בשמירה על עצמו, וזו מגיע פתאום איזה הפתעה שלא חלם עליה והוא נופל בלי להיות מוכן, לכן צריך כל הזמן להשגיח ולהשים לב מאוד לברוח מאוד ממקום הנסיון.

ובאמת מבואר באור החיים הקדוש שהשי"ת ברא את האדם באופן כזה שאם אינו שומר על ההרחקות שצוותה התורה, אין לו כח להינצל מהיצר הרע, והבחירה של האדם היא להישאר רחוק מהנסיון, אבל ברגע שאדם מכניס את עצמו לנסיון שלא בהכרח, ייתכן שכבר לא יוכל בשום פנים ואופן לשמור על עצמו, כי אף על פי שיש בחירה לאדם, כאן עיקר הבחירה היא על הרגע הקודם אם להכניס את עצמו לנסיון או לא.

[כמובן שהדברים עמוקים, ובאישוהו בחינה בוודאי יש לאדם בכל רגע את הכח לעזוב את כל הרע, אבל בדבר הזה יותר משאר הדברים עיקר הבחירה של האדם היא כמה שיותר להישאר רחוק מהנסיון].

יעקב: ממש יסודות נפלאים, הייתי רוצה לשוחח עוד, אבל אני קצת ממהר, אז בעז"ה נמשיך בפעם הבאה.

משה: בסדר גמור, אז דיברנו הפעם על העניין של תפילה ועל העניין של להתרחק מהנסיון, בפעם הבאה בעז"ה נדבר על הנקודה שאדם חייב למצוא תענוג ברוחניות, וכן נדבר קצת על דרכי המלחמה בפועל [שקראת לזה השקייית האילן].

יעקב: אני מחכה כבר מעכשיו לפעם הבאה.

יעקב: שמעתי על כך משל יפה מהגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: הוא סיפר (סיפור אמיתי) על אדם שנתנו לו להיות ממונה בבית חולים על מחלקה מסוימת בשעות הלילה, ואמרו לו: תראה, בדרך כלל כולם ישנים והכל בסדר, אבל אם מישהו יתעורר, יש כאן טלפון, תתקשר מיד וישלחו לך תגבורת.

באמצע הלילה התחילו כמה חולים להתעורר, והוא, במסירות נפש ממש עבר מאחד לאחד וטיפל למעלה מיכולתו, אבל בסופו של דבר הוא לא הגיע לכולם, ואחד מהחולים הלך לעולמו.

בבוקר באו הרופאים ואמרו לו: מה עשית? הרי הרגת אדם. התחיל לצעוק עליהם: אני הרגתי? אתם יודעים איזה מסירות נפש עשית? כל הלילה לא ישנתי אפילו רגע, הבאתי לזה מים ולזה הנשמה וכו' ואתם עוד צועקים עלי, אין לכם בושה? ענו לו הרופאים: טיפשי! מי ביקש ממך "להסתדר"? הרי אמרנו לך בפירוש שאם מישהו מתעורר אתה חייב להזעיק עזרה, ואם היית מרים טלפון, מיד היינו שולחים לך עזרה ואף אחד לא היה מת. ואם כן למה לא העיקת עזרה?

משה: משל נפלא ביותר.

ואם זה נכון בכל נושא ועניין בעבודת ה', קל וחומר על העניין הזה, שעל זה אמרו בפירוש שיצרו של אדם מתחדש ומתגבר בכל יום ממש ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ואם האדם חושב שהוא כן יכול להסתדר לבד, הרי זה פשוט טפשות או כפירה.

ולפעמים אדם לא חושב שיתגדר לבד, אלא הוא רואה באמת שהוא לא מסתדר לבד, וממילא הוא חושב לעצמו: מה אעשה, והרי אני לא יכול בשום פנים ואופן, אם כן אני אנוס, ובאמת הוא צודק שעכשיו הוא אנוס, אבל הטעות שלו שיעקר העבודה שלו היא לא עצם המלחמה שבזה ייתכן שאין לו כוחות להתמודד, אלא פשוט התפילה והצעקה להשם יתברך, ואת זה הוא לא עושה.

יעקב: אם כן לסיכום, הדבר הראשון והעיקרי הוא - לא להפסיק להתפלל על זה להשם יתברך, וכמובן גם להאמין שהתפילה פועלת.

משה: נכון, נקודה חשובה.

החלק השני הוא להיזהר ככל האפשר להתרחק ממקום נסיון. ניתן לומר בבחינה מסוימת שזה "עיקר עבודת האדם" למעשה בעניין של קדושת הברית. כי בוודאי יש את המלחמה בפועל בעת נסיון, אבל עיקר הדבר שהאדם יכול לעשות בזה הוא פשוט להתרחק ממקום נסיון כמה שיותר.

יעקב: שלום משה, אני שמח לפגוש אותך שוב, נהניתי מאד משיחה הקודמת שלנו בעניין קדושת הברית, וכבר ציפיתי לפגוש אותך שוב, ולשוחח עוד על העניין.

משה: בשמחה רבה. על מה רצית לשוחח?

יעקב: בפעם הקודמת שוחחנו על חשיבות הנושא כשלעצמו, הפעם אולי נשוחח קצת על העבודה בזה למעשה?

משה: אכן.

למעשה, נכון לחלק את העבודה לשנים; מצד אחד יש את העבודה במשך היום - לא מול הנסיונות, ומצד שני יש את העבודה של האדם בזמן הנסיון, ובכל אחד מהם יש נקודה שבזה הוא העיקר.

כי מצד אחד בוודאי העיקר תלוי במה שאדם עושה במשך כל היום; מה הם הרצונות שלו, על מה התפילות שלו, ובמה מונח הראש שלו, ובלי להשקיע בזה - המלחמה כמעט אבודה מראש. ובאמת עיקר העבודה על קדושת הברית היא באופן כללי במשך היום לקדש ולרומם את המחשבות והרצונות וכמו שארחיב תיכף.

אבל מצד שני, בוודאי שעיקר השמירה והמלחמה היא דווקא בזמן הנסיון, ולפעמים זה התמודדות לא פשוטה, כי כמה שאדם ירומם את המוח והדעת, סוף סוף נסיון הוא נסיון ובהו צריך הרבה גבורה, ונצרך לזה גם כן "הרגל", וככל שהאדם מתרגל להסיח דעת בעת נסיון כך נקל לו יותר.

ועל כל פנים מוכרח שיהיה שני הדברים יחד; מצד אחד העבודה במשך כל היום להתקדש יותר ויותר ולרומם את המוח והלב, ומצד שני לדעת ללחום בפועל בעת המלחמה והנסיון.

יעקב: אם אני מבין נכון נוכל להגדיר שהעבודה של כל היום היא כדוגמת "השורש" של אילן שבוה תלוי הגידול של האילן, ואם השורש לא טוב לא יעזור להשקיע בהשקייית האילן ושאר דרכי הטיפול באילן, אבל מצד שני גם אם השורש טוב אם לא יבוצע בפועל השקייית וזימור וכו' לא יגדל האילן, ואם כן בפועל העיקר הוא הטיפול בעץ באופן מעשי.

משה: הגדרה יפה ומדויקת. ואם כן בא נדבר תחילה על השורש, ואחר כך נדבר על החשיקה והגידול.

הדבר הראשון כמובן הוא התפילה, ואין זה פתגם בלבד, אלא באמת אדם לא יכול להתגבר על היצר הרע בכוחות עצמו רק על ידי עזרה משמים, וכמו שאמרו בפירוש בגמ' (קידושין דף ל) "יצרו של אדם מתגבר ומתחדש בכל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו", ואם כן בוודאי שאין שום אפשרות להינצל מהיצר הרע אלא על ידי תפילה, כי כך טבע הקב"ה שאדם לא יכול להסתדר בלי עזרה, ונמצא שעבודת האדם היא פשוט לבקש עזרה.

בית היין

שמירת הברית [ב]

עיקר ההתקרבות להשם - על ידי תיקון הברית

וְזֶה עֵקֶר הַתְּקָרְבוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְרָהָם שֶׁבְּשָׂמַיִם, הֵינּוּ עַל יְדֵי תִקּוּן הַבְּרִית, עַל יְדֵי זֶה עֵקֶר הַתְּקָרְבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאַבְרָהָם שֶׁבְּשָׂמַיִם, בְּבַחֲיַת (שְׁמוֹת י"ט): "וְאַשָׁא אֶתְכֶם עַל כַּנְּפֵי נְשָׂרִים וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלַי". וְנִשְׁרָא זֶה תִקּוּן הַכְּפָלִי, שְׁהוּא בְּחִינַת: "וַיַּגֵּד לְכֶם אֶת בְּרִיתוֹ" כִּי, הֵינּוּ תִקּוּן הַבְּרִית. עַל יְדֵי זֶה דִּקְא, "וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלַי" שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֵלָיו יְתַבְּרָה. כִּי עֵקֶר הַתְּקָרְבוֹת לְהִשָּׁם יְתַבְּרָה, הוּא עַל יְדֵי תִקּוּן הַבְּרִית: (ליקוטי מוהר"ן סימן כט)

פרנסה בלי טורח - על ידי תיקון הברית

וּבְזֶה תְּלִי פִּרְנֶסָה בְּלִי טוֹרַח, שְׁהוּא בְּחִינַת (שֵׁם ט"ז): "לְחֶם מִן הַשָּׁמַיִם". הֵינּוּ עַל יְדֵי תִקּוּן הַכְּפָלִי וְכו', כִּי פִּרְנֶסָה שְׁהוּא בְּטָרְחָא וּבְכַבְדוּת, הוּא מְחֻמֵּת שֶׁלֹּא תִקּוּן תִּקּוּן הַכְּפָלִי, שְׁהוּא תִקּוּן הַבְּרִית.

טעימה מתורת מוהר"ן על הנושא

פִּי מְאֵן דְּזָרְק פִּירוּרֵי דְּנִהְיָא עֲנִיית רַדְף אֲבַתְרָה, כֹּל שְׁפֹן מְאֵן דְּזָרְק פִּירוּרֵי דְּמִקְא (זהר פִּינְקֵס רמ"ד). (שם)

אמונה - על ידי תיקון הברית

וְדַע שְׂאִין קִיָּים אֲמוּנָה אֵלֶּא עַל יְדֵי בְּחִינַת בְּרִית, בְּבַחֲיַת (תְּהִלִּים פ"ט): "וּבְרִיתִי נִצְמַנְתָּ לִּי". וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּרִית בְּשִׁבְתָּ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שְׁמוֹת ל"א): "בְּרִית עוֹלָם בֵּינִי וּבֵינִי יִשְׂרָאֵל" וְכו'.

כל אחד חייב לעבור נסיון זה

וְזֶהוּ כְּפָלִי, כִּי כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁרְשׁ בְּשָׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב. וְשָׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, מְשַׁרְשִׁים בְּשָׂבָעִים פְּנִים שֶׁל תּוֹרָה. וְזֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים, שֶׁכְּנֶגֶד שְׂבָעִים נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב, הֵם שְׂבָעִים לְשׁוֹן. שְׁכָּל לְשׁוֹן וְלְשׁוֹן יֵשׁ לָהּ מִדָּה רְעָה בְּכַנֵּי עֲצָמָה, מִה שְׂאִין בְּחַבְרָתָה. וּמְחֻמֵּת הַמְדוּת הָאֵלֹהִים הֵם כְּרֻחֵקִים מְשָׂבָעִים פְּנִים שֶׁל תּוֹרָה. וְכִשְׁנֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב בָּאָה בְּגֻלַּת תַּחַת יְדֵי שְׂבָעִים לְשׁוֹנוֹת, הֵינּוּ בְּמִדּוּתֵיהֶם הִרְעִים. **המשך בעמוד הבא <<<**

שאלה:

האם לימוד תורה לשמה הוא רק דרגת הצדיקים או שהוא שייך לכל אחד?

תשובה:

בעולם מקובל לחשוב ש'תורה לשמה' הוא דרגא גבוהה מאוד שאינה שייכת כמעט לדורינו, אבל האמת המתגלה בספרי הצדיקים הוא שבוודאי שבעניין של 'לשם שמיים' יש הרבה דרגות זו לפנים מזו, יש כמובן תורה נקייה ללא פניות כלל. אבל יש בזה גם הפשטות והתמימות, ללמוד תורה מתוך רצון להתקרב להש"ת כפי המבואר בכמה מקומות בדברי רביז"ל, ובוה נמצא השורש שעל ידו יכול כל אחד להתחזק בלימוד התורה.

כי יש הרבה סיבות לאיבוד החשק בלימוד התורה, יש מי שמלא בחלישות הדעת שנדמה שאין לו די כישרונות בשביל להצליח בלימוד, ואינו במעמד של 'בחור טוב'.

ויש מי שמתניאש מהלימוד כשרואה ששוכח כל מה שלומד, ויש שמאבד הרצון כאשר מצייר לעצמו ציור של 'מתמיד' ו'שומר זמן' שלא פסק פומיה מגירסה, מתעורר בו הפחד איך יוכל להתחזק במעמד בזה.

ולכן אדרבא, מה שיכול להכניס את מי שלא מצליח, לתוך הלימוד הוא רק בזה שישבין שכל מטרת הלימוד הוא לשם שמיים. כי יש בתורה כח להכניע את היצר הרע ואת קטנות הדעת, שיתחיל לראות המתקנות שיש ביהדות והחן וחשיבות שיש לכל יהודי למעלה. בתורה יש סגולה של מקל המכניע את אש התאוות, וכן הכח לעורר קדושת הדעת שיוכל לראות הבריאה בעיניים של התקרבות ודביקות בהש"ת, כי התורה היא שמוותיו של הש"ת [ע"פ ליקוטי מוהר"ן ס' א].

כשאדם מבין את זה, אזי כל המושג 'תורה' מקבל אצלו טעם אחר לגמרי, טעם של מתיקות בעבודת הש"ת, ויוצא מכל רצון 'להצליח' בלימוד ולהיות 'שומר זמן', כי המושג שמירת הזמן מאוד מייאש בחורים ואברכים, אבל באמת שמירת הזמן פירושו שבכל זמן שמתעורר שיש ה' בעולם, מזדרז הוא לעשות משהו לכבוד ה', לחטוף כמה משניות, עמוד גמרא או כמה סעיפי הלכה, בלי לחשוב הרבה כמה זמן ביטל עד עתה, ומה כדאי ללמוד כעת, ואיך ללמוד, אלא לחטוף בתמימות משהו תורה בכדי להתקרב להש"ת.

וזהו הנעימות שיש בתורה, לא נעימות של הצלחות, אלא נועם של קירבת ה', 'אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה, וזהו העיקר, לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום' [ליקו"מ תנינא ס' ע"א]

שאלה:

מהכן לוקחים חשק ללמוד?

תשובה:

יש אחד שמתעורר מומאמרי חז"ל ומדברי מוסר המעוררים על מעלת וחשיבות לימוד התורה, ויש שמתחזק מהצלחה שרואה בלימודו, ויש אשר צריכים איזה מילה טובה, וכמו שרואים הרבה בחורים שאינם בעלי כשרונות כל כך, ועלו והצליחו במעלות התורה אך ורק מחמת שאיזה אחד חיזקם ועודם על איזה הצלחה קטנה שהיה להם, ומזה התחזקו לראות שיש להם

>>> המשך

אזי היא ראמת [-צועקת] שבְּעֵין קָלוּן, פְּיוֹלֶדֶת שְׁקָדִים הַלְדָה היא צוֹעֶקֶת שְׁבָעֵין קָלוּן (זהר פִּינְחָס רמ"ט):

פְּנֵגֶד שְׁבָעֵין תְּבִין שְׁפָמְזוֹר "עֵנְגָה", שְׁבָלָא זָה אִי אֶפְשֵׁר לָהּ לִילֵד:

וְזוֹהוּ כָּלֵל שְׁכַל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל קָדָם שֵׁישׁ לָהּ הַתְּגָלוֹת בְּתוֹרָה וּבַעֲבוּדָה, אֲזִי מְנַסִּין וּמְצַרְפִּים אֶת הַנֶּפֶשׁ, בְּגָלוֹת שֶׁל שְׁבָעִים לְשׁוֹן, הֵינּוּ בְּתַאֲוֹתֵיהֶן. וְכִשְׁהִיא בָּאָה בְּמִדּוֹתֵיהֶן בְּגָלוֹת, אֲזִי הִיא רְאֵמַת שְׁבָעֵין קָלוּן. פִּי הַתְּגָלוֹת הִיא בְּחִינַת לְדָה, פִּי קָדָם הַתְּגָלוֹת שֶׁל תּוֹרָה, אֲזִי הִיא בְּבְחִינַת עֵבֹר. שֶׁהַתּוֹרָה הִיא נֶעְלָם מִמֶּנּוּ, בְּעֵצְמִים בְּבִטָּן הַמְּלֶאכֶה. בְּבְחִינַת (דְּבָרִים ל"א): "וְאָנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתֵּיר", הֵינּוּ בְּגָלוֹת בְּמִדּוֹת הַרְעוּת שֶׁל שְׁבָעִים לְשׁוֹן. פִּי הַקְּלָפָה קְדָמָה לְפָרִי, וְמִי שְׂרֹצֵה לְאָכַל הַפָּרִי, צָרִיךְ לְשַׁבֵּר מִקְדָּם הַקְּלָפָה. לְכֵן קָדָם הַתְּגָלוֹת, מְכַרַח הַנֶּפֶשׁ לְבֹא בְּגָלוֹת, הֵינּוּ בְּמִדּוֹתֵיהֶם, כְּדִי לְשַׁבֵּרם, וְלְבֹא אַחַר כֵּן לְהַתְּגָלוֹת:

וְדַע שֶׁכְּלֵלֹת שֶׁל שְׁבָעִים לְשׁוֹן שֶׁל מִדּוֹתֵיהֶן הַרְעוּת הַלְלוֹ, הִיא תַּאֲוַת נְאוּף. וְהוּא תַּקּוּן הַקְּלָלִי, מִי שֶׁמְשַׁבֵּר הַתַּאֲוָה הַזֹּאת, אֲזִי בְּקָל יִכּוֹל לְשַׁבֵּר כָּל הַתַּאֲוֹת. וּבְשִׁבִיל זֶה, מִשֶּׁה רִבְּנוּ לְפִי שֶׁהוּא כָּלֵל שֶׁל הַתְּגָלוֹת הַתּוֹרָה הִיא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אֶת עֵצְמוֹ מִכָּל וְכָל, כְּמוֹ שֶׁפָּתַב (דְּבָרִים ה'): "וְאֵתָהּ פֶּה עֹמֵד עֹפֹד". וּבְלֵעָם שֶׁהִיא פְּנֵגֶד מִשֶּׁה בְּקָלָפָה, כְּמוֹ שֶׁפָּתַב (בְּמִדְבָר כ"ד): "וַיִּוֹדַע דַּעַת עֵלְיוֹן", לְפִיכֵן הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּתַאֲוָה הַזֹּאת בְּיֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁפָּתַב (ש"ם כ"ב): "הַחֶסֶן הַסִּכְנִית". גַּם יוֹסֵף קָדָם שֶׁהִתְהַוָּה לֹו הַתְּגָלוֹת בְּתוֹרָה, הִצְרִיךְ לְבֹא בְּנִסְיוֹן בְּצַרוּף בְּתוֹךְ הַתַּאֲוָה הַקְּלָלִית שֶׁל שְׁבָעִים לְשׁוֹן הַנֶּ"ל. וְעַל יְדֵי שֶׁעָמַד בְּנִסְיוֹן וְשַׁבֵּר הַקְּלָפָה שֶׁקְדָמָה לְפָרִי, זָכָה לְפָרִי. הֵינּוּ לְהַתְּגָלוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חֻקְמָה וְכִינָה, כְּמוֹ שֶׁפָּתַב (בְּרַאשִׁית מ"א): "אִין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךְ:

וּבְשִׁבִיל זֶה דָּרְשׁוּ חֻקְמֵינוּ, זָכְרוּנָם לְבָרְכָהּ (בְּרִכּוֹת י"ב): עַל פְּסוּק: "אֲחֵרֵי לְבָבְכֶם", וְכוּ', (אֲחֵרֵי לְבָבְכֶם זֶהוּ מִינּוּת. וְאֲחֵרֵי עֵינֵיכֶם זֶה נְאוּף). גַּם שְׁמִשׁוֹן הַלָּה אַחַר עֵינָיו (ש"ם, וְסוֹטָה ט:), גַּם בְּלֵעָם נִקְרָא "שְׁתוּם הַעֵינִין" (בְּמִדְבָר כ"ד) מְחַמֵּת שֶׁהוּא כְּלָלִית מְדָה רַעְיָה שֶׁל מִדּוֹת רְעוּת שֶׁל הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹן: (ש"ם סימן לו)

מילה ושבת - תלויים זה בזה

מְחַמֵּת זֶה מִיְלָה דוֹחָה שֶׁבֵּת, פִּי עַל יְדֵי מִצְוַת מִיְלָה נֶעֱשֶׂה בְּחִינַת אֲדָם וְנִכְלָל בְּקִדְשֵׁת: יִשְׂרָאֵל שְׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ עַל יְדוֹ קִדְשֵׁת שֶׁבֵּת. וְעַל פֶּן הוּא דוֹחָה שֶׁבֵּת, פִּי כִּי מְשַׁכֵּת קִדְשֵׁת שֶׁבֵּת הוּא עַל יְדֵי: יִשְׂרָאֵל כְּנֶ"ל בְּחִינַת בְּרִית עוֹלָם בֵּינֵי יְבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעוֹלָם וְכוּ' כְּנֶ"ל.

וְעַל פֶּן מִיְלָה וְשֶׁבֵּת הֵם תְּרִין סְהַדִּין, פִּי שְׁנֵיהֶם תְּלוּיִים זֶה בְּזוֹה, פִּי אִי אֶפְשֵׁר לְהַמְשִׁיךְ קִדְשֵׁת שֶׁבֵּת פִּי אִם עַל יְדֵי: יִשְׂרָאֵל הַחַתּוּמִים בְּחוֹתָם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא מִצְוַת מִיְלָה שְׁעַל יְדֵי זֶה נֶעֱשֶׂה אִישׁ יִשְׂרָאֵל כְּנֶ"ל, וְכֵן אִי אֶפְשֵׁר לְהַתְּקִים בְּקִדְשֵׁת: יִשְׂרָאֵל פִּי אִם עַל יְדֵי: שֶׁבֵּת, פִּי עַקֵּר הַקְּדוּשָׁה הוּא קִדְשֵׁת הַבְּרִית אֲבָל זְעִירֵין אֵינּוּ דְיוֹכִין לָזֶה בְּשִׁלְמוֹת, אֲבָל עַקֵּר קִיָּם רַב: יִשְׂרָאֵל שְׁאֵינִם צְדִיקִים כְּפָרָאֵי בְּקִדְשֵׁת הַבְּרִית, בְּפֶרֶשׁ שֵׁישׁ תְּרַבָּה מֵאֵד שְׁפָמְזוּ בְּזוֹה כְּמוֹ שְׁפָמְזוּ, כָּל קִיָּמִים עַל יְדֵי: מִצְוַת מִיְלָה וְשֶׁבֵּת פִּי עַל יְדֵי: מִצְוַת מִיְלָה כָּל יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים בְּשֵׁם צְדִיקִים (כְּמוֹ שֶׁפָּתַב רִבְּנוּ ז"ל בְּהַתּוֹרָה צִוִּית צְדָק בְּסִימָן כג), וְעַל יְדֵי: שֶׁבֵּת זְכוּיִן לְתַשׁוּבָה לְהַתְּחַזֵּק אֶת עֵצְמוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא וְכוּ' וְעַל יְדֵי: זֶה הַכֹּל מִתְקַיְּמִים בְּקִדְשֵׁת: יִשְׂרָאֵל, וְעַל פֶּן שֶׁבֵּת וּמִיְלָה הֵם תְּרִין סְהַדִּין כְּנֶ"ל (לִיקוּטֵי הַלְכוּת, הַלְכוּת שֶׁבֵּת הַלְכוּת זֶה אוֹת כח)

סיקור נרחב מהכינוסים 'הכנה לראש השנה'

הרקע

לפני כשלוש שנים, כאשר המציאות של בני תורה וחניכי הישיבות המתקרים לדרכו של מוהר"ן התרחבה והלכה, כשהיא הופכת לתופעה. התעורר הצורך ליצור סוג של קשר וחבור בין כל היחידים הללו, ולהפוך אותם לציבור חזק רחב ומאוחד.

לאור זאת, החל לצאת לאור הגליון הנוכחי, המשמש כבית וועד עבור כל הציבור הצועד בדרך הזו, כאשר בשלל מדוריו ניתנת אפשרות והזדמנות לכל אחד להביע את הרגשותיו, רעיונותיו, הרוריו וכדומה, או לקבל מאחרים, ובדרך זו הוא מאחד על כל פנים ברמה רעיונית בין כל הציבור המשתייך לכן, המתרחב והולך.

אך בכל לא די. מהר מאד הורגש הצורך להתאסף יחד באופן ממש, לפגוש זה את זה, לחלוק את החוויות מחד ואת הלבטים מאידך, וכן לשמוע ללמוד וללמד כיצד לשמור ולעשות ולקיים את כל העניין הזה כראוי.

הכינוס הראשון

לשם כך הוחלט על כינוס מרכזי, לשם יתכנסו כל המוקורבים מרחבי הארץ, יתוודעו זה לזה, יחזקו זה את זה, ותהיה זאת הזדמנות לשאול לברר וללבן את כל הנצרך. ואכן, הכנס הראשון מסוגו התקיים בסמוך לימי ראש השנה, בעיר מודיעין עלית, באולם מרכזי נוח ומרווח, עם תכנית מרתקת ועשירה - הכנה לראש השנה בכלל, ולנסיעה לאומן בפרט.

ואכן, כצפוי או למעלה מהצפוי, התקבצו ובאו להם בחורי חמד ואברכי משי מכל רחבי הארץ, בשמחה ובהתרגשות, כשהם שמחים לפגוש זה את זה, ושומחים יחד לבוא לשמוע ולקבל. במשך הכינוס זכו לשמוע שיחה מרכזית מאחד מגדולי הרבנים והמשפיעים בברסלב, לשמוע סיפור התקרבות מרגש, ולהשתתף ברב-שיח מרתק אודות הנסיעה לאומן, כשכל השאלות עולים על השולחן ונידונים מכל הצדדים עד לבירור המוחלט.

הכינוסים הבאים

ההצלחה והתועלת היו למעלה מהמשוער, והמשתתפים יצאו שבעי רצון, עם רצון ואפילו תביעה לכינוסים נוספים בסגנון זה. ואכן, בעקבות כך הוחלט להמשיך במהלך זה, כאשר אחת לכמה חודשים, התקיים כינוס נוסף מסוג זה, כל פעם בעיר מרכזית אחרת, עם תכניות מגוונות ונושאים נוספים וחדשים, ובכל פעם נוספים משתתפים נוספים, טריים לצד ותיקים, וכולם שווים לטובה בציינם את גודל התועלת וההתחדשות שהייתה להם מוכן.

כינוסים מרכזיים

לאור התרחבות כמות המשתתפים, והביקוש הגובר והולך - הוחלט להרחיב את המעגל, ובסייעתא דשמיא מרובה הוחלט כי תחת כינוס אחד מרכזי, יתקיימו ארבעה כינוסים בארבעה ערים מרכזיות, על מנת שכל אחד יוכל להשתתף במקום הקרוב למגוריו, ולקבל את התועלת המקסימלית ביותר בצורה הנוחה

וגם הרמח"ל מדבר מזה הרבה, ומבאר שהעיקר זה פנימיות התורה שהיא החיטה, וגם הגר"א כותב זאת, וכ"ש כל גדולי החסידות.

ולכן, הצדיקים טרחו ויגעו על עניין זה, להשיג את כוונת הבורא ית', ואפי' את הבורא בעצמו - בתוך גילוי התורה, וזה ודאי רק באופן של פנימיות [כמובן שהפנימיות חייב להיות קשור כאחד עם חיצוניות התורה, וכן אסור לשכוח לרגע שגם עפ"י הזה"ק שנגלה זה 'תבנא' אבל זה 'תבנא דאורייתא...].

וא"כ אותה תורה שהאדם המעורב טוב ורע, משיג בה הבנות פשוטות בדיניה, ממש מאותה תורה מי שכבר נאחו בעין החיים ומאחז הטוב מהרע משיג מאותם מילים וסוף פירושו בלתי מושג כלל. שלא שייגוהו משיגי הגוף. (וגם בפנימיות יש דרגות, ודרגת צדיק תחתון זה גוף וגשם להשגה עליונה יותר כמבוא בליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב וכו"ה ועוד)

אך זה חייבים לדעת שכלפי התורה הק' בעצמה, וכל שכן כלפי הנותן התורה, אי כולם ממש הם גוף וגשם ולכן אפי' משה רבינו ע"ה חייב בפשטי המצוות כפשוטן כשאר ישראל, ופסול לעדות עם אהרן אחיו כמשפטי התורה [חוץ מדברים שנאמרו לו אישית בנבואה כגון מצוות פ"ר שלא קיים כהלכה, וזה כבר נוגע באמונה בדברי הנביאים ובנבואת מרע"ה שהוא אב לנביאים, וא"כ זה חוזר לגדרים של הנגלה].

***

ואותו הדבר ממש יש גם בגדרי האמונה. שיש אמונה מצד הנגלה של התורה שהוא כמו שאר מצוות, ובה יש גדרים וחקירות וכו', אך יש גם פנימיות להשגת האמונה הק', וזה כמו הגדרת 'פנים' ו'אחור' (סימן כ"א) כי להאמין בצורה מנותקת ממי שמאמינים בו, זה כמו 'אחור', כמו מישהו שרואה משהו מהצד החשוך שלו שיכול לדון בו ולהגדירו אך אין בזה אור, ומקסימום יש בזה 'מחויבות' אך ודאי לא 'זכויות', וזה נקרא פירוד.

ואמנם גם זה אמונה הקדושה. ואדרבה, זוהי האמונה שאנו גם מבליטים כלפי העכו"ם ומצווים לההרג ולהשחט ולהשרף על אותה אמונה פשוטה, אבל מה שאנו צריכים לחפש ולבקש ולהתחזק באמונה זה להשיג אותה ב'פנים'; באור, בחיבור. ולדרגות אלו אין הגדרה אחת בלבד כמו 'כן' או 'לא', כי זה דבר שלא נגמר לעולם.

כמו שכולם מבינים שמי שיודע וזה"ק בע"פ ממש ויכול להבחין על כל דרכי הספירות וכו' זה לא אומר כלל שהוא יודע אפס קצתו ממה שלומד, כי הוא יכול לדעת את כל התבן והקש של הזוהר על בוריו, אבל בחיטה הוא לא נגע... וה"ה באמונה הק', יש מי שיידע את כל השאלות ותשובות ותרוצים ויחשוב אצלו הכל מבורר, ואפי' יתן הרצאות ויקרב אנשים לאמונה, ובאמת לאמיתה גם מצד פשט התורה אכן הוא אוהז באמונה אך עדיין לא נגע בפנימיות של האמונה הק'.

לכבוד עורכי וקוראי הקובץ הנפלא הנקרא בשם הקבצו.

הפעם ברצוני לכתוב על נושא שנכתב עליו כבר רבות - גם בעלון זה וגם בשאר מקומות, ובעצם הוא חילוק מפורסם בין דרך החסידים למתנגדים, וכמעט כל שנה בימי ראש השנה באומן, יוצא לי לדבר בנושא זה עם מקורבים וכן עם ותיקים.

***

הענין הוא: מהו אמונה בהשם יתברך ומהו אמונה בצדיקים, ובהתברר אלו העניינים ממילא נוכל גם לדעת מהו האמונה בתורה ומהו אמונה בעצמו.

הנה זה שהש"ת הוא מצוי, בורא, מנהיג ומשיגה, יחיד, וכו' זה דבר ברור לכל מי שבא בשערי הדת היהודית עוד מימי אברהם אבינו ע"ה ועד ימינו אנו. ואין כוונתי לעסוק בחקירות ובידורים כמו חילוק בין מצוי לבורא, ובין מנהיג (ידיעה), למשיגה (בחינה) וכדו', כי זה ודאי נכנס לגדר חקירות ופילוסופיה, אלא לברר ולהבין האם האמונת חכמים היא אותה אמונה כמו האמונה בה, או רק על שם המושאל [או כל אפשרות הבנה אחרת].

כי אמונה פשוטה בהשם יתברך יש בה דברים ברורים, דהיינו לדעת ולהאמין במציאותו. וממילא בייחודו, וממילא שהוא הבורא, וממילא בהשגחה, ובידיעה ובבחינה, ושאלו זה סתירה (...). ובנבואה ובתורה, ובשכר ועונש, ובמשיח וכו' וכו', וא"כ לכל דבר יש גדרים. אבל מהו אמונה בצדיקים? מה נדרש מהיהודי להאמין בצדיק - שהוא מצוי? בורא? משיגה? או סתם להאמין שהוא גדול? נבדל מהשגתינו? ואם כן אז מהי ההגדרה המדויקת בדבר? ובקיצור: אם הרמב"ם היה החסיד, איך הוא היה כותב זאת...?

***

כמובן שבמסגרת מצומצמת זו, כמה שנכתוב זה לא יתחיל להיות אפי' הפתיח של ההקדמה של המבוא לנושא מורכב ועמוק זה. וגם אין כוונתי להלאות את הקוראים במשא ומתן שהיה לי עם אנשים בנושא. אך אשמח מאד אם כל מי שיש לו הארה ונקודות אמת בנושא זה, שינער חצנו ויתכונן בנושא זה שהוא חשוב מאד ומיסודות הדת.

אך אתחיל לכתוב את הכיוון שבדבר, שעל הגדרותיו או בכלל על אמיתותו דנתי עם הרבה מקורבים, ואשמח לשמוע דעות נוספות.

כמו בכל דבר בתו"ק, יש מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. ושבעים פנים לתורה וק"נ טעמים אפי' להיפוך דין תורה, וכל זה בפן הפשוט והנגלה שלה, וכ"ש בפן הנסתר. דהיינו שהפנימיות התורה זה לא תורה אחרת, אלא ממש כמו גרגיר חיטה שצומח עם הסובין והמורסן והמוץ. כך ממש זה בתו"ק, שפנימיות התורה זה החיטה, והנגלה הוא התבן וכו'.

ועניין זה מבואר בפירוש בדברי הזוה"ק שהנגלה הוא 'תבנא דאורייתא' - תבן וקש.

ביותר, וכך גם יתאפשר לציבור רחב יותר להשתתף.

ואכן, לא יאומן כי יסופר, במשך ארבעה ימים זה אחר זה, התקיימו כינוסים של 'הכנה לראש השנה' בארבעה מוקדים שונים, כשבכל אחד מהם התקבצו ציבור חדש של בחורים ואברכים המבקשים וצמאים לשתות מבאר המים החיים, ובאים כדי להרות את צמאונם, לשמוע ולקבל, לברר ולהבין, והעיקר כדי לקיים.

קריית ספר

ביום ראשון, י"ט אלול, התקיים הכינוס הראשון בעיר מודיעין עלית, בבית המדרש "מאור ישראל", לשם התקבצו ובאו עשרות בחורים ואברכים מסלחה ושמנה של העיר, כשהם מסבים לשולחנות ערוכים בכיבוד עשיר, כיאה וכנאה לציבור מבקשיה'.

לאחר דברי הפתיחה, התקיימה שיחה מרכזית על די הרה"ג ר' אברהם צבי גלינסקי שליט"א - תלמיד חכם ידוע ומחשובי המשפיעים בברסלב, שדיבר אודות חשיבות הנסיעה לראש השנה, והרחיב אודות החלק הפרקטי של הנסיעה, כיצד להתכונן אליו ולהפיק ממנו את המירב, והוסיף לבאר את מעלת המסירות נפש ומה שזוכים על ידי כך. לאחר מכן האוין הציבור ברוב קשר לסיפור התקרבותו המעניין של הרב יצחק גבאי, מרצה ידוע ומבוקש, וראש ישיבה לבעלי תשובה, שישב ברומו של עולם לכאורה, ובכל אופן חיפש את שאהבה נפשו עד שמצא...

ומיד לאחר מכן התקיים פאנל מרתק אודות הנסיעה לראש השנה, בהשתתפות הרה"ג ר' שרגא זילברמן - ראש ישיבה מבני ברק, הרה"ג ר' דוד גיברצמן - מחשובי המשפיעים בברסלב, והרה"ג ר' נחמיה חשין - חסיד ברסלב מלידה. כאשר על השולחן עלו שלל שאלות לבטים וספיקות אודות חשיבות הנסיעה, ההתנהגות בדרך, וההנהגה באומן בכלל ובראש השנה בפרט, והרבנים החשובים עונים על השאלות אחת לאחת, בבחירות מופלאה ולשון רהוטה, שהשאירה את השומעים ברורים, מרוצים ושבעי רצון.

ירושלים

ביום שני, כ' אלול, התקיים הכינוס השני בעיר"ק ירושלים, בבית המדרש "אור אברהם", כאשר גם לשם התקבצו בחורים ואברכים תושבי העיר, שבאו לשמוע ולקבל. השיחה המרכזית נאמרה על ידי הרה"ג ר' אשר זעליג מרגליות - שבעצמו עשה את הדרך מהישיבות לברסלב, ומשמש כיום כמשפיע חשוב, כשלאחר מכן הגיע הרב גבאי לספר שוב את סיפורו, באותה התחדשות ובאותה התרגשות כאשר בראשונה. ולאחר מכן התקיים הפאנל בהשתתפות הרה"ג ר' שלמה בן שושן - מקים ומייסד קהילת 'חניכי הישיבות נצח ישראל' בקריית ספר, הרה"ג ר' יוסף חיים חדד - רב בשכונת רמות, והרה"ג ר' יצחק אורנשטיין מביתר, חניך ישיבת חברון.

ביתר

המחזה חזר על עצמו בשלישית, ביום שלישי

וא"כ כל הדרגות שמונב בספרי החסידות ובפרט ספרי רביה"ק, כמו שמוהרנ"ת מביא כמה פעמים בליקוטי הלכות (כמו הלכות פסח ו' ועוד) שאי אפשר להאמין בהש"ת כי אם על ידי צדיקי אמת שהם מכניסין בנו האמונה וכו' זה קאי על אמיתת ופנימיות האמונה הק'.

***

אין לי עוד הרבה מקום לכתוב, אך רק נגעתי וטרם התחלתי, כי עוד הרבה יש להאריך שגם אמונת צדיקים הפנימית שרשה בפשטי אורייתא באמונת חכמים כפשוטה, שאפילו אומר על ימין שמאל וכו', וזה גם הכוונה בפשט שהצדיקים מלמדים אין להאמין, ובעוה"ש"ת אכתוב בפעמים הבאות.

טרם אכלה, רציתי להוסיף (ואקווה שהעורך לא ישימט זאת): עיקר כוונתו בנושא זה, וזה מה שדיברתי עם אחרים, שאם אדם מוצא את עצמו שיש שאלות באמונה תוך כדי שהוא מגלה

את אורו של רביה"ק. או של הקבלה. וישנם כאלו (והכרתי כאלו) שהאור העצום סוור אותם, ואפי' שהרגישו בנפשם שמתעורר להם התנגדות פנימית מצד היהדות הפשוטה מ"מ רימו את עצמם שכאן יש משהו חזק מאד, ואם זה סותר לאמונה הק' אז באיזשהו מקום העלימו עין מהאמונה והרגישו עובדי ע"ז בטהרה, ולדעתי זה חיוב גמור על האדם בכל אשר יפנה לראות אין הכל מסתדר לו עם האמונה בפשטות, ושלא ימחוק עיקרי הדת מחמת אור גדול, אפי' אור של ברסלב, אלא אדרבה, יחפש ויבקש (כלשון רביה"ק) ויצעק על זה להשם יתברך, ואם יזכה יבחין שאין סתירה כלל בין אמונת אומן טהורה בהש"ת, בחיצוני ובפנימי, וכן בצדיקים ובתורתו ובעצמו. בתקוה לתגובות נוספות ולהארות בנושא זה.

מאיר שמעון בקר

כא אלול בעיר ביתר, בבית המדרש "כולל חצות", כשאף לשם התכנסו ובאו עשרות בחורים ואברכים מבקשי ה' השיחה המרכזית נאמרה על ידי הרה"ג ר' יהודה דייטש, ראש ישיבה בירושלים ומחשובי המשפיעים בברסלב, שביאר בפשטות כיצד על ידי הנסיעה מקיימים מצות "ובו תדבק", ותיאר בצבעים חיים את מעלת הנסיעה ותועלתה. לאחר מכן שמעו הציבור בקשב רב את סיפורו המרתק והמפעים של הרה"ג ר' ישראל זלניק, בן ונכד למרביצי תורה חשובים וידועים בעולם הישיבות, כשהוא מגולל במשך שעה ארוכה את מסכת הלבטים אותה הוא חווה במשך שנים ארוכות עד שמצא את הנקודה הפנימית אותה כל כך חשק. ולאחר מכן התקיים פאנל עירני ומרתק, בהשתתפות הרה"ג ר' צמח דוד פרידמן - מחשובי התלמידי חכמים במקום, הרה"ג ר' אהרן פירר - מורה דרך לבעלי תשובה ומשפיע חשוב בברסלב, והרה"ג ר' ישראל זלניק, כשהציבור כולו משתתף בעירנות, שואל ומקשה, בונה ומפרק, עד שהשעה המאוחרת של חצות הלילה אילצה את המשתתפים לסיים בהרגשה מרוממת ונפלאה, עם טעם של עוד.

בני ברק

הכינוס הרביעי והמסיים התקיים ביום חמישי כג אלול בעיר בני ברק. שם נשא דברים הרה"ג ר' יצחק מאיר ברלב - רב המקום, שהרחיב בביאור עמוק ומעשי על ליקוטי מוהר"ן בדברים מעניינים דימא, לאחר מכן הגיע שוב הרב גבאי וריתק את הציבור עם סיפורו, ולאחר מכן התקיים פאנל בהשתתפות הרה"ג ר' שרגא זילברמן, הרה"ג צורי נמני, והרה"ג ישראל מאיר גלינסקי.

***

לסיום יש להודות מקרב לב, לאלו שנדבו את המקום - בקרית ספר, ירושלים, ביתר ובני ברק, וכן לכל הרבנים החשובים שהשקיעו מזמנם וכוחם, וטרחו לבוא כדי לחזק ולהוועיל, וכן לנדיבי העם שהזילו מכיסם להוצאות המרובות של הכינוסים, ישלם ה' כפעלם הטוב, בזה ובבא.

תקוותנו להוסיף ולהרבות עוד כהנה וכהנה, בכינוסים כאלו וכיוצא בהם, ועוד פעילויות חשובות ונחוצות, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו, לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

סיפורי מעשיות

הרב דוד גבירצמן

פרק ז

מיודענו החכם הולך ומחכים ורוכש מקצועות בזה אחר זה, בפרקנו הקודם הוא למד היטב את מלאכת הצורפות - מלאכה גדולה ונאה, אבל הנה מהר מאוד הוא לא מרוצה.

"אחר כך ישב עצמו: אף על פי שיש בידי מלאכה כזו, אף על פי כן אין די לי בזה. היום חשוב זאת, פן בזמן אחר יחשב דבר אחר. והלך והעמיד עצמו אצל שטיין שניידער, ומחמת הבנה שלו, קבל אמנות הזאת גם כן בזמן מועט, ברבע שנה."

אחר כך ישב עצמו עם הפילוסופיא שלו: גם שיש בידי שתי האומנות, מי יודע פן לא יחשבו שניהם; טוב לי ללמד אומנות, שהיא חשובה לעולם. וחקר בהבנה ופילוסופיא שלו ללמד דאקטיריי, שהוא דבר הצריך וחשוב תמיד. ודרך למוד דאקטיריי שצריכין ללמד מקדם לשון לטיין והכתב וללמד חכמות פילוסופיא. והוא מחמת הבנתו למד גם זאת בזמן מועט, ברבע שנה ונעשה דאקטירי גדול ופילוסוף וחכם בכל החכמות."

לחשוב על העתיד זה טוב, לא?

בהחלט, השאלה מה זה גורם לך לא לחשוב על ההווה.

החכם מודאג ללא הרף מהעתיד, ומכיוון שהעתיד אף פעם עוד לא היה, ולפי שהעתיד קיים רק בדמיון, הכל יכול להתרחש שם, כי לדמיון אין גבול וגם לחששות אין סוף.

המובט היהודי חייב בהחלט להיות מופנה קדימה, כי יהודי חי בשביל תכלית. ובכל זאת החיים היהודיים מתקיימים תמיד כאן ועכשיו. אי אפשר לקיים מצוות בעתיד, רק בהווה. חלק ניכר מהמצוות כרוך בזמן, קצוב ומדוד בפרקי זמן מסוימים מאוד.

להסתכל על התכלית זה יהודי והכרחי ובכל זאת החכם שלנו שמסתכל לכאורה רק על התכלית, מגיע למסקנות עקומות כל כך, איפה הטעות?

באופן המושלם ביותר את קרני האור שיפגעו בה. על כל אדם מוטל התפקיד החשוב לגלות כמה שיותר את כבוד השם מתוך הבריאה, מתוך עצמו ומתוך מעשיו. החכם אוהב את הרעיון כל עוד בעולם אוהבים את זה.

הרפואה עוסקת בכאבים וחסרונות של בני אדם, היא אמורה להביא מזור ולהתגבר על התחלואים. מובילה את החכם למקצוע הרפואה מחשבה מעניינת - הוא חושש פן בעתיד המקצועות שרכש יאבדו מערכם, אבל הרפואה הרי תהיה תמיד נצרכת. לאנשים תמיד יכאב והם יחפשו רופא, כמה טוב להיות בצד שתמיד כולם זקוקים לעזרתו.

הכאבים באמת מלווים את האנושות בכל התקופות, ואם יש תחום בטוח בעולם כנראה שזה התחום הזה. קרנם של המקצועות עולה וגם דועכת, הבורסה נמצאת בתנועה תמידית, אבל המניית של הכאב לא מפסיקות להיות אטרקטיביות מאז ועד עולם.

הכאב הוא הסדק בשריון של השקר, כשכואב כולם מרגישים חסרי ישע, אבל יש לכאב שני צדדים - הצד הכואב, והצד שמנצל את הכאב. החולה מכיר דרך הכאב את המוגבלות שלו, יש סיכוי שהוא יתמלא ענוה ויסיים לגשת ולבקש עזרה, ואפילו להתפלל בהכנעה ומעומק הלב. הרופא שפוגש את לקוחותיו כשהם אומללים וחסרי ישע, עלול להשתכנע שהוא בלתי פגיע, חסין מפני חולשות וכמעט כל יכול. החכם הולך ללמוד רפואה, לא כי דחוף לו להקל את סבלם של בני אדם, אלא לפי שהכאב האנושי הוא תעודת הביטוח שבכל מצב הוא יהיה לא כמו כולם, הוא הרי חכם.

אולי המועמד הזה גם הוא תורם בסופו של דבר למסקנה אליה מגיע החכם בשלב הבא

"אחר כך התחיל העולם להיות בעיניו כלא, כי מחמת חכמתו שהיה אומן גדול כזה והכס דאקטירי כזה, היה כל אחד מבני העולם בעיניו כלא."

על הפרק

גאולה תשע"ח

אופטימיות, בדף השני עדיין היו עטים צבעוניים, בדף השלישי סיכום בעט, הדף הרביעי כבר הפך ל'קופי', ומאחרי הדף החמישי או השישי בערך, העסק דעך, כל הזמן תלשתי רק מהאמצע ופתאום נגמרו לי הדפים במחברת. ולפעמים (כשהייתי חייבת דף מהר) תלשתי מהסוף או גם השער התחיל להתנדנד.

הנפש היא יקרה מאוד

היהדות האמתית היא רגועה. היא מרגיעה. היא מבוררת. אפשר להבין כל דבר. אף פעם לא יבקשו ממך לקפוץ סלטה באוויר ולעשות גלגלונים.

אבל איכשהו, איבדנו את המקום הרגוע. הגלות נתנה ליהדות פרוץ כועס וממהר וקצר רוח. מצפה ומאוכזב ומאשים. נטעה בי תחושה של "אימאל'ה! אין לי סיכוי!" "אימאל'ה! אני לא בסדר!"

רבי נחמן מברסלב אומר: "הנפש היא יקרה מאוד וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאוד". באנו ממקום של כזאת אהבה.

מי זוכרת מאיפה באנו? מי יודעת איך ה' מדבר באהבה כל הזמן לכולם? מי מעלה בדעתה, שמצד האמת אנחנו זקוקים וגם מגיע לנו מפאת עדינותנו ורצונותינו הכנים, תדר כזה, ורק כזה, כל הזמן?

בשמיים אין הכול בשתיים ואין הכול בשקל ואין מחסנים של "אבות ובנים" ולא כל הזמן קונים ואז כל הזמן מטאטאים וזורקים ועוד פעם קונים ועוד פעם ממיינים ועוד פעם זורקים... בשמיים אין ריבוי פרטים תזזיתי ומבוהל, וכשאנחנו באות לפה אנחנו בהלם מהצלילה הזאת לתוך עולם קשה ממש, שעוד לא היה כמוהו מימות עולם עם כמות הפריטים שאנחנו רצות אחריהם. ממש לא יאמן כמות השקיות של הקניות והמוצרים המתחדשים עלינו להטביענו ולכלות את כוחנו שאת כולם פתאום 'נורא צריכים' בימים האלה של ערב החגים... מה כל הדברים האלה? מה הגלים הגבוהים והעמוסים האלה?

או כמו שבשמיים לא התרוצצנו אלא רק היינו, ולא היה ריבוי פרטים, אלא רק רוגע, עוז וחדווה במקומו. באותו אופן בשמיים גם דיברו אתנו בתדר אחר. התדר הפנימי הנכון לנו. מרגיע, מסביר, אוהב, לא כועס. כשכועסים עלי אני לא שומעת! זה מנגנון אוטומטי. לא אני בראתי אותו; השם ברא אותו כדי להגן עליי. כשכועסים עליי אני מפסיקה לשמוע.

הלוואי שנצא מהחייבוק של תשרי לפגוש שנה חדשה עם כמה שיותר דיבורים בתדר שלי. כי כשאני מסתכלת פנימה, אני רואה ילדה טובה שרוצה לעשות טוב ואם מישהו רק יתן לה יד וייקח אותה, אם מישהו רק יבוא אליה, יהיה איתה ויחבק אותה, היא תבוא. זה ברור לי. אתן מכירות אותה שלא?

אני רק רוצה להרגיש שאוהבים אותי. שמדברים אלי נכון. בשפה שמעוררת בי רצון להקשיב, להישאר, ולעשות בשמחה.

וזה מה שנקרא, בפשטות, גאולה.

ילד שכועסים עליו מרגיש ששונאים אותו, שלא אוהבים אותו. זאת החוויה, והיא קצת צודקת, כי בשנייה הזאת של ההתפרצות הצלם אלוקים שלך קצת דוהה, הדעת המיושבת מסתלקת. עכשיו את מישהו זועם ושונא שעצבנו אותו, והוא לא ילד אלא יצור דפוק שהעז לעצבן עד כדי כך...

את הקצב הוא מכתוב

זה אחד המקומות שהקב"ה ברא בו יצר רע קשה. מאוד קשה. לכולם קשה. כולם בגלות. גם פוגעים וגם נפגעים.

כאן ה' רוצה שנעבוד, אבל החידוש הוא, שאת הקצב הוא מכתוב. יש מקומות שאת מתפללת פעם אחת ונפתחים לך שערים, ויש מקומות שאומרים לך, לאט לאט, מעט מעט.

אין מה לעשות, את בנאדם. אולי המטרה של ההתכעסות האיזומה שלך היא שתביני את ההורים שלך ושהם יבינו את ההורים שלהם. אולי המטרה היא שמאוד מאוד תייחלי לגאולה. אולי המטרה היא שתרגישי כל פעם מחדש עד כמה את קטנה ולא תתנפחי. ואולי פשוט הקב"ה רוצה ככה.

אנחנו יכולות לבכות על זה מאוד מאוד וה' יעזור לנו ליכות להתגבר כמה שנוכל. אם נבקש עזרה, נתקדם, זה בטוח, אבל להגיד שזה יעזוב אותנו לחלוטין? הלוואי. הייתי רוצה להכיר את הל"ו צדיקים שבדור שלא נופלים לכעס אף פעם. הייתי רוצה להכיר גם את הילדים שלהם...

אבל חוץ מהם, כולנו בני אדם.

נסגרנו עוד לפני שהבנו שנסגרנו

"מעשה מאבדת בת מלך", הוא סיפור שסיפר הרה"ק רבי נחמן מברסלב, כמו משל על החיים שלנו. יש את המלך, הוא השם יתברך מלכו של עולם. ויש את בת המלך, המהות הפנימית שלי, הנשמה שלי, הגדלות שלי. הדעת המיושבת שלא נבהלת משום דבר שעובר עליי, כי היא יודעת שהיא מחוברת לה', שהיא בדרך, שיהיה בסדר ותמיד יעזרו לה. בת המלך. החיבור העמוק, הרגוע והמזוהר.

והחיבור הזה נעלם. בת המלך נאבדת.

אנחנו באים לעולם, פוגשים את הדיבורים הכי סותרים, והחיבור הבטוח נאבד.

כשאמרו לנו כל מיני דברים שהרגשנו שאנחנו לא מצליחות אותם או שאין סיכוי שנצליח. כשהמורה אמרה שהימים של תחילת השנה הם ימים כל כך מתוקים ונחמדים והדפים הראשונים של המחברת הם כל כך לבנים ויפים ו'הבה בנות נשתדל נא שהדף האחרון במחברת יהיה כמו הדף הראשון', אז כבר בכיתה ב' ידעתי שאצלי אין לזה סיכוי. יש שתיים שלוש ארבע חמש בנות חרוצות הכיתה, שאצלן דף אחרון הוא כמו דף ראשון, והן יכולות לתת למורה בסוף השנה את המחברות לתפארת ולקבל הרבה מחמאות. אבל אצלי הדף הראשון היה נהדר, צבעוני ומלא

אחד הדברים שכולנו מבינים שאין טעם לעשות אותו, ולצערנו הרב, כולנו עושים אותו בלי הפסקה, זה לכעוס.

כעס זה משהו שקשה מאוד להתמודד איתו. עם כל הרצון הטוב וההשתדלות, באיזשהו שלב מול כל החזיתות את מאבדת את השפיות. האיפוס נעלם. את מאבדת את המקום הענייני-טכני, זה שצריך לדאוג לסדרי הבית ולחיון הילדים, ומתחילה להרגיש שהכול אישי. כל איגלו ז"ל נורק לרצפה כדי לעשות לך דווקא, כל חידוד על השולחן נועד כדי לפגוע במכוון ברגשותייך, הם לא רואים אותך! לא אכפת להם ממך!! מצדם שתרוצי כמו חדרנית ממקום למקום, תרימי, תאספי, תנקי, תטאטי במשמרת לא נגמרת של עשרים וארבע שבע, לא אכפת להם! הם יכנסו למטבח נקי ויחריבו אותו. 'פתחו ולא יסגרו, ישפכו (את הסוכר הגרגרי האיום והנורא הזה, אלא מה) ולא יאספו. מה הולך עם הילדים האלה!

את מפסיקה לראות בעיניים. את כבר לא יודעת שהם הילדים שלך ואת האימא שלהם. את לא זוכרת שפעם אהבתם אחד את השני, שהתגעגעת אליהם שיחזרו מהיום הראשון ללימודים... הכול איננו. את זועמת זעם נורא ומבטאת את רגשותייך הקשים בנאום לוחט שאינו ניתן לציטוט.

מרגיש ששונאים אותי

כשמישהו כועס על מישהו, מה שהמישהו שכועסים עליו מרגיש זה: אתה לא רואה אותי. אתה לא אוהב אותי. אם היית אוהב אותי, היית שואל אותי: "למה הילקוט שלך נשאר כאן?" והיית שומע שיש תשובה (רצתי לשירותים ואחר כך שכחתי). אבל כשאתה צועק אתה בכלל לא מדבר איתי. אתה שונא אותי ואת כל מי שאני. אתה אפילו לא שואל. לא נותן בי אמון שיש תשובה, שיש סיבה, שאני לא המון או נבוכדנצר, אלא סתם ילד שהתבלבל או שכח.

הצעקות האלה גורמות לי להרגיש שטישו משומש טוב הימני, ואם רק היה אפשר שאתאדה ואעלם ולא אהיה, זה היה ממש הרבה יותר טוב.

אבל אימא! רק שכחתי. אני רק ילד. את לא יודעת, אימא, שילדים לא רואים בלגן? הם לא רואים אותנו! אין להם כוונה רעה. הם פשוט נורא עסוקים. תוך שניה הם בעניין אחר. פשוט קראו לה והיא הלכה רק לרגע וכמו שהיא שאמרה לבעלה, "אני קוצצת לשכנה לרבע שעה, תערבב את הסיר על הגז כל שעה..." גם היא הלכה רק לרגע ועברו שלוש שעות. והקלמר על הרצפה והמחברות מפוזרות והתינוקות זוחלת ומחריבה את הכל אבל שום דבר לא בכוונה רעה. כי הילדה עצמה לא רעה.

עוד לא נברא הילד הרע. אין ילד רע. גם אם הוא הכי רחפן, שחכן, עצבן, מטרידן, נודניק, הוא לא רע! הוא לא עושה נגדך.

אבל את לא זוכרת את זה.

מתוך הכעס את נכנסת בו כמו טרקטור, לא מבחינה בקיום שלו.

ההרצאה

חיה יצאה מן האולם בתחושת מעורבות. מילא, עוד שיעור שונה בתכלית הצטרף לסל חוויות... הן לפחות יצאו מרוצות, ואם חדרו הדברים גם אל ליבי - דיניי.

המהפך

שנתיים ימים עברו מהר מאד. חיה הספיקה לשכוח את אותה הרצאה אומללה ומיעוט משתתפותיה. החיים הפכו עמוסים ומבוכים עוד יותר. היא עברה ללמד בסמינר חדש, מסרה עוד עשרות הרצאות לתלמידות ונשים, לעומת הרצאות ההתנדבות של "ד לחוזרים" שכמעט ולא הצליחו להשתחל אל סדר יומה, ושמואל שלה כבר הקים את ביתו במזל טוב.

דווקא כשישבה מול עורכת הדין והביאה את ערמת המסמכים להכנה לחתימה על חוזה הקנייה על דירתו של שמואל, נזכרה חיה באותה הרצאה שכוחה ומתסכלת.

הן דנו בריחוק של פרויקט הדירות ממרכז העיר, ועורכת הדין החביבה, חבושת המטפחת הגיבה בטבעיות: "אני עצמי מתגוררת ב'נטיעות', מחוץ לעיר, ונוסעת למשרד יום יום. זה לא נורא בכלל." חיה זקפה גבוהה בסקרנות. "נטיעות?" הדהדה אחריה, "הייתי שם פעם, לפני... לפני שנתיים בערך. יישוב חסר דת לחלוטין. אפילו להרצאה שלי מטעם 'ד לחוזרים' לא הגיעה אף אישה... בעצם, הגיעו שתי זקנות. איך את מסתדרת שם כשומרת מצוות?"

"היישוב שלנו כיום מלא אווירה וריח של תורה. שיעורי יהדות רבים מתקיימים בבתי, הקימו בית כנסת ב'נטיעות', אפילו בעל המכולת הקטנה הבין כבר שעליו לשנות את הזמנותיו, ולהביא מוצרים בעלי הכשר. מה אמרת? מתי היית אצלנו ב'נטיעות'?"

"לפני שנתיים בערך.. בחודש אלול נראה לי". זכרו של אותו יום מבולבל ועמוס צף מול עיניה. ההרצאה שנשכחה מסדר יומה, ההתלבטויות, המאמצים המרובים, ומפח הנפש מול האולם הריק, השיעור שמסרה לפני שתי הנשים ההן, איך קראו להן? אושרה?! אושרית? ודליה? היו ימים..

"האמת, המהפך המופלא הזה די חדש ביישוב שלנו". הייתה עורכת הדין גאה לספר: "כן, זה סיפור של שנתיים בערך. אני עצמי חזרתי למקורות בזכות דליה, חברת היישוב שלנו. היא וחברתה אושרית ספרו על איזו רבנית חיה מופלאה שדברה איתן על הבורא ועל האמונה שבלב... תורה, חגים, ימים נוראים, כל מיני מושגים הן הכניסו ליישוב בעיניים בורקות, וסחפו אחריהן עוד ועוד מאנשי 'נטיעות'. הן דאגו לשיעורי תורה ביישוב, כנסו אספות ושכנעו בלהט. הן אחראיות למהפך המבורך שלי ושל עוד הרבה אנשים מ'נטיעות'. את לא תאמיני, שתי נשים מבוגרות, פנסיונריות חביבות- הצליחו להפוך ליישוב שלם!"

"מה? את בטוחה? איך קוראים לשתי הנשים? אושרית ודליה? הרי הן שתי הזקנות הבודדות שהגיעו להרצאה העלובה שלי, אי אז באולם הגדול והריק!"

"אם כך", הבינה לפתע עורכת הדין, והציצה במסמכים הממתינים על השולחן. "את חיה שולמן? את היא הרבנית חיה שהן הזכירו כל העת? אז זו את שפתחת את הפתח לשינוי העצום של 'נטיעות'."

לא הייתה זו הרצאה עלובה, הרבנית. כלל וכלל לא.

אם חשבה חיה שהניסיון העיקרי מאחוריה, בחלוף חצי שעה נוכחה לראות כי הקושי הגדול עוד לפני. הרכב פנה לעבר היישוב, ועצר ליד אולם הכינוסים במרכז היישוב. היא צעדה אל האולם הלא מוכר, ונרתעה מהשקט השורר. האם כאן אמורה ההרצאה שלה להימסר? מדוע השקט החריג?

כשנכנסה לאולם, הלמה בה ההפתעה המשתקת: המקום היה ריק. כמעט ריק, ליתר דיוק. שתי נשים זקנות ישבו בשורה הראשונה ונעצו בה מבטים חוקרים. "את הרבנית חיה?" ברהרה הימנית בקול צרוד למחצה. חיה הנהנה במבוכה. "אולי נמתין עוד מעט, שיבואו עוד נשים?" שאלה כמעט בלחישת. "אין צורך. כבר עברה השעה תשע. מי שלא הגיעה עד עתה, כבר לא תגיע. מה את אומרת, דליה?". גיחכה לעבר חברתה.

"לא נורא רבנית, אנחנו מוכנות להקשיב. לא נרדם באמצע, נכון אושרית?" צחקה הגברת והשתעלה ממושכות.

חיה נחתה באפס כוח על כיסא המרצה. מראה האולם הריק, על עשרות כיסאותיו הצפופים לעג מולה במחול עוועים. כיסאות רבים כל כך, וריקים. מדוע ולמה טרחה לצאת מן הבית? על שום מה וויתרה על שלל תכניותיה? היאך גזזה את מיטב תכנוניה ומיירה הנה בשביל... בשביל שתי זקנות משועממות?

אולי תקום כבר עתה, ותחזור אל הבית המצפה וממתין לה בקוצר רוח? היא תסביר לשרה מה ארע, שרה לא תכעס עליה. אף אחד לא יכול לדרוש ממנה להקריב את זמנה היקר בשביל להפיג שעמומן של שתי קשישות. כך תוכל לחזור אל מטלותיה ולנסות לגשר על שעת הנסיעה האבודה. אולי תספיק עוד לקפוץ גם לבר מצווה? ולבשל צהרים? ול...

ההרצאה

השתיים הרימו אליה עיניים תוהות. "הרבנית, את רוצה לשתות משהו? כוס מים מספיק כשרה בשבילך?" חייכה אושרית בתמימות, והיטיבה ישיבתה.

"מה רצית לומר לנו, הרבנית?" תלתה גם המצוננת, אולי זו דליה, מבט תמוה. "אנחנו מאמינות בלב, שתדעי לך".

חיה התנערה מחשבת מחשבותיה, וחייכה אליה בעידוד. בכוחות לא לה גרשה את מחשבות התבוסה. אם כבר הוביל אותי הקב"ה לכאן - אעשה את שלי. אינני אמורה לחשב חשבונות ולספור את המאזינות לדברי. את שליחותי שלי עלי לבצע, וגם אם רק אני אחיה זו שאתחזק ואקח לליבי את הדברים - לא יהיה זה לשווא.

במאמץ רב ברהרה חיה את מילותיה, מנסה להתגבר על תחושת הייאוש הזוחלת. היא מוללה את הדף המסודר ובו ראשי הפרקים להרצאה, ודלתה בנו אחר זו את מילותיה. שתי הזקנות דווקא הקשיבו בנימוס רב, בין לבין שאלו שאלות ענייניות, והנהנו בהתלהבות למשמע תשובותיה. היא נסחפה אל הרצאתה שלה, ועם הדקות החולפות הצליחה להתעלם ממראה האולם הריקני ולהתרכז בדבריה. השיעור המזורז התנהל כשורה ואפילו מעבר לכך. אווירה טובה שררה ביניהן, והשיחה נמסרה כדבר אישה אל רעותה, ללא רמקול ועם הרבה יחס אישי למאזינות הבודדות.

תשעים הדקות עברו ביעף. השתיים התרוממו בכבדות מעם כסאותיהן ונפרדו ממנה בחביבות. "חיישת לנו הרבה מאד!" "היה מעניין ומחכים", הוסיפה רעותה ונתמכה במשענת הכיסא. "תודה לך, הרבנית!"

היא גששה אחר העט בידה הפנויה, והעבירה את האלחוט אל כתפה. "באיזו שעה התור המוקדם ביותר?" בקשה שוב לשמוע, ובו בזמן הורידה את לוח השנה מהקיר.

"מחר בשעה שמונה וחצי, תור לד"ר שמעוני". כלמלה חיה ושרבטה תזכורת במשבצת של מחר.

היא סגרה את השיחה ונאנחה. בימי סוף חופש-תחילת שנה-עמוסים שכאלו, היא לא סומכת על עצמה שתזכור אפילו את התור למחר בבוקר... הלוח כמעט וחזר למקומו על הקיר, ולפתע צדה עינה רישום חשוד: מה זה? מה כתוב כאן, במשבצת של היום? האם אני רואה נכון? הרצאה במושב נטיעות?

היא לפתה את הלוח בחוזקה. זה לא יתכן. הרצאה היום, והיא לא התכוננה? לא התארגנה ליציאה, לא הכינה מה לומר... איך היא אמורה לעשות את זה הערב? בדיוק הערב?

ההתלבטות

חיה הרימה עיניים מכווצות, וסקרה את השטח סביב סביב. מוטי הקטן מייבב במיטתו, עם חום גבוה. אברימי ושרי מתווכחים במרץ על חבילת מדבקות למחברות, על שולחן הסלון עוד מתגללים שיירי נייר עטיפה ופיסות סלוטייפ, השעון דוהר בקצב זריז, וארוחת הערב עוד לא נצפית באופק... דודי שוכב שרוע על הרצפה, פניו טמונות בעיתון הילדים, ורבקי מסתגרת במרפסת עם הטלפון. ורגע... הבר מצווה של השכנים ברנד גם כן וערכת הערב.

מה יהיה? אולי תרים טלפון אל שרה מהארגון "יד לחוזרים" ותבקש למצוא לה מהר מהר מחליפה? ואולי אפשר עוד להודיע על ביטול ההרצאה? נכון, היא יכולה לעלעל בקלסר ההרצאות שלה ולשלוף אחד משיעורי הרזרבה שמסרה בהזדמנויות אחרות. אולי גם השכנים יוותרו לה על ההשתתפות בשמחתם, אבל השעה! מאוחר כל כך, וכמה תכניות תכננה להספיק הערב! הספרים של אברימי שמחכים לעטיפה, רפרפו על אוגדנית השיעורים לתלמידותיה לחודש אלול, ובישולים למחר... והשיחה הדחופה לשדכנית בקשר להצעה שהציעה לשמוליק... וה... מה יהיה על כל אלו?

והנשים שיבואו לאולם הכינוסים ביישוב - מה יהא עליהן? עד שהתרצו לבוא, עד שהתלבשו, עד שהחליטו אם כדאי לצאת מהבית בשביל כמה מילים ממרצה לא מוכרת... מה יחשבו על "יד לחוזרים"? כיצד יגיבו בפעם הבאה שתזמין אותן שרה להרצאה פותחת לבבות? האם יקבלו דעה שלילית על כל שיעורי התורה שיציעו להן מעתה והלאה? חבל... באמת חבל. וכל זאת יזקף לחובתה בדיוק לקראת הימים הנוראים, האומנם?

אך בעצם, אולי היא עוד יכולה לזקוף את השיעור לזכותה? אולי באמת...?

חסירות נפש

חיה החליטה לא להחליט. היא נמנעה מלהביט על השעון הממהר. חיש עברה לנוהל חירום, גייסה את רבקי לעזרה דחופה, וויתרה על ארגון הבית הכללי, הריצה ארוחות ואמבטיזות, דחתה כל מה שאפשר ליום המחר, והספיקה אפילו לעיין בריכוז חלקי בקלסר ההרצאות, כשירדה אל הרכב הממתין לקחה אותו יחד עמה. אולי תוכל לקרוא בדרך ולהתכונן טוב יותר. כמה נשימות עמוקות להרפייה חלקית, כן, היא כבר יושבת ברכב הנוסע ליישוב נטיעות. ברוך ה' שהצליחה. העיקר שיצאה ולא ביטלה את השיעור החשוב.

סיפורה של הרבנית י.ל. (חלק ג - סיום) שווה לכם לקרוא את הסיפור הזה עד הסוף.

אני הולכת להעביר לכם מספר מסרים ותובנות, ששינוי לי את החיים, שינה את ההסתכלות, שינה את החשיבה, שינה המון תחומים מהחיים.

אני רוצה להעביר לכם את המתנה הנפלאה הזו, רק משום שאני מאמינה שאם אני הפסקתי לסבול, ברגע שקיבלתי את המתנה הזו, אין סיבה שאף אחד ימשיך לסבול.

אני בטוחה שכל אחד שקורה את העלון הזה, מתמודד עם קשיים, דילמות, נסיונות, כאבים...

בטוח לי גם שלעיתים אתם מנסים להזיז קירות, להתייעץ, לפעול, להלחם, להוציא סכף אם צריך, להתפלל בלי סוף, לבכות, לתת צדקות. בקיצור לעשות הכל!

וכאן, הגעתי בעצם לתובנה ולמתנה הראשונה הנפלאה שאותה אני רוצה להעביר אליכם.

***

לאחר שהבנת שלי התחנה לבד, בלעדיו, ולאחר שעקרונות מהדרום והגענו למרכז ללא פרנסה, ללא הוזה וללא עתיד, חשבנו שהתחלנו דף חדש.

חשבנו, אבל לא כך רצה ריבונו של עולם.

עברנו נסיונות בלתי ניתנים לפישה אנג'לית. אבל עברנו אותם בחסדי ה'.

אני אישית התחזקתי מאוד בתפילה. אפשר לומר שעד אז לא ידעתי להתפלל. עד אז הייתי מגישה רשימת בקשות לריבונו של עולם ועוד קוראת לזה תפילה.

בתקופה הזו, שמעתי על ר' נחמן. מה הקשר ר' נחמן אלי??

דיד המשפחה הביא לי בחשאת א "משיבת נפש". קראתי ומד אורו עיני. התביישתי לשאול, להעמיק... גם כי פחדתי מהתגובה של בעלי. (היום, אגב, הוא יודע את הספר הזה בע"פ ואפילו מצטט ממנו מידי פעם).

הרגשתי שאני רוצה להתפלל אחרת שאני רוצה להתבודד עם ריבונו של עולם, אבל לא ידעתי איך עושים את זה, לא היה לי גם את מי לשאול. אבל הרגשתי שרק אם אעשה את זה מידי יום, בעצם מידי רגע, אוכה למעט אור. וכך בתחילה רק בליחה התחברתי כפי שהבנתי לריבונו של עולם. פשוט דיברתי איתו. סיפרתי לו את כל מה שעברתי היום ושאין לי כבר כוח.

אח"כ התבודדתי בכל רגע כשהרגשתי שאני נופלת. לא יודעת איך אפשר בלי המתנה הזאת.

ואז- בא המבחן. הרגשתי שעליתי דרגה בקשר שלי עם ריבונו של עולם.

ו... מה נראה לכם שקרה?

עוד נסיון.

אוח, איזה נסיון.

חשבתי לתומי שלאחר שעברתי לעיר הגדולה, לעיר שבה האווירה הרוחנית נמצאת בהישג יד, אוכל לשבת בשקט. אבל לא כך רצה ריבונו של עולם.

דווקא בעיר הגדולה, בסביבה השמורה, בקרילה הנפלאה, קרה לנו אסון נוסף. הבן יקר שלי נפגע מאחד מרבותיו בשיבה (שהיה בעצם שליח של משהו) ומכאן הדרך להידרדרות הרוחנית, היתה רק עניין של זמן...

חשבנו שנסתדר, שזה כלום, שהכשרונות שלנו יסייעו לנו להסביר לו, שנמצא את האנשים הנכונים להרימו אל דרך הישר, אבל לא.

הוא המשיך ונפל והתגלגל משיבה אחת לשניה עד... עד שהחלטנו שאנחנו מפסיקים להלחם.

הרי לא עשיתי שום דבר שהוביל לכך. כך ריבונו של עולם סובב. אז למה להלחם? בסביבה הקרובה, חשבנו שנפלנו לייאוש, שאנחנו בדיכאון. אבל אנו כבר לא היינו עוסקים במה יגדו, כי במילא אין לנו שליטה על זה.

הפסקנו להלחם. ממש כמו שאומרים: "גם זו לו טובה". אבל מהמקום הפנימי והעמוק ביותר.

הפכתי למומחית בתחום של נוער נושר. כיום אני מרצה מבוקשת, מעבירה סדנאות, מטפלת בפועל בחורים ונוער עצמו בסיעתא דשמיא בהצלחה מרובה.

מעבר למקצועיות, יש לי נסיון חיים עשיר. ואני מדברת עם הורים בגובה העיניים, בגובה הכאב והצער ויודעת שרק כשמוגיעים למקום המיוחד הזה של "אם נוח לנו נוח גם לי" אפשר לזכות לישועה.

ואני זכית.

הבן שלי חזר אלי, לבית הפרטי שלי, לבית הפרטי שלי, לבית הפרטי של עם ישראל ועוד חיד נטויה בע"ה.

לאחר חצי שנה שלא הניח תפילין ולא התפלל, הוא חזר לאיתנו בחסדי ה'.

ושמחת בילדך

הילד הקטן כבר מפתח לצחוק מהבדיחות. אז הוא מתחיל איתי חזיתית והופך את כל הווארט שהשמעתי לחוכא ואיטולוא, תוך כדי הדברים שלי.

"כאן כבר לא יכולתי להתאפק" מספר המשגיח "צעקתי לעברו: 'תזהר, עוד מילה אחת אתה יוצא מכאן', מרוב מבוכה מכל הסיטואציה כנראה נגעתי באפי, והוא רק חיכה לרגע ושאל בעזות: 'מה קרה, יצאתי לך מהאפק?' באותה שניה ניגשתי אליו, תפסתי אותו מהצווארון, גררתי אותו מהכיסוי ושאגתי לעברו: 'צא הרגע מהבית, אני לא רוצה אותך כאן!!' הילד צועק בחזרה: 'לא רוצה לצאת!' אני גורר אותו בכוח, בחור בן ארבע עשרה. כבר כמעט בגובה שלי. ויש לו כוח. אני מלא בוטם גורר אותו לעבר הפתח מונע בכוחות רעים של כעס. רועד כולי ממאמץ, פותח ביד אחת את הדלת וכיד השנייה זורק אותו החוצה. וטורק את הדלת.

"כולם יושבים שותקים סביב השולחן. אף אחד לא נוגע באוכל. איש לא מסתכל בפני אחיו. אני רואה מוויית העין איך הם מפחדים לפגוש במבטי. אווירה פצועה. שקט כואב. הילד בחוץ בועט בדלת קצובות, הוא רוצה להיכנס. הבעיטות שלו מרעידות את כל הבית, עושה רושם שתיכף הדלת נופלת יחד עם המשקוף. עם הטיח שמחזיק אותה.

"פתאום משתדר שקט. אני מסתכל מהחלון של הסלון משמשקף לחדר המדרגות ורואה אותו עומד ומבטי בנו. אני מסתכל עליו. הבן שלי. יש לו צמיחה הפוכה בקדמות המצח. הוא ירש את זה ממני. אני יכול לראות את הפרצוף הנעלב שיש לו עכשיו, הוא משרב את שפתיו בדיוק כמו שהיה עושה מאז היה ילד קטן. והוא הבן שלי. זרקתי אותו משולחן השבת של הבית שלנו. משהו חם מצוף לי את הלב. ואני מרגיש מאוד חזק שאני ממש אוהב אותו.

"אני ניגש אל הדלת ופותח אותה. הוא עומד מכוון מגונן בידו על ראשו. מבין שמגיעה לו עכשיו מנה הגונה. אבל אני יודע. שזה הילד שלי שאני הורס ומשפיל כבר הרבה זמן. 'מחנך' אותו. ופועל 'בסמכותיות'. והורג אותו בשיטתיות. וכשאני קולט זאת בשבריר רגע של הארה שמיימת אני עוטף אותו בחיבוק חזק. ובוכה על צווארו בכי נורא. הילד המום. אני בוכה ואומר לו: 'איך יכולתי כך לפגוע בך? איך הייתי רשע ולא הבנתי אותך? **אני צועק לך** 'את כל הצעקות שהוא היה צריך לצעוק... אני מתישב ליד השולחן, טומן את פני בכפות ידי. ורואה בחילון אחורי איך הייתי נראה בכל אותם פעמים בהם 'ח' י נ כ ת" אותו...

"היתה לנו שבת מיוחדת. כזו שמעולם לא חווינו. כאילו משהו החליף לי את הדרד יסיק. הבנתי שעד עכשיו בכלל לא ראיתי את הילד. ראיתי רק את עצמי. איך 'אני' כלומר 'כבוד' מצליח בחינוך כאישיות חינוכית. לא ראיתי בכלל את הילד, לא ניסיתי להבין מה עובר עליו ומדוע הוא מתנהג כפי שהתנהג. שהרי לא היה סתם הוא לא ילד רע. ומאז הכל השתנה. אני לא אותו אבא. והוא לא אותו ילד. ואני עדין לומד המון ומשתדל להשתפר.

"זאת כל הסיפור הזה", מסיים המשגיח "רציתי לספר לכם על רב אלמוני בעילום שם. אבל החלטתי לספר לכם את האמת שתדעו שבידי הוא עובדא..."

כמה צריכים אנו לתת לב. ולהיות אבא כזה. שילד ירגיש שיש לו אבא. וגם אם הוא מלך הוא לא שוכח להיות אבא.

שמחה ונחת.

זוכרים את התרגול? סליחה את בן המלך מהפרק הקודם.

זיכני השם יתברך, ונתן בדעתי הסבר מדהים על המהלך של הסיפור המופלא הזה. כאמור, בן המלך השתגע והתחיל להתנהג כמו תרגול. והיחיד שהצליח לרפאו מהשיגעון היה החכם שנכנס איתו מתחת לשולחן.

וכאן ישאל השואל הנבון: למה זה קרה לו? האם היו לו אי אלו 'חסי לידות' או 'עומס רגשי' שבשר אותו... מה יכול גרום לבן מלך משופע כל טוב לרצות לנקר פירוים מן הרצפה כאחרון התרגולים. או במילים שנוגעות לנו: למה הילד הזה שאני כל כך משקיעה בו, והוא חי כמו נסיך, למה הוא מתנהג לפעמים בצורה לא הגיונית. וזו הגדרה העדינה, למצבי חוסר הגיון למיניהם שילדינו מוצרים לנו מעת לעת.

אז ברשותכם נקודה קטנה למחשבה: אולי בן המלך הפרטי שלכם המשופע כל טוב מרגיש קצת בודד? אולי הוא חש שאף אחד לא באמת מבין אותו ונמצא אתו בעניין. אולי רשמית יש לו אבא אבל מעשית הוא חי בבית עם מלך רם ונישא. כלומר עם משהו שנותן לו את ההרגשה שהוא חי עם אחד כזה. שהרי כפי שכבר הזכרנו גם אל הקב"ה אנו אנחנו פונים "ברוך אתה" לשון נוכח המביע קירבה ומאידך ממישיכים מלך העולם... ולעניינו. כבודנו כהורים במקומו מונח וילדינו מצוים עליו. אולם הדבר אינו סותר את הרגשת הקרבה המוחשית שילד צריך לחוש להוריו.

***

אביגדור בן הארבע עשרה היה הכבשה השחורה בין בני המצוינים של הרב אומפלטין. כשכל הילדים היו משיבשים נחת את ההורים לבית אומפלטין היה אביגדור מוציא להם את הנשמה. אבל בפניצטה דקיקה במיוחד ומהאווזים דייקא. הרב אומפלטין הנו משגיח נערץ בשיבה חשובה בכותל המזרח של עולם הישיבות. ואת המעשה הבא שקרה באמת הוא מספר לתלמידיו הנדהמים בלשונו הוא:

"אביגדור היה ילד חצוף במיוחד. הוא לא החמיץ שום הזדמנות להתחנף אלי או לרעיית. אני לו ויתרתי, והלכתי אתו ביד קשה מאוד, מה שעוד יותר הגביר את החוצפה מצדו. אני כמובן הקשיתי עוד יותר את ידי, והילד ספג מממני מנות כבודות ביותר, שרק העצימו את ההתנהגות הקשה שלו. אבל אני לא הבנתי את המסר והמסכתי בשלי, כשלשיטתי "בבית הזה לא תהיה חוצפה" ולמעשה החוצפה רק הולכת וגדלה כגודל ה'מנות'. וכן "הוא לא יכתוב לי את הכללים" כשבעצם הוא בהחלט הכתיב לי את הכללים בכך שגרם לי לכעוס להתעצבן ולאבד שליטה.

"באחת השבתות הוזמן אלינו אורח חשוב שבא להתבשם מזיונו בתור משגיח נערץ כאמור. הוזהרתי את הילד חזור והזהר שלא יעשה לי בושות ויתנהג כמו בן אדם לפחות כשהאורח נמצא. כמובן שלא הת"יחסי לתגובותיו. כי הרי אני הוא זה שקובע איך להתנהג כאן בבית.

"סעודת השבת החלה, והילד התחיל לעשות לי בית ספר. אנוחנו שרים זמירות והוא משדר בערוץ אחר זמירות נוסח עדות המזרח. ככה בטון נמוך אומנם. אבל כזה ששומעים אותו. אני מנסה לרמוז לו בעדינות שיפסיק, והוא - מסתכל לי בעיניים וממשיך לשדר... אני עובר להשמיע דבר תורה הוא מספר בדיחות לאחיו הקטן שפורץ בצחוק. בשלב הזה אני כבר רומז לו ולא כל כך בעדינות שיפסיק.

בזכות ההכנה ובזכות הקרבה. ובזכותו אני זוכה בעצם, להשיב לב בניס לאבותם.

***

זהו רק חלק אחד מהסיפור שלי. כשחשנו במעט הקלה בנושא כאוב זה, קפץ עליו רוגזו של... המון. בעקבות המעבר החפוף למרכז, נאלצנו למכור את ביתנו, את הרכב, לשבור חסכונות, וכי...

עיקולים ומכתבי התראות, הפכו כבר לדבר שבשגרה. 5 שנים אנוחנו מנסים למכור את הווילה שלנו, ללא הצלחה.

הורדנו במחיר ל-0 ממש. בכל פעם שהגענו לחתום חוזה העסקה בוטלה.

צו מימוש שהירש כונסת נכסים עמד לנו בגרון. ניתן תאריך לפינוי השוכרים ואנא אנוחנו באים.

ושבו, תפילות, צדקות, סגולות וישועות. כלום. ריבונו של עולם לא רצה שנמכור.

אבל מה יהיה עם החובות?

אתם צריכים להבין. וילה בת 11 חדרים עם 2 חנויות, עצי פרי, מרפסת ענקית, מקלט תקני ומה לא?!

כל זה הציענו למכירה בסכום של: ₪ 1,500,000 במיקום מצוין.

אין לזה שום הסבר טבעי למה לא הצלחנו למכור אותה.

בר"ה האחרון, בעלי רצה ליסוע לאומן. לבכות לר' נחמן שיתפלל לישועתנו. זהו. אי אפשר יותר.

אבל... אחד הנושים הוציא עליי צו איסור יציאה מהארץ.

לא ויתרנו. שלחנו את החתן שלנו לאומן. (שגם זה נס בפני עצמו איך הסכים, אין לו כל כך קשר לעניין)

הודענו לו שנשתתף בסכום מוכרד מהכרטיס.

באותו יום בצהריים, עדיין לא העברנו לו את הכסף!! הדירה נמכרה!!

צריך להוסיף עוד מילה??

הודעה משמחת

בשמחה רבה הננו לבשר על פתיחתו של

'קו הקבצו'

הקו מיועד לציבור חניכי הישיבות

העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב

בקו ניתן לשמוע עדכונים וחדשות, לצד

שיעורים, ראיונות, סיפורי התקרבות ועוד

הציבור מוזמן להתקשר לחזק ולהתחזק

מספר הקו: 0799290543

שמעו ותחי נפשכם

לפרטים: 0548487317

נ.ב. פירוט מלא של תוכן הקו, יופיע

בגליון הבא אי"ה

הודעה משמחת

הננו שמחים להודיע כי בס"ד

נפתחה ישיבה חדשה המיועדת

לבחורים שנאלצו לעזוב את

הישיבה בעקבות הנסיעה לראש

השנה

ברמה גבוהה וצוות מובחר

לפרטים

0548482279

או: 0533150100

מאגר השידוכים

בס"ד הוקם מאגר מיוחד של שידוכים עבור בני התורה ההולכים לאורו של מוהר"ן

מברסלב זיע"א

הן בחורים ששייכים לסגנון זה והן משפחות שמחפשות לביתם בחור בסגנון זה

לעת עתה כבר נרשמו משפחות רבות וכן גדולה של בחורים ובס"ד נסגרו כבר כמה

שידוכים וחלק נוסף נמצא

בשלים מתקדמים ב"ה

בחורים או משפחות מסוג זה - מוזמנים לפנות אל המוקד ולמסור את הפרטים

הנחוצים (דיסקרטיות מלאה)

לפרטים: 0527116037

6 מפגשים!

כניסה לעולמה הקסום של השבת בסדרה הייחודית:

השבת עונג

עם הרב דוד גבירצמן

מפגש פתיחה לסדרת שיעורים בת 6 מפגשים
הכוללים בין השאר את הנושאים:

א איך נרפון את השבת ליגם שכל המשפחה תחכה לו כל השבוע.
ב איך נכנס לשבת בעמחה, ברוגע, ובלי לכעוס.
ג איך נעשה את שולחן השבת לחוויה מרוממת ומרכזית.

השיעורים נוגעים בחלקים שונים ומרתקים של שבת קודש, במשמעותיות הפנימיות והנסתרות, ובגיתת כלים להעצמת חווית השבת המשפחתית.

תגובות ממשותפתיות הקורס במחזוריים הקהמיים:

למה יש שבוע שלם בין שבת לשבת?	למדוע שאפשר פשוט לדרגאריב בשבת?	כאן הקורס והשבת היא היום הגדול והכי רגוע שלנו?	היום - השבת, היא הריפיה שלי?
-------------------------------	---------------------------------	--	------------------------------

חמישי | ה' נסליו | 19:00
רח' רבי עקיבא 17, ב"כ זכרון ישעיה, אלעד

כיסופים | שיעורים - סדראים - נסעו חתומים
052-7172452 | לפרטים דוד קלינגן

שיעור קבוע!

"היום חייתי חיים טובים"

[רבי נחמן]

אינספור אנשים כבר חוללו שינוי בחייהם באמצעות הספר ליקוטי הלכות אתה רוצה שינוי, אבל איך מתחילים? זה בשבילך! לומדים ליקוטי הלכות ומבינים את החיים

שיעור שבועי

עם הרב דוד גבירצמן

נושאי השיעורים בליקוטי הלכות:

א סוגיות נבחרות באמונה לעבודת השם
ב תורת המחשבה של רבי נתן מברסלב זי"א
ג נצות מעשיות לחיים טובים ומאושרים

החל חיים | 05/11 | ראשון | טז' חשוון | 20:00

נחל אוריה 19, "בית אברהם", ב"ש, רמה א'

כיסופים | שיעורים - סדראים - נסעו חתומים
052-7172452 | לפרטים דוד קלינגן

הופיע!!!

קובץ 'הקבצו' - ובו כל הגליונות שיצאו לאור עד כה

קובץ א - גליון 1-14 עם הנושאים: הנסכה, לימוד התורה, התסוכות, עבודת הלילה, הודאה, שובבי"ם.

קובץ ב - גליון 15-25 עם הנושאים: התקשרות לצדיק, שמה, חסך ומצה, שביעי של פסח, ספירת העומר, הכמה והמיטה, שבת קודש, התהדרשות.

להשיג במרכזי ברסלב ובתנויות הספרים.

לפרטים נוספים: 0527143103
לקבלה בדוא"ל: vhecnu@gmail.com

לא היה כבושם הזה

מחיר מיוחד:

9 ש"ח בלבד

על רבי נחמן שמת? "

רוצה להכיר אותנו?

יש לנו הזדמנות נפלאה בשבילך - מתחילים ללמוד ולהכיר את תורתו של מוהר"ן מברסלב לעומק ובדרך מעשית מ - א' באלול 123/8

שיעור עיוני קבוע ומרתק בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן

עם הרב דוד גבירצמן

כל יום | בשעה | עיר | רביעי | 21:00 | ר"ג

מתחילים תורה ר' בנושא: סוד התשובה וכונת אלול

כיסופים | שיעורים - סדראים - נסעו חתומים
052-7172452 | לפרטים והרשמה // דוד קלינגן

בכל שיעור תוקדש פינה ללבון עצותי של רבינו באופן מעשי

הקבצו

בית וועד לחניכי הישיבות
העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב זיע"א

י"ל ע"י ארגון נעשה נשמע
טל: 0722-47774 פקס: 0722-155-701
דוא"ל: m072247774@gmail.com

גליון
30

ניסן תשע"ה
נושא החודש:
קדושה [ג]

דרכה של תורה

מאמר תורני בנושא ע"פ תורת מוהר"ן

קדש עצמך במותר לך

קדושה טומאה, וטהרה

העולם נברא ב'לשון הקודש' (בראשית רבה יח, ד). כלומר, בריאת העולם היה כביכול בכח הדיבור, כמו שכתוב 'בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם', והדיבור הזה נקרא 'לשון הקודש', והוא זה אשר מחיה את העולם בכל רגע מחדש, כידוע מהבעש"ט זיע"א, על הפסוק 'לעולם ה' דברך ניצב בשמים' - שדיבורו של הקב"ה שבו ברא את העולם, עדיין ניצב ועומד בשמים, והוא מושיך לברוא את העולם כל הזמן מחדש.

נמצא שעצם מציאות העולם, שהוא דבר ה' - הוא 'לשון הקודש', דהיינו דיבור של קדושה. הקדושה מבטאת את עצם התגלות ה' בעולם. וממילא, ככל שקרובים יותר להתגלות זו - מצד המקום, הזמן, או האדם - קרובים יותר אל הקדושה. משום כך, שבת נקראת 'שבת קודש', כי אז הוא הזמן של התגלות ה'; בית המקדש נקרא 'קודש' ו'קודש הקדשים', מחמת שהוא המקום שבו התגלות ה'. וכן האדם, ככל שהוא קרוב יותר אל ה' - הוא נקרא יותר 'קודש'.

ההיפך הגמור מ'קדושה' - הוא 'טומאה'. טומאה הוא מלשון סתימה וכיסוי [מכאן השם 'טומטום' שהוא מחמת שיש בו כיסוי המסתיר את זהותו]. וזה מבטא את המציאות בה יש כיסוי והסתרה על מציאות ה'. וממילא, ככל שיש יותר כיסוי והסתרה - מצד המקום, הזמן, והאדם - שורה בזה יותר טומאה.

יש גם את האמצע. בין ה'קדושה' שהוא התגלות מציאות ה', לבין, להבדיל, ה'טומאה' שהוא הסתרה על מציאות ה' - יש את ה'טהרה'; ה'טהרה' היא מציאות של אמצע - ששם מצד אחד אין 'התגלות', ומצד שני אין בדוקא 'הסתרה'.

זוהי המציאות הפשוטה של העולם - שאינו בית המקדש או בית כנסת, וגם לא מקום עבודה זרה, אלא מקום 'רגיל', שבו נמצאים בני אדם 'רגילים', ועושים מעשים 'רגילים' - לא בדוקא מצוות, וגם לא בדוקא עבירות, אלא התנהגות רגילה ופשוטה של יום יום. המציאות הזאת מכונה בשם 'טהרה' - כי היא עומדת בין ה'קדושה' לבין ה'טומאה', ותלויה בבחירתו של

בשני המאמרים הקודמים בעניין ה'קדושה' (גליונות 28-29) עסקנו בחלק ה'סוד מרע', במאמר זה נתמקד בחלק ה'עשה טוב'. מצות ה'קדושה' מתחלקת לשניים: החלק האסור - שממנו יש 'לפרוש' לגמרי; מאכלות אסורות, ממון שאינו כשר, ופגם הברית בכל חלקי האיסור שבו. והחלק המותר - שאותו יש 'לקדש'; מאכלות כשרות, ממון כשר, וכל עניין בבית ובעולם. ושניהם נכללים במילה 'קדושה' הכוללת בתוכה משמעות כפולה - 'פרישה' (מהאסור) והתקדשות (במותר).

כפי שהפרישה מהחלק האסור - הוא חיוב גמור, כך גם ההתקדשות בחלק המותר - אינו 'תוספת' וחומרא, אלא מצוה בתורה "קדושים תהיו" - 'קדש עצמך במותר לך'. מצוה זו היא בעצם מצוה כללית שאומרת: מלבד המצוות 'המפורשות' והעבירות 'המפורשות' - יש עוד שטח של אמצע, שבו אין הוראות ברורות, אך יש כן הוראה כללית: קדש עצמך! כלומר, אין כאן הפקרות, אלא נצרכת הנהגה נכונה.

לכשתבונן, נגלה שהחלק הזה - אינו עניין נפרד מהחלק של הסוד מרע, אלא קשור ומחובר ומאוחד אתו ממש.

ההתנהגות של אדם בחלק הרשות - שאינו מצוה ואינו עבירה - היא המשפיעה על התנהגותו בעניין המצוות ובעניין העבירות. וכשהתורה מצוה אותנו קדושים תהיו - היא בעצם מגדירה את הנקודה העיקרית של תפקידנו בחיים, ונותנת את העצה המרכזית לקיום כל התורה.

התמקדות בנקודה הזאת, תעשה לנו סדר בחיים. התפקיד של אדם הוא אחד - להיות קדוש, וזוהי משתלשל כל השאר; מה נכון לעשות כדי להתקדש [כל המצוות], מה לא נכון לעשות כדי לא לאבד את הקדושה [כל העבירות], ואיך להתנהג בכל שאר הדברים [שאינם מצוות ולא עבירות], כדי להשלים את הקדושה.

הנושא מבואר במקומות רבים בדברי מוהר"ן ור' נתן. אך יסוד הדברים יתבאר על פי שני מאמרים בליקוטי מוהר"ן (סימן יט, וסימן נא). חלק מיסודות העניין התבארו כבר בנושא 'קדושת האכילה' (גליון 26), אך כעת יבוארו הדברים באופן כללי לגבי כל חלקי הקדושה.

דבר המערכת

שליש צעדים

עומדים אנו בפתחו של גליון חדש - השליש במספר.

קשה ולא נעים - לחזור שוב ושוב על אותם ביטויים, אבל אם הציבור לא נמאס לו - והוא לא מפסיק לומר זאת, כנראה שזו האמת, וגם לנו מותר ואפילו ראוי - לחזור על כך.

הורתו ולידתו של הגליון - המקורי במהותו - לוותה בהרבה יותר חששות מאשר בתקוות, ובהרגשה הרבה יותר חזקה של 'טעות' מאשר של 'נכונות'.

'מה בעצם אנחנו רוצים?' - שאלנו את עצמנו, וחשבנו שכל העולם שואל אותו. הרי רוב רובו, וכמעט כל כולו של הציבור, יושב על מי מנוחות, על התורה ועל העבודה, ולא חסר לו כלום. והמעט מעט שכן חסר להם - כבר מסתמא 'עברו' למקום אחר. או למי בעצם אנחנו פונים, ומה אנחנו רוצים מזהם?

***

כל אלו היו ההרגשות שליוו את הגליון הראשון, אך לא את השני. ובוודאי לא את השלישי, העשירי, העשרים, והשלושים.

את התשובה - סיפק הציבור בעצמו; התגובות הנלהבות, הביקוש העצום, ואם מותר לומר - הרדיפה האובססיבית כמעט, לקבל את הגליון, וההמתנה בחוסר סבלנות לגליון הבא - גילו לנו שטעינו, ובגדלו.

לא טעינו חלילה. הציבור אכן יושב על התורה ועל העבודה. אבל זה לא אומר שאין לנו לב יהודי. והלב היהודי מבקש את שלו. לא צריך לוותר על שום דבר חיצוני של עבודת ה', בכדי לבקש גם פנימיות. ולא רק לבקש - אלא להיות רעב וצמא ולחפש את זה בכל הכח ומכל הלב.

נכון שאנחנו עושים את הכל - שומרים שבת מועד וכשרות, מקיימים מצוות בכל ההיודיים, ונזהרים מעבירות. אבל אנחנו רוצים 'להבין' מה אנחנו עושים, 'להרגיש' את השבת והמועדים, 'להתחבר' למה שאנחנו מתגברים שלא לעשות, וכן הלאה.

***

שלא ברצוננו, ניסונו את הציבור כמה פעמים...

במשך קרוב לארבעה שנים מתחילת לידתו של הגליון, היו כמה פעמים שהגליון התעכב מלצאת, או אפילו הפסיק.

לא הייתה לכך כוונה, אבל זה מה שקרה במציאות, וכך הוביל מסובב הסיבות. היו לכך סיבות רבות, ביניהם טכניות, ממוניות, וסביבתיות. וההרגשה הייתה תמיד: אולי באמת זה לא כל כך חשוב ונצרך. אז נכון, כשהוא יוצא - מתלהבים ממנו. אבל אם הוא לא יוצא - לא קרה כלום.

אך לא כך הייתה המציאות בשטח, הציבור הצביע ברגילים, וה'טרטורים' [החיוביים כמובן] לא פסקו ולו ליום אחד. אנשים ברחוב, סלפונים, הודעות תשובות וכו' - לא הפסיקו לשאול את השאלה הנצחית: 'מה ע-ם ה-ק-ב-צו-?'

והשאלה הזאת - החזירה את הגליון אל הכביש פעם אחר פעם, נגד ההגיון ונגד הסיכויים. אך כעת, ניתן לומר בוודאות - שהגליון אינו שלנו, אלא שלכם... ולכן, אם יש תלונות - נא להפנות לכתובת הנכונה...

בשולי הדברים: הגליון הנוכחי היה מיועד לחודש כסליו, ולחודש טבת, ולחודש שבט, ולחודש אדר, ולמעשה הוא יוצא בחודש ניסן... ולכן התוכן שבו [ברובו המוחלט] לא מיועד לשום זמן באופן ספציפי, אלא חומר כללי, המתאים לכל זמן. ובעז"ה מקווים לחזור למסלול קבוע, וממילא להתייחס לזמנים בהם עומדים.

הנושאים הבאים:

אייר - התחזקות
סיון - ידיעה ובחירה
תמוז - ממון ופרנסה
אב - תוכחה
אלול - כבוד
תשרי - הזמן והמקום

המשך בעמוד ב' <<

האדם - אם להפוך זאת לכאן או לכאן. וכשם שהקדושה מכונה בשם 'לשון הקודש', כך גם שני החלקים האחרים מכונים כך; כאשר ה'טומאה' מכונה בשם 'לשונו העכו"ם' - שהם כל שאר הלשונו מלבד לשון הקודש, שלא רק שאינם מבטאים דיבור של קדושה, והיינו התגלות מציאות ה', אלא להיפך - הביטוי שלהם הוא טומאה, והיינו כיסוי והסתרה. ובאמצע יש 'לשון ארמית', שהוא עומד בין 'לשון הקודש' לבין 'לשונו העכו"ם'; כאשר מצד אחד הוא אינו קדוש כמו 'לשון הקודש', ומצד שני - הוא מוזכר בתורה בכמה מקומות, ויש בו הרבה לשונות שדומים ללשון הקודש, כך שאינו הסתרה גמורה.

השלמת הקדושה

למעשה, עיקר הקדושה בעולם תלוי בנ. כי אמנם, כאמור, יש כח של קדושה - שהוא ה'לשון הקודש' המחיה את העולם, והוא מתבטא במקומות וזמנים ומצבים של קדושה, אך הקדושה הזאת איננה שלמה, מוחמת שהיא באה באתערותא דלעילא, ולא על ידי הבחירה שלנו. שלמות הקדושה היא דווקא כאשר היא באה באתערותא דלתתא - מצדנו ועל ידי בחירתנו. ולכן ברא השם יתברך את העולם בצורה 'בלתי מתוקנת' כביכול, כמו שרואים במציאות העולם - שאמנם יש בעולם את כל חומרי הגלם שצריך, אבל עדיין אין בהם שימוש, עד ש'יתוקנו' על ידי בני אדם. כגון החיטים - צריכים לזרוע אותם, ולעשות בהם כל י"א מלאכות הפת עד שיהיו ראויים לאכילה, וכן בגדים וכן כלים, וכן כל פרט בעולם. וכך גם אפילו במציאות הרוחנית, שאדם נברא 'ערל' - שהוא מציאות חסרה ובלתי מושלמת, ומוטל עליו למול את עצמו כדי להיות שלם. וכל זה רמז על התפקיד שלנו בעולם. קבלנו עולם שיש בו את כל חומר הגלם של 'הקדושה', אבל הוא עדיין בלתי מתוקן, עד שנשלים את חלקנו, ואז יהיה עולם מתוקן ושלם של קדושה.

לקדש את העולם

וכאן מגיע עיקר החידוש - בהגדרה, ולמעשה. שלמות הקדושה תלוי דווקא בחלק ה'הטרה', שבו נמצאת עיקר הבחירה שלנו, וכאשר נשתמש בו בצורה הנכונה, ו'נקדש' אותו - אזי יושלם חלק הקדושה בעולם. ה'קדושה' מתפרשת אצלנו באופן אוטומטי כ'פרישות', ובעיקרון זה נכון - כי מציאות ה' היא כביכול נבדלת מהעולם, וכדי להתחבר אליה - צריך להתנתק מהעולם; לצאת מימות החול אל השבת, לצאת מהעולם ולהיכנס לבית המקדש, ו/או לבא לצדיקים. אבל כל זה הוא ביטוי למציאות הקדושה שכבר קיימת בעולם בלי בחירתנו, ואנחנו זקוקים לו - כדי שיהיה לנו מושג מה זה קדושה, וכדי לקבל מזה כח של קדושה, אבל לא כאן נמצאת עיקר הקדושה.

עיקר הקדושה - איננה בפרישות, בשבת בבית המקדש או אצל הצדיקים, אלא דווקא בתוך מציאות העולם ה'הנומלית', בימות החול, בבית שלנו, ואצלנו. עלינו לקחת את אותם הדברים ה'רגילים' - שאינם מצוות או עבירות, ואינם קודש או טומאה, אלא 'רגיל' ו'לקדש' אותם.

וכאן נמצא עיקר התפקיד שלנו, ועיקר הבחירה - האם לקדש את החול, או חלילה להיפך. ה'הטרה' והיינו המציאות היום יומית - לא נשארת כך, אלא עומדת להכרעה על פי בחירתו של האדם. אם הוא 'מקדש' אותם - הם הופכים לקדושה, ואם לאו - הם הופכים לטומאה. ואין זה רק בחירה פרטית, אלא זה מה שמשפיע על כל כח הקדושה שבעולם - אם אנחנו מקדשים את מציאות העולם, אנו משלימים את כח הקדושה בעולם, ואם לא - אז חלילה להיפך.

'לקדש' את העולם - אין הכוונה לפרוש ממנו. 'פרישות' - שייכת או בחלק הטומאה, שזוהי צריך לפרוש, או בחלק הקדושה - באופנים מסוימים שבהם מוטל עלינו לפרוש כדי להתקדש, בימים מסוימים, במקומות מסוימים, או במצבים מסוימים. אבל בחלק העיקרי והמרכזי של חיינו - אין לנו תפקיד לפרוש, אלא להשתמש בזה בקדושה.

וההגדרה בזה פשוטה - היות ו'קדושה' הוא ביטוי של התגלות ה', אזי זה בדיוק מה שמוטל עלינו לעשות; לחיות את חיינו ה'רגילים', ולעשות את המעשים ה'פשוטים' - כולל אכילה, שינה, מנוון, קשרי חברות, עסקים, ובעיקר כל ענייני הבית - בקדושה, כלומר, להכניס בתוכו גילוי מציאות ה'. אם את על ידי מחשבה - שה' ברא את זה, והוא נמצא כאן; אם זאת על ידי דיבור - של ברכה, או דברי תורה, או לומר בפירוש שרוצים לעבוד בזה את ה'. ואם זה על ידי מעשה - להתנהג בזה בצורה שאמורים להתנהג אם יודעים שהשם יתברך נמצא כאן, והיינו בכבוד ודרך ארץ וכיוצא בזה.

מדובר בתנועה קלה - שאינה משנה כמעט מאומה ממה שאנחנו עושים ממיאל. בסך הכל מחשבה קטנה מידי פעם, או דיבור או התנהגות מעט שונה - וזה עושה מהפכה של ממש; הן בפרט בו אנו עוסקים, הן בחיינו, הן במציאות של העולם.

זמן חצות - ברסלב

והנה המשנ"ב בסי' א' העתיק דברים אלו לענין אמירת חצות, שלפי שיטת אלו בימים אלו אין אומרים חצות, וסיים ע"ז שהנוהגים ע"פ קבלה אומרים חצות בכל השנה אף בזמנים אלו.

והנה האחרונים לא ביארו טעם תאריכים אלו ומדוע א"צ לקום בתאריכים אלו. והנראה לענ"ד, דהב"ח והמהרש"ל שהוא מקור דברי הב"ח סברו כשיטת המג"א שמוודיין זמן חצות שש שעות מתחילת הלילה, וממילא באירופה ובעיקר בפולין מקום מגוריהם הרי שבתאריכים אלו אחר שש שעות שוות מתחילת הלילה כבר הוא אחר עה"ש, וממילא אין טעם לקום חצות, כי אין חצות, [וטעם המחלוקת אם זה משבועות ועד ת"ב או מט"ו אייר ועד ט"ו באב, כנראה תלוי כיצד לחשב את תחילת הלילה], עכ"פ מתבאר שיש לנו עוד כמה מגדולי האחרונים הדוגלים בשיטה זו.

ד. והנה רבים שואלים האם זמן חצות זה שרבינו הכריע כך, אם זה רק לענין זמן עת רצון לענין תיקון חצות ולמוד תורה, אבל לענין זמן חצות התלבט כגון לענין סוף זמן קריאת שמע לכתחילה בכל ערב ובעיקר לענין סוף זמן אכילת אפיקומן [שעיקר החלכה שזמנו רק עד חצות אא"כ בדיעבד יש לסמוך על השיטות שאפשר עד עלות השחר], האם בזה יש לילך אחר זמן החצות המופיע בלוחות, או שגם בזה זמן חצות הוא שש שעות שוות מתחילת הלילה.

ויש בזה נפ"מ גדולה כי בליל פסח בדרך כלל חצות לילה המופיע בלוחות הוא בערך ב 12.40 לפי שעון קיץ, והשקיעה בע"פ הוא בשעה 7.00 ולפי רבינו יוצא שזמן חצות יהיה ליל לפני 1.20 בלילה, כל שיש בזה רווח זמן גדול, וא"כ לברר ענין זה למועשה, וכפי המקובל הרה"ח ר' שמואל שפירא וצ"ל החמיר בזה, ואילו הרה"ח ר' לוי יצחק אמר שיש חצות אחד בלבד לכל דבר.

ה. ורציתי להביא ראייה לדבר, בגמ' ביבמות דף עב ע"א איתא: ת"ר כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה, שנא': והיה בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. מאי תלמודא [מהיכן נלמד מהאי קרא לענין רוח צפונית], הא קמ"ל, דעת רצון מילתא היא. ופירש רש"י: עת רצון מילתא היא - וכיון דחצות הלילה עת רצון הואי למכת בכורות, הואי נמי עת רצון לרוח צפונית, ואין לך יום שרוח צפונית אין מנשבת בו בחצי הלילה, וזה היה סימן לדוד כנור תלוי לו למעלה ממטתו ונקבע כלפי צפון כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו ומנגן מאליו והוא נעור, והאי דנקט הכא ארבעים שנה לומר לך שאפילו אותן מ' שנה דנופים היו ולא נשבה ליה בימים נשבה להו בחצות לילה משום דעת רצון הוא, עכ"ל.

הרי מתבאר בדברי הגמ' דזמן עת רצון שאו דוד היה נעור, וזמן חצות של מכת בכורות, שלכן זמן אכילת אפיקומן הוא רק עד חצות, כי אז היה הגאולה של מכת בכורות כפי המתבאר בברכות דף ט' ע"א, הוא אותו זמן, וא"כ כיון שדעת רבינו שזמן העת רצון לקימת חצות הוא שש שעות שוות מתחילת הלילה, ה"ה לענין זמן אכילת אפיקומן, ודו"ק.

א. בענין זמן חצות היום אין שום מחלוקת, והוא מבואר בגמ' שהוא בזמן שחמה בראש כל אדם, היינו בזמן שהשמש בדיוק באמצע הרקיע למעלה, ובין אם מודדין את כל שעות היום לענין זמן ק"ש ותפילה וכו' מעלות השחר עד צאת הכוכבים [כמו שנקרא בפי הכל שיטת המגן אברהם], ובין אם מודדין את שעות היום מהנץ ועד השקיעה [וכמו שנקרא בפי הכל שיטת הגר"א] - הרי זמן חצות הוא בדיוק באמצע היום שבין הנץ לשקיעה או שבין עה"ש לצאה"כ.

ב. אמנם לענין זמן חצות לילה נחלקו בזה הדיעות, "א שהוא בדיוק כמו חצות היום, שזמן חצות לילה הוא באמצע שבין השקיעה לנץ, או שבין צאת הכוכבים לעלות השחר, וממילא צורת החישוב היא "ב שעות שוות שאחר חצות היום הקודם, כי באופן זה הוא בדיוק באמצע כנ"ל, וכן דעת הרבה פוסקים ומקובלים וכן פסק המשנה ברורה בסי' א', וכן נהוג בכל הלוחות.

אמנם דעת המגן אברהם בתחילת סימן א' בשם ספר שערי ציון שזמן חצות לילה הוא שש שעות שוות אחר תחילת הלילה, וכתב שכן מבואר בזה"פ ויקהל, וכן כתב מוהר"ן בליקוטי מוהר"ן (סימן קטט) שכך צריך לנהוג, וממילא בקיץ שהלילות קצרים, יוצא באוקריינא שאין כלל חצות לילה, כי שש שעות שוות אחר תחילת הלילה הוא כבר אחר זמן עלות השחר, וכן כתב רבינו שבקיץ שאין חצות לילה יקום לפנות בוקר. [ותחילת לילה לענין זה, כ"א כפי מנהגו לענין קריאת שמע דערבית, ואנ"ש בירושלים נהגו לחשב 20 דק' מהשקיעה, כי כך נהגו בירושלים בתענית, וכו"א יעשה בזה כמנהגו, ולפ"ז באומן שהיא צפונית הרבה, הרי גם בני א"י צריכים לאחר את זמן תפילת ערבית וכנהוג באמת שם כן, ממילא גם חישוב תחילת הלילה לענין חצות צריך להיות לפי זמן ערבית].

ג. ונראה לי להביא שתי ראיות לשיטה זו שמוודיין שש שעות מתחילת הלילה. א. בזה"ל כך דף צב ע"ב [הנהוג לאומרו בלילה שלפני הברית] מוזכר מעשה מר' אבא שבא לישון אצל א' בכפר טרשא וביקש מבעה"ב תרנגול כדי לקום בחצות לילה, אמר לו הבעה"ב שאין לו צורך בזה, כי יש לו כלי מלא מים שמטפטף ומסיים את הטפטוף בדיוק בחצות לילה וע"ז עושה קול גדול ומעיד את אנשי הבית ע"י"ו. והנה לפי השיטה הכללית שמוודיין "ב שעות שוות מחצות היום, הרי יש תזווה בזמן שבין תחילת הלילה לחצות, פעמים מאריך ופעמים מקצר, וכיצד יכל להשתמש בכל יום בכלי זה, וע"כ מוכח שיש זמן קבוע בכל יום מתחילת הלילה ועד חצות, והכלי היה מכוון לזמן זה ועפ"ז קבעו את חצות הלילה, ומבואר להדיא שהוא שיעור קבוע שמתחילת הלילה ועד זמן חצות.

ראיה נוספת לזה מספרי הפוסקים. הב"ח בסי' רלח כתב בשם האחרונים [הוא המהרש"ל ועוד] שמשכבי עד קומי היינו משבועות שאומרים 'שכבי עד הבוקר' ועד 'קומי' היינו תשעה באב שאומרים 'קומי' רונן בלילה, שכבי, שא"צ לקום בלילה, ומקומי עד שכבי, קומי, שצריך לקום בלילה, והעתיקו המג"א בסימן א', והביא בשם העולה שבת שאינו משבועות עד ת"ב אלא מט"ו אייר עד ט"ו אב, והא"ר בסי' רלח העתיקו.

קדושת הברית [ג]

יעקב: זה נשמע קצת חידוש. יש לזה מקור?

משה: עניין זה מובאר בספר המידות [ערך ניאוף אות י'] לא תיכנס עם פתויך בטוען ונטען, כי אריכת הרגשת החושב אפילו לבחינת השולל תפעל הגברת החפץ ותתהפך הרצון' והוא מלושון האור החיים הקדוש [בפרשת אחרי מות פרק יח פסוק ב] ושם מאריך בזה קצת, וזה יסוד גדול מאוד בכל העניין הזה של קדושת המחשבה, שעיקר עבודת האדם הוא לא 'להילחם במחשבות' אלא 'להתעלם מהמחשבות' וזה על ידי שמעביר את המחשבה למחשבה אחרת.

ור' נתן במכתביו (בספר עלים לתרופה), חוזר על יסוד זה אין ספור פעמים, כי זה באמת עיקר עבודת האדם בפועל, ואמנם גם זה לא תמיד קל, אבל זה הרבה יותר קל ממלחמה חזיתית במחשבות, וגם למעשה המלחמה לא עוזרת רק אדרבא יכולה להזיק יותר, ועל כן עיקר העצה היא דווקא לחשוב מחשבה אחרת, ומימלא לא יחשוב מהמחשבה הלא טובה, כי אין שני מחשבות באדם בבת אחת.

יעקב: פעם שמעתי שיש כזה מושג של 'להעלות את המחשבות הלא טובות' על ידי שמתבוננים מאיפה מגיעה המחשבה הלא טובה ומתקנים אותה בבורש, האם זה לא סותר למה שאתה אומר שצריך דווקא להסיר דעת?

משה: המושג שהזכרת מובאר הרבה בספרים, וגם בדברי ר' נתן מוזכר עניין זה. ובאמת אין זה סותר, כי זה גם אופן איך להעביר את המחשבה לדבר אחר, והיינו לשרוש העניין ששם הוא טוב. למשל, מחשבה של אהבה לדבר לא טוב, הוא נקרא 'אהבה נפולה', וכשאדם מתבונן שכל אהבה שבעולם בעצם שרשה באהבת השי"ת, וזה בא להזכיר לאדם את אהבת השי"ת, הרי אדרבא זה יכול לעזור לו להסיר דעת מהמחשבה הלא טובה ולהעביר את הרגש הזה עצמו שהתעורר בו עכשיו לכוון הקדושה.

אלא שלא תמיד יש את הכח בשעת מעשה להפוך זאת עד כדי כך למחשבה קדושה, ולפעמים יכולים להיכשל על ידי זה שממשיכים להתעסק עם הלא טוב, ולכן כבהאי גוונא צריכים להתנתק לגמרי מהמחשבה ולחשוב על עניין אחר לגמרי, אבל בוודאי מי שיכול לעשות כך, והיינו להעביר את המחשבה עצמה לכוון הקדושה - אשרי לו, ובוזה הוא לא רק ניצול מהמחשבה האסורה אלא אף מתקן אותה. ובוזה כל אחד צריך להכיר את עצמו [וכן מבואר בליקוטי מוהר"ן סימן כו-כו שיש דרגא שצריך רק להסיר דעת, ויש דרגא שאפשר ורצוי להעלות את המחשבות את הקדושה].

יעקב: נפלא מאד. ומה הם שני העצות הנוספות?

משה: העצה השנייה היא השמחה, להתרגל לשמוח מאוד על כל התגברות והיסח הדעת, כי בנוסף לעצם מעלת השמחה בכל עשיית מצוה שהיא גדולה ועצומה מאוד, כאן יש בזה עניין נוסף, כי חלק גדול מתנסין הוא ההרגשה כאילו כביכול מפסידים משהו, ולמרות שהאמת היא שהסבל והעצבות שיש לאדם כשנמשך אחרי מחשבות לא טובות הוא פי כמה וכמה מההנהגה הרגיעית והדמוינית, אבל סוף סוף היצר הרע גדול מאוד, ועיקר כוחו הוא בדמיון כאילו יש כאן משהו שאני מפסיד, ועל כן צריך שיהיה כמה שיותר מוחשי אצל האדם ההיפך כמשל, והיינו האושר והשמחה בכל התגברות קטנה, וכמה זה חשוב לאין ערוך, ולהגדיל שמחה בלב על זה, כי כפי מה שיהיה מוחשי אצל האדם האושר שבשמירת הקדושה והמחשבה, כך יהיה לו נקל יותר לעמוד בניסיון.

יעקב: שלום משה, אני כל כך שמח לפגוש אותך, אתה לא מבין איך הדברים שדברנו בפעם הקודמת פשוט שינו לי את החיים, ולכן חיכיתי להמשיך השיחה שלנו על העניין הזה.

משה: אכן, זה נושא מאוד יסודי, וכמו שדיברנו בפעמים הקודמות. ובפרט כאשר מתקרבים ימי הקיץ, שאז צריכים להתחזק בזה יותר כידוע, ובכן, מה תרצה לשמוע?

יעקב: בפעם הקודמת שוחחנו על כך שיש את השרוש ויש את האילן; השרוש הוא מה שאדם מטעין את עצמו שלא בשעת הנסיון, והאילן הוא העמידה בשעת נסיון. אז דברנו בינתיים רק על השרוש, ועדיין לא דברנו על ה'למעשה' - מה עושים בשעת נסיון. וגם בחלק של ה'שרוש' הזכרת שיש שלשה נושאים לדבר עליהם: הנושא של תפילה, והנושא הבריהיה מהנסיון, והנושא של תענוג רוחני, ואכן שוחחנו על השניים הראשונים, אך על השלישי עדיין לא.

משה: אם כן, נושאים אלה הם השלישי שהוא 'התענוג ברוחניות', ואחר כך נדבר ממש למעשה על ההתמודדות בשעת נסיון.

העניין של 'תענוג רוחני' הוא נקודה מאד יסודית, ובפרט בנוגע לקדושה, והוא שהאדם חייב ומוכרח שיהיה לו מתיקות בדברי קדושה, כי נפש האיש הישראלי שרשה בתענוג ומימלא מחפשת תענוג, ואם אין לאדם את התענוג בקדושה, בהכרח יחפש אותה במקום אחר שיש לו דמיונות שיש שם תענוג, ועל כן חשוב מאוד שכאשר אנו עוסקים בתורה ובתפילה - נעשה זאת באופן שיש לנו הנאה מזה.

ובאמת זה נושא יסודי מאוד, ואולי בעו"ה בפעם אחרת נדבר בהרחבה על העניין הזה, על כל פנים הנוגע בזה לענייננו הוא שחלק גדול מהעבודה על קדושת הברית הוא במה שיוצר לעצמו מתיקות בתורה ותפילה ושאר ענייני קדושה, ובלי זה כמעט אין שייך לא ליפול בזה, ועל כן כל אחד חייב לראות איזה דברים יכולים להביא לו מתיקות בקדושה ולהשתדל בהם ככל יכולתו [אצל אחד זה לכתוב חידושים שהתחדשו לו או שרואה בספרים, אצל אחד זה להרבות בניגונים וישרים בתפילה או בזמן אחר, ועכ"פ כל אחד לפי מה שמכיר את עצמו יכול וצריך להשקיע בזה שיהיה לו טעם ותענוג מתורה ותפילה].

יעקב: נפלא מאד. כעת לאחר כל ההקדמות, אני רוצה לשמוע למעשה, מה עושים בשעת נסיון, שהרי סוף סוף פה נמצאת עיקר הבעיה, וכשהיצר הרע בווער, לכאורה לא עוזרים כל הדרשות... וכמו שאמרו חז"ל (נדרים לב) 'בעידנא דיצר הרע לית דמדוכר ליצר הטוב'.

משה: אכן, כפי שכבר דיברנו בפעמים הקודמות, באמת עיקר העבודה היא לפני המלחמה, כי אם לא מטפלים בשרוש, כמעט ולא שייך לעמוד במלחמה בעת הנסיון, אבל גם אחרי הטיפול בשרוש נצרכות העצות למלחמה בפועל בעת הנסיון, ונדבר בזה שלשה נקודות עיקריות ויסודיות שיכולות להועיל מאוד בעניין זה.

הדבר הראשון הוא 'להסיר דעת' - והיינו לא להילחם חזיתית, רק להעביר את המחשבה למחשבה אחרת, כי הכניסה למלחמה במחשבות היא מסוכנת מאוד, ועלולה להחמיר יותר את תוקף הנסיון, לכן עיקר העצה היא דווקא להסיר דעת למחשבה אחרת, אפילו למחשבה סתמית, כגון לספור מרצפות וכיוצא בזה, העיקר להעביר את המחשבה למחשבה אחרת.

ובוודאי אם יוכל להעביר למחשבה אחרת של תורה, מה טוב ומה נעים, אבל אף אם לא, והרבה פעמים קשה מאוד להעביר את המחשבה לעניין של תורה או דברי קדושה, אבל לכל הפחות להעביר את המחשבה לעניין אחר, אפילו סתם בדיחה או לספור מרצפות.

בית היין

קדושה [ג]

שמירת העיניים

תאמת ניאוף אינו נרחק מן האדם אלא על ידי הרחקת ראות העין והמחשבה (ספר המידות - ערך נאוף, אות ט)

בריחה מנסיון

לא תכנס עם פתויך בטוען ונטען, כי אריכת הרגשת החושב אפילו לבחינת השולל תפעל הגברת החפץ ותתהפך הרצון אליו (שם אות י')

מעלת ההתגברות

כל הבא דבר עבירה לידו ואינו עושאה, עושים לו נס (שם אות כ')

טעימה מתורת מוהר"ן על הנושא

מיאוס התאוה

פעם אחת התלוצץ מזה ואמר שעל זה מבקשים בכל יום ואל תביאני לידי נסיון ולא לידי בזיון. ואמר בזה הלשון: אדער אה נסיון אדער אה בזיון (או נסיון, או בזיון). הינו כי אם לא יעמד בניסיון יהיה לו בזיון. וכבר מבואר קצת שספר הרבה מענין מאוס תאוה זאת ואמר שאינה תאוה כלל וכו'. אחר כך אמר שנמצאים הרבה שמעצם גשמיותם ורגילותם בענין זה אין מועיל להם כלל מה שממאסין להם ענין זה, אדרבא באיזה לשון שידברו עמם מזה יתגברו עליהם ההרהורים יותר. על כן טוב לרב בני אדם לבלי להתחיל לחשב בזה כלל וכמבאר מזה בספר הא"ב לא תכנס עם פתויך בטוען ונטען וכו'. (ספר שיחות הר"ן - אות דש)

על ידי טרדות של קדושה - יכולים להינצל מהנסיונות

ואחר כך היה זה לך לטובה שפטרת הכל בבלבולים על ידי זה למדת גמרא בתוך בלבולי טרדא כואת. כך הוא המדה וכך יפה לך בני חביבי. מי יתן והיה לבכר **המשך בעמוד הבא <<<**

שאלה:

פעמים, כשאני בא ללמוד אני נוכר ממצבי, כמה אני רחוק מהכל, וזה מחליש את דעתי, כאילו אני שייך ללימוד.

תשובה:

מוהר"ן אומר (שיחות הר"ן י"ט): "נכספתי להמשיך את העולם אל עשייה, שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמוד כך וכך בכל יום ולא יעבור וכיוצא"

שאל אותו ר' נתן "והלא יש בני אדם בעלי עבירות ר"ל?" השיב לו מוהר"ן בלשון גערה קצת: "אין אתה יודע כח הגדול של התורה. אפילו אלו הרגילים בעבירות ר"ל, אף על פי כן כח התורה גדול כל כך עד שיכולה להוציא אותם מזה עבירות, ואם יעשו להם חק קבוע, וחיוב חזק ללמוד בכל יום כך וכך, יהיה אצלם בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה, כי כח התורה גדול מאוד" (ליקוטי הלכות בציעת הפת ה' כ"ב)

ולכן לא לך להסתכל על מה שעובר עליך, אדרבא, כמה שיותר עובר, מוכרח הנך לברוח לקביעות עיתים לתורה הך, כי כח התורה גדול מאוד, תקפיד על זה יום יום ותראה פלאות...

שאלה:

כל כך הרבה פעמים ניסיתי להתחזק להיות עקבי לפחות באיזה שיעור קבוע יום יומי, שלא אלך לישון בלי ללמוד אותו השיעור, אך אני מצליח להתמיד ולהחזיק מעמד?

תשובה:

א. תתחזק לא להתייאש, שהרי יש לנו הרבה דברי חיזוק ממוהר"ן, שתמיד אפשר וכדאי להתחדש.

ב. גם אם לא תצליח להיות עקבי, כל מה שחטפת הוא רווח נצחי, ובכל פעם שתתחדש, תרוויח, ואל תחשוב אם תצליח להיות עקבי בזה, או לא.

ג. נוסף על כל זאת, ראוי שתדע, כי אם לא הצלחת להיות קבוע באיזה עניין, יתכן מאוד שהתחלת בריבוי אור. לקחת על עצמך דבר שהוא למעלה מכוונותך, אשר זה גרם לך שלא תוכל להתמיד בו בעקביות.

רביז"ל לא נתן לנו את השיעור כמה לקבוע בכל יום, (חזן מסעיף אחד שולחן ערוך), כי זה תלוי לכל אחד כפי כוחותיו, אפילו דבר קטן.

קבע זמן לימוד כל יום, רבע שעה, חצי שעה, שעה וכו', או אם קל לך יותר לקבוע כמות, אז תבחר ספר בו תלמד סעיף, עמוד, דף או שתיים וכו'. כאשר תראה שהתרגלת ללא קושי, אז תוכל להוסיף על הזמן, או על הכמות, או בהוספת ספר אחר.

שאלה:

אני לא רוצה להתחיל עם קצת, שהרי לכתחילה צריך הרבה? ובכלל, מוצי ממוך מאוד במי שמקפיד על שיעורים קטנים קבועים, שאחרי שגומר ללמודם, יש לו תחושה כאילו גמר ללמוד היום?

תשובה:

לא אמרנו שתסתפק בקצת מכיון שאינך מסוגל להרבה. כי הרי כל אחד יכול לבוא לכל המדרגות שבעולם, וראוי שתשקוק לגדולות, תתפלל על כך ותתאמן בכל יום כמה שיותר להרבות בלימוד התורה. אך בכל זאת, עליך להיות מעשי. אל תרמה את עצמך, צמצם את המחשבה לדבר קטן שאתה בודאי יכול לעשות במצבך כעת, ותמסור את הנפש לעשות בכל יום לפחות את הקצת הזה.

>>> המישך

זה כל הימים להשליך כל הבלבולים מאתך. ודלדל ולקפץ מתוך כל ההרהורים והבלבולים איך שהם לתוך עסקים המכרחים. כי הלא אין רגע שלא תמצא מה לעסוק אז, כי על לימוד התורה הקדושה לבד יכולים לבלות ימים ושנים כל ימי עולם. בפרט שתהלה לאל יש עתה ספרים הרבה תנ"כ ומשניות וש"ס וספרי מוסר וכו' וספריו הקדושים ובאורנו וכו' שעזרונו ה' יתברך.

וגם צריכין להתפלל ולשוש בינו לבין קונו או על כל פנים לצעק או לשמח בלבו שבראנו לכבודו וכו'. וגם צריכים לדבר עם חברנו הן במלי דשמיא הן בעסקי משא ומתן המכרח או לפעמים למען השלום שגם זה מצוה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה מעולם לא הקדימו אדם שלום מעולם. ומכל שכן שבכל פעם נתחדשין על פי רב כמה עסקים חדשים. כגון עתה שעשית שדוך למזל טוב והכרחת או לעסק בעסק שלנו. וגם עתה אתה צריך לעסק בעסקך ובעסקינו כאלה וכלה. ועל ידי כל זה יכולים לדלג ולברח כמה שצריכין לברח ולבלי להסתכל לאחוריו כלל וכלל ולקיים מה שכתוב אל תכנס עם פתויך בטוען ונעטען וכו'

ואם הוא בא פתאם כמכריח חס ושלום מה לעשות. אנס רחמנא פטרה. רק אתה תתחזק בשמחה ולברח בכל כחך בגנבה ובהסח הדעת וכו'. על פי כל העצות והרמוזים וההתחזקות שהורה אותנו הוא זכרוננו לברכה (ספר עלים לתרופה - מכתב טטו)

***

היצר הרע - רוצה לגנוב מוחו של האדם

פי הסקרא אחרא היא בחינת לבן הארמי, שבא בראיית גדול ותתבולות הרבה לתפסו במצודתם ח"ו, והעקר בענין המחשבות שפנח שהם מתנפלים על האדם בכמה וכמה גנבות ונראות ונראויות עד שפאנוס יוצא מהו חזן לשיתין והושב מחשבות חזן מה שחושב, רחמנא לצלן, באשר יודע האדם בנפשו, בפרט מי שהוא בעל מחשבה, שהוא מדה רעה מאד מאד, כי הוא מה"ד דברים המעפבים את התשובה, פמוצא בשלחן ערוך.

נדמה כאילו אין דרך להיפטר מזה

וכל אלו המחשבות רעות נקראים בחינת לבן הארמי שמלפון ברשע, כמו שכתוב במדרש שעל שם זה נקרא לבן, הינו שהוא מלפין ורשעות כל כך פאלו פבר נקבע בזה פאלו אין שום דרך להמלט משם ח"ו, באשר נדמה ח"ו לבני הנגורים בפרט להפעלי מחשבות שאי אפשר להם לעמד כנגד המחשבות רעות והרהורים רעים.

אפשר להתעלם מהמחשבות

אבל פאמת לא כן הוא, כי המחשבה ביד האדם תמיד. ונחוט השערה יכול להנצל בשב נאל תעשה מכל מיני מחשבות רעות והרהורים על ידי שיטה דעתו למחשבה קשרה וכו' ל. וזהו בחינת מה שאמר רבנו ז"ל ששבו בחינת רעות ילך לדרפו במה שהוא חושב מחשבות פשרות ולא יסתפל לאחוריו פלל וכלל וכו', (פמו שכתוב בלקוטי א' סימן ע"ב), כי זה שטונען עם המחשבות רות ונכנס עמהם בטונען ונטען ורופה שניחיו אותו לצאת מהם, והו פמו מי שפגיד הרוחך שרופה לברח כמנו וציו הוא רודפו יותר, אבל פאמת עקר העצה לברח מהם ולילך לדרפו ולבלי להסתפל לאחוריו פלל ולבלי לטען עמהם פלל, ועל ידי זה דיקא נצול מהם.

יכול להעסיק עצמו במשהו אחר

גם יגנב וכו' מרפזו שלפעמים מתגברים ההרהורים והמחשבות כל כך עד שקשה לברח מהם לתוף תורה ונפלה ודברים שבקדשה בשום אופן והתקרות לעסק במיילי דשטותא בעניני צחוק וכיוצא כדי לפתח דעתו לפי שעה עד יעבר ועם השטף של המחשבות, כי אין היצר הרע מצוי אלא לשעתו, ואין הסקרא אחרא מבינה פלל, שהוא בורח מהם מאחר שעוסק במיילי דשטותא.

כל תנועה מצטרפת, ועומדת לו כשנצרך

וזהו בחינת מה ששמעתי מפי אדמו"ר ז"ל שכל מה שהאדם מנתק עצמו מחשבות רעות למחשבות טובות, וכל העתקה והנהגה ותנועה שהאדם מווי ומניע ומעמית עצמו מרע לטוב, הכל מתקבץ בעת הצורך ונחלק ונחלק ונחלק וכו', פמובר דבריו ז"ל (לקוטי תננא סימן מ"ח), ואף על פי שיש להאדם יסורים גדולים כמא ונדמה לו שפבר קשה לו לעמוד כנגדם מחמת שמה ימים רבים שיש לו יסורים מהם ועדין לא נשקט מהם, אבל צריך לדע כי אין שום תנועה טובה נאבדת פני"ל.

ועל ידי כל ההתקנות והזנות שנתקו עצמם מרע לטוב, מחשבות רעות למחשבות טובות, שעל ידי זה נתבררו נצוצות הקדושים נעשה מהם גל ואחצה להפסיק בינו לבין לבן, שהוא בחינת המחשבות רעות פני"ל, רק יעמד על מקומו לעסק בתורה ותפלה וכו', כי פלם מתקבצים ונעזרים להאדם בעת הדיחק פני"ל, הינו פתח התגברות הפעל דבר והסקרא אחרא ח"ו, וזהו בחינת הגל שנעשה בין יעקב ללבן.

שאלה:

איך בכל זאת לוקחים כוחות להצמצם, ולהתמיד? בפרט שהקביעות עלולה להיפך לעול יומי, שמצפים לסימו, בפרט אם אני חוטף את השיעור לפני השינה?

תשובה:

דבר זה תלוי בהסתכלות על עבודת ה'. כאשר המטרה היא הצלחה, אזי קשה להצמצם לקצת, תמיד תהיה הרגשת החוסר סיפוק.

תתחיל להכניס אור וחיות מהש"ת בתוך הקצת שקבלת. תתרכז מעט במחשבתך שהנה ה' מתפאר בך עכשיו, ותאמן עד כמה יקר הקצת הזה למעלה. גם אם אתה בלחץ לסיים את השיעור היום, תעצור להגע, ותזכור זה לא סתם מה שאני עושה עכשיו, זהו תורת ה' ממש.

כך גם תוכל ללכת מדרגא לדרגא, וכל תוספת תתן לך סיפוק. כי עיקר הנזק בריבוי אור הוא, שאדם מערב את כל עבודת ה' שלו ביחד, וכאשר נופל מדבר אחד, מייד מתאייש ונופל מהכל.

אך אם תכנס למשמעות שבדבר, אזי תבין שאין קשר בין עבודה אחת לשניה ובין סדר אחד לשני, כל קצת חשוב בפני עצמו.

* * *

נסיים במאמר רביז"ל בספר המידות: "התחבר מצליח ותצליח", ויש בזה עצה לאחד שרוצה לקבוע סדר לימוד במשך היום, שיתבר זאת לדבר שהוא כבר מצליח לעמוד בו, וכגון, שיצמיד את השיעור לתפילת שחרית, או לסעודת שחרית וכדו' שהוא בין כה מקפיד עליו יום יום.

ההתייחסות אל התאוות

שלום וברכה.

היות והגליון עוסק כבר כמה חודשים בעניין הקדושה, אכתוב גרגיר אחד, הנלמד מה"מעשה מבעל תפילה" (סיפורי מעשיות, מעשה יב), ומשמש לנו יסוד גדול בהתייחסותנו להבלי ותאוות העולם הזה:

***

ב'מעשה מבעל תפילה' מסופר, שכשאנשינו של הבעל תפילה סיפרו לו על המדינה של המזון, ועד כמה הם שקועים בשטות המזון, "ענה ואמר שהוא מתיירא שלא יתעו יותר ויותר", ואחר כך כששמע שכבר עשו לעצמם אלקות, "אמר **שעל דבר זה היה מתיירא ודואג מתחילה.**"

וחזינו מהכא, שעיקר הפחד הוא - לא כל כך על עצם תאוות המזון אלא בעיקר - על מה שעושים מהמזון אלקות.

שכן, בתאוות מזון, ישנם ב' שלבים: א', מה שהאדם מתאוה למזון. ב', ששקוע כל כך בתאוה זו, עד שהוא הופך אותה לאלקות וסוגד לה. ועיקר פחדו של הבעל תפילה הוא, שלא יהפוך המזון לעבודה זרה.

כי כל מהותו ועניינו של התפילה הוא ההיפך הגמור: להביא את האדם לביטול גמור להשם יתברך, ולעבודו בכל לבבו, איזוהי עבודה שבלב זו תפילה. ולכן, כל זמן שאין האדם הופך את המזון לעבודה זרה, אזי גם אם הוא שקוע בתאוה זו, עדיין אין זה סתירה גמורה לעבודה שבלב זו תפילה, ועדיין יכולים להאיר בלבו את עבודת התפילה, שיפנה בכל פעם להשם יתברך בביטול והכנעה. אבל כשהמזון נהפך אצלו לעבודה זרה - היינו שהמזון מצטייר אצלו ככח עליון שיכול לספק לו את כל צרכיו ומאוויו - הרי התרחק בזה בתכלית הריחוק מעבודת ומהות התפילה, ונפל אל ההיפך הגמור ממש.

***

וענין זה לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על כלל כל התאוות כולם יצא. גם בשאר התאוות ישנם באופן כללי ב' חלוקות אלו: א', שמתאוה אל הדבר. ב', שהתאוה נהפכת אצלו לעבודה זרה - והיינו, שמתחיל ליפול לתוך טעות כאילו התאוה הזאת מסוגלת לספק לו את החסר לו ולעשות אותו למאושר.

ועיקר הפחד הוא שלא ייפכו התאוות אצלנו לעבודה זרה. וגם אם אנו עדיין שקועים בהם עד צוואר, נדע על כל פנים את האמת שהתאוות הם הבל וריק, ושקר גמור, "הבל ואין במויעיל". "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל".

על כך אמר מוהר"ן: "את זה תקבלו מאתי שלא להניח עצמו להעולם להטעות, שלא יטעה אותו העולם" (שיחות הר"ן, נא). גם אם אתם עדיין משועבדים להבלי ותאוות העולם הזה, על כל פנים אל תניחו להעולם להטעות אתכם כאילו הצדק אתו...

וכפי שאכן ניתן לראות, שאחת המתנות העיקריות והמינימליות שמקבל כל חסיד ברסלב מרבינו, היא: שגם אם הוא עדיין שקוע בתאוותיו והבלי, על כל פנים הוא יודע בלבו שהם הבל וריק, והוא משתוקק לצאת מהם.

ומתנה זו, עלינו להעריך ולהוקיר, ללבב ולהגדיל, להעמיק ולהרחיב. ולהוציא בה מלא בכל יום לפני השם יתברך: אני יודע שאני מטעה ומשקר את עצמי. רחם עלי, ומלטני מהשקר וקרבני אל האמת. [וכעין תפילתו של ראב"ן שכותב בששון ושמחה תפילה ה': "עורני לזכור ולא לשכוח שאיני מטעה בזה כי אם את עצמי"].

***

הריווח של מתנה זו הוא גדול ועצום. שכן:

- א. כשהאדם כופר באמיתת תאוותיו ויודע שהם שקר, ההנאה שלו מהם היא קטנה בהרבה, וממילא גם התשובה והתיקון שלו קלים בהרבה, כמבואר בשיחות הר"ן שיחה ק"ב.
- ב. גם המשמעות של התאוה היא פחותה בהרבה, כעין החילוק בין "מומר להכעיס" ל"מומר לתיאבון", שהמומר לתיאבון יודע ומכיר בכך שהוא עושה משהו שלא ראוי לעשות אלא שתאבנו ותאוותו מתגברת עליו.
- ג. כמו כן, תיתכן מציאות, שבמצב כזה, התאוות עצמן הופכים להיות חלק מה'כפרת עוונות' שלו...

שכן, כבר לימדנו רבינו שעצם הצער והייסורים שיש לאדם מתאוותיו והבלי, הם עצמם מזככים אותו ומכפרים עוונותיו!

וכדאיאת בחיי מוהר"ן: "פעם אחת היה קובל איש אחד לפני ז"ל איך שקשה לו מאוד להתפלל, כי המחשבות זרות מבלבלין אותו מאוד. השיב לו רבינו ז"ל: מקבלין זאת לכפרת עונו! (נעמט מען דאס אהן פאר א כפרת עונו) וחייד קצת. וקצת היה נראה כוונתו בזה, כי הלא באמת אלו המחשבות הם בעצמם עוונות, ועל כן חייד קצת. אך אף על פי כן בודאי כל דבריו אמת וצדק, כי על כל פנים בזה שאין מהרהר אחריו יתברך חס ושלום, ויודע שבודאי השם

זיכני השי"ת לעסוק עם בחורי ישראל, ובפרט עם נוער מתמודד. והנה במשך הזמן ראיתי שאחת העצות הנפלאות והיעילות לחיזוק בחורים - הוא פשוט לקחת אותם לציון של מוהר"ן מברסלב זיע"א באומן, רופא הנפשות הגדול, שיתנו פרוטה לצדקה ויאמרו תיקון הכללי.

ואציין שבאחת הפעמים שרציתי לקחת לשם בחור שהיה במצב רוחני מדורדר, הוריו הסתייגו וטענו שאולי כך הוא יכיר את עולם הנסיעות לחו"ל ואז עלול לנסוע שוב לאו דוקא לקברי הצדיקים... ואז שאלתי את פי מו"ר, אחד מגדולי הרבנים בבית שמש, ואמר שאם לפי שיקול דעתי הנסיעה הזו תחזק אותו, אין להתחשב בספקות עתידיים, דברי ושמוא ברי עדיף.

***

ואספר על בחור אחד שנפל לתאוות באופן נורא מאד, אפילו ביחס לבחורים אחרים במצבו, ה"י ואני בתומי אלך, הייתי לומד עמו בקביעות מספר 'משיבת נפש', שסגולתו ידועה להחזיר בתשובה. ואת האמת אומר שלפעמים תוך כדי דיבור הייתי אומר לעצמי מה אתה לומד עמו בכלל, אתה לא רואה שכל כולו טומאה חמורה, ומה לו ולספרים הק' ואז הייתי חושב לעצמי מה היה אומר מוהר"ן מברסלב זיע"א בעצמו אילו הייתי שואל אותו לגבי הבחור הזה, ודאי שהיה אומר לי שגם עליו נאמרו כל הדברים, שאפילו נפל לשאל תחתית ומתחתי וכו', וכך הייתי מקבל כח להמשיך [אבל זה לא היה פשוט, והייתי צריך כל פעם לערוך מלחמה עם עצמי ו"להתיעץ" עם מוהר"ן כדי להמשיך].

לאחר תקופה, רציתי לקחת אותו עמי לאומן, אבל לא אסתייעא מילתא. אכן כשזכיתי לנסוע בעצמי לציון הק', אמרתי תיקון הכללי במיוחד עבורי, וזעקתי בדמעות שלישי את שמו פעם אחר פעם מעומק הלב, ובלבי התעוררה תקווה רבה. לאחר זמן קצר הבחור עצמו נסע לאומן [בלעדיו], וכשחזר אמר לי שהרגיש שהוא "מכיר" את מוהר"ן מהלימוד בספר הק' משיבת נפש, וגם אמר שהרגיש רגש רוחני נפלא, והוא לא חזר אותו דבר כמו שנסע.

לאחר מכן עברה עוד שנה בערך, ובהם עברו על הבחור כמה וכמה מעברים, ובסופו של דבר חזר בתשובה שלמה וכיום הוא נגמל מכל העבירות, ולומד בישיבה ושומר מצוות לכל דבר. וגם אני וגם הוא מרגישים באופן ברור שהכל בזכות מוהר"ן, ספריו, עצותיו, וציונו הק' עם התיקון הכללי.

***

ועכשיו אספר על בחור אחר, שהיה במצב רוחני לא טוב ובלו מסגרת וכו' ונסעתי אתו כמה פעמים לאומן:

נסיעה א

לפני כשנה וחצי [בחוודש אב תשע"ו] נסעתי

סיפורים מפעמים על נסיעות לאומן עם נוער נושר, והמהפכה שבעקבותיהם [נכתב על ידי מחנך ידוע שעוסק רבות בנוער מתמודד]

עמו לציון הק', אך למרבה האכזבה תיכף כשהגענו הוא התנהג שם באופן מאד פרוע, ומצא שם כל מיני חברים רעים המצויים שם לדאבוננו, והשתכר מאלכוהול ומדברים נוספים שהשיג שם, ואני לא ידעתי את נפשי מרוב צער, והתחרטתי מאד שהבאתי אותו, בפרט שהיו עמו עוד בחורים בעלי אופי יותר נח, אך בהתנהגותו השלילית הושפעו גם הם ממנו, ותחת אשר הבטחתי להוריהם שנעסוק שם בהתחזקות וכו' מצאתי את עצמי 'שומר קישואים רקובים'...

בעודי יושב בהיכל הציון הק' שבזר ורצוץ, נכנס לשם הרב פרץ קראה מנהל הת"ת כתר תורה דשם, ואני שחתי לפניו את כל ליבי, אך הוא כלל לא התפעל ואמר לי: אתה הבאת אותם אל הרופא הגדול, אתה יכול להיות רגוע, תן לו לעשות את העבודה בעצמו. והוסיף לספר לי מנסיונו הרב המון סיפורים על אנשים וצעירים שהגיעו לציון הק' בלי שום כוונה ובלו רצינות וכו' ורבים מהם הושפעו אחר כך לטובה, חלק אף חזרו בתשובה שלמה, והדברים אכן עודדו אותי מאד.

ומכל מקום לא ראיתי אחר כך איזה שינוי בבחור זה. מלבד העובדה שהוא הביע כמה פעמים געגועים לציון הק' וביקש שניסע לשם שוב.

נסיעה ב

נסע לשם בעצמו, ואיני יודע מה היה שם.

נסיעה ג

בערב ר"ה האחרון [תשע"ח], הוא רצה לנסוע לאומן לר"ה, אך הוריו התנגדו, וטענו שכיון שמצבו הרוחני בשפל המדרגה, ואין מי שישמור עליו שם [כי אני עדיין לא זכיתי לנסוע לראש השנה], הוא עלול להתדרדר וכו'. אולם מכיון שזייתי אצל הבחור ניצוץ של רצון אמיתי להתחזק, וגם הוא טען בתוקף שרצונו לנסוע בשביל להתחזק, והיו ניכרים דברי אמת, לכן ממש התחננתי כמעט בדמעות להוריו שיניחו לו לנסוע, ואחרי שכונעתי רבים הסכימו בלי הרבה חשק.

וכאן מתחיל הנס: ביום הראשון של ראש השנה, הבחור קיבל קלקול קיבה רציני, והיה צריך לצאת מהתפילה פעמים רבות כדי להקיא. ואז הוא אמר לעצמו התחזקות: אני נמצא עכשיו אצל הפרופסור הגדול, עכשיו את מתחיל הניתוח, והרופא מוציא ממני את הזבל... אלו היו המחשבות הקדושות של הבחור באותה שעה, ותאמינו לי שהיה לו המון זבל רוחני להוציא... ולמרות שהיה חולה התעקש להישאר עד סוף התפילה, ולשמוע מאה קולות.

כשחזר לארץ אחרי ר"ה, הודיע לי חגיגת שהוא חווה שם אורות רוחניים שלא חווה מימיו, וקיבל על עצמו לשמור שבת [ואמר שרוצה לבא בר"ה הבא ולספר ששמר שבת שנה שלמה] וכן רוצה ללמוד את תורת

מוהר"ן מהספרים בצורה מסודרת, ובעצם הוא רוצה לחזור בתשובה שלמה. ואכן - אומר ועושה! ב"ה הוא שומר שבת, ומניח תפילין, ומתפלל, ולומד תורת מוהר"ן, ומיום ליום מתחזק והולך, ה' יחזקהו לגמרי בקרוב.

נסיעה ד

לפני כחודש ימים נסעתי שוב עם אותה קבוצת בחורים [בערך] לאומן, והנה היתה זו נסיעה כל כך רוחנית קדושה וטהורה, תפילות, תיקון הכללי, שיחות חברים, שירי נשמה, סעודות שבת באוירה עילאית. ומי היה ראש החבורה, העושה ומעשה לכל דבר שבקדושה? - אותו בחור 'מופקע' לשעבר! הוא גרר את כולם לשלש תפילות ביום, נוף במי שקם מאוחר, ועוד את חבריו לשהות יותר על הציון ופחות בשווקים וכו'. ממש לא יאומן שזה אותו בחור מהנסיעה הראשונה. כאשר רציתי לחזקו ואמרתיו לו "כשאני משווה את הנסיעה הזו לנסיעה ההיא..." הוא קטע אותי ואמר: "בבקשה אל תזכיר לי את הנסיעה ההיא, אני מתבייש להיזכר בזה, ב"ה אני במקום אחר לגמרי."

והיה בחור שלישי שכבר היה שם כמה פעמים, וגם כן צריך רחמי שמים מרובים, ואמר לי שהדבר שהוא הכי מתגעגע אליו בעולם! (מכל התאוות והעבירות שנפל אליהם וד"ל ה' ישמור) הוא ציינו של מוהר"ן!!! והוא חוסך מעבודתו שקל לשקל כדי לנסוע כל תקופה לשם. בינו נא זאת. וגם הוא יחזור בתשובה שלמה, אני בטוח.

בקיצור, המסר פשוט, וכל אחד יכול לקיים אותו. כל בחור מצוק ומר נפש, חוטא ומחטיא, בעל אייפון ודומיו, בשאלו ומתחתיו - לקחת ללא דיחוי לאומן, ולדאוג שיתן פרוטה לצדקה, ויאמר תיקון הכללי, ולא לדאוג יותר, כי מוהר"ן כבר משתטח לאורך ולרוחב להוציא אותו מהגיהנום בעולם הזה ובעולם הבא. ומכל מקום יש להזהר מאד שלא לשלוח שם בחורים לבד ללא פיקוח מבוגרים, מפני כמה טעמים ידועים, ושמעתי שאפילו על ראש השנה זו שאלה גדולה אם מותר לשלוח בחור לבד, ויש ממשפיעי אנ"ש שהורו בחלק מהמקרים לא לשלוח, וצריך לשאול חכם בכל מקרה לגופו.

כי אין זה בהמות כלל, רק העונות שלך הם מוליכים אותך כך. די לך, כבר קיבלת את שלך, היינו העונש שלך כבר קיבלת, ועתה חדל לך מלרדפם עוד. בוא עמי ותבוא למה שיאות לך, והלך עמו".

וקצת משמע שלפעמים הרדיפה אחר הבהמות - המסמלת רדיפה אחר הבהמיות - אם היא נעשית מתוך הרגשת תסכול וצער, הרי היא חלק מוסע התיקון של העונות, ודוק כי אי אפשר להאריך בזה כל כך.

***

כלל הענין: שגם בראות האדם שהוא שקוע ומשועבד לתאוותיו, לא יטעה להפכם לעבודה זרה, ולא יודה באמיתותם. רק יפפור בהם, וידע שהם שקר והבל וריק. וכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי!

סיפורי מעשיות

פרק ה'

"אחר כך התחיל העולם להיות בעיניו כלא, כי מחמת חכמתו, שהיה אמן גדול בזה, וחכם ודאקטיר בזה, היה כל אחד מבני העולם בעיניו כלא".

ככל שעוקבים יותר אחרי מהלך חייו של החכם והאופן בו הוא בוחר להמיר בין ההזדמנויות השונות והיעדים, נדמה כאילו האיש הזה מחובר למנגנון הרס עצמי רב עוצמה שמשלט על חייו ומנסה לפורר אותם עד עפר, ואנחנו רק בתחלה.

אנחנו צופים באדם ברוך כישירונית ועתיר הזדמנויות, ואם תרצו יש גם סיינא דשמאי, הוא מתברר מהר, קולט בוריות חומרי לימוד, צובר ידע ומוסיים ברבע מהזמן את כל הקורסים המקצועיים, בשלב הזה הוא כל מה שרק אפשר לרצות להיות - גם חכם וגם דוקטור, אמן רב השראה ועשיר.

ואז נשמטת לו הקרקע מתחת לרגליו. העולם מתחיל להיות בעיניו כלא.

זה העולם אותו ניסה לכבוש, אלו האנשים שהוא מבקש להרשים, וזו החברה שמאוד חשוב לו להתאים את עצמו לנורמות שלה ולהישאר תמיד הכי גבוה. בשביל העולם הזה הוא יצא למסע ארוך, ועבורו למד כל מה שלמד.

ואותו היצר שדחף אותו להשיג את פסגת העולם מוביל אותו אל השלב הבא - אין עולם.

אחת התחושות הכי פחות נעימות היא להרגיש ששום דבר לא שווה, אין בשביל מה לחיות, הבריכה ריקה ואין איפה לשחות. וזה מתחיל לפעמים בתחושה שבאה מהקוטב הנגדי - אני לא שווה. יש הרבה אנשים שמרגישים לא שווים, סתם, בלי הישגים משמעותיים בשום תחום, לא בולטים ולא נוצצים, תמונת רקע.

החכם לא שם, יש לו ביד המון הישגים והוא משוכנע שאין כמוהו בעולם, אבל יתכן מאוד שתחת ליציפי הזה מסתתר משהו שלא יאומן. יתכן מאוד שהמבט המתנשא על העולם, ההרגשה שאין

פה עם מי לדבר, יונקת מתחושה עמוקה עמוקה של 'אני לא שווה'. תיכף נברר זאת, אבל קודם כל כמה מילים על החכמה:

***

החכמה היא מידה נהדרת, שימושית ורבת מעלות, זאת בתנאי שיש לך כלים מתאימים. הרבה משוגעים מפגינים כישורים לא מבוטלים, ידע וחכמה מרשימים, אבל זה בדיוק מה שהורס כל סיכוי לרפא אותם. הם כל כך מתוחכמים ולפעמים גם שנונים, שאין לך הרבה מעשות למענם. גאונות שמזינה את השגעון.

השפיות היא אזור עדין שמאוכסל בחכמה ופקחות במידה המדויקת שלא הורסת את הכלים, ומסתדרת בשלום עם המעשים הטובים.

האדם נברא כדי לחיות בתוך העולם, בשלום עם בני העולם, כל דבר וכאילו דבר טוב לכאורה, שיוכל לזלוזל בעולם, מוזיק לאדם ולא יוכל להיחשב להצלחה.

הצדיקים, אפילו שהיו חכמים מופלאים והפעילו למדרגות נשגבות שהעמידו אותם כענקים מול אנושות גמדיה, נשאר תמיד בתוך עמם. ואדרבה - ככל שהחכימו יותר כך ידעו יותר להעריך את האנשים הקטנים, ולזהות בשגרה הפשוטה את המיוחד והנשגב. ולכן הם חיו תמיד חיים טובים באמת.

הרעיון הזה הוא הבסיס של האמונה. השם יתברך גדול מאוד, ומעיד על עצמו 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי', היקום לא יכול להכיל אותי, הכל קטן עלי, ובכל זאת הוא משתכן בתוך משכן קטן, בתוך בית המקדש ובליבו של כל יהודי. הוא שואב נחת מכל מעשה טוב ומשביע את רצונו האינסופי במצוות שבני אדם מקיימים בתוך החומר, ובכוחותיהם הדלים. 'כי רם השם', ובכל זאת 'ושפל יראה', הגדולה של השם לא מוגבלת למרחבים הרחוקים שמעל ומעבר להשגותינו, אלא אדרבה, גדולתו חודרת עמוק גם אל המקומות הכי קטנים מצומצמים וילדותיים.

וישב עצמו לעשות לו תכלית ולשא אשה
סוף כל סוף תכלית, החכם מסכים לעשות למען התכלית ולשאת איתה. אבל כמוהו גם החתונה לצרכי רושם:

"ואמר בדעתו: אם אשא אישה בכאן, מי ידע מה שנעשה ממני"

ולכן הוא מחליט לשוב הביתה

"אלך ואשוב לביתי, למען יראו מה שנהיה ממני, שהייתי נער קטן ועכשיו באתי לגדלה כזו".

אבל אי אפשר כך לשאת אישה. הגמרא (קידושין מט) מציינת שאישה יכולה לטעון לחוסר התאמה מצד בן הזוג בגין 'יחוסו הרם': 'מוסאני דרב מכרעי לא בעי - נעל הגדולה ממדיתי אני רוצה', המשמעות, אינני חפצה בבן זוג שאינו בן מדתי, אפילו שהוא גדול ודווקא בגלל שהוא גדול. [מעניין לציין שתמימותו של התם, והתנהלותו הראויה בעולם, מתוארת במעשה דווקא דרך מלאכתו כרצען העושה מנעלים, נעלים דיקא].

נישואין הם תמצית ההתנהלות של האדם בעולם, מה שקורה שם מעיד על היחס הכללי לעולם, ולהיפך. החכם מבין שצריכים תכלית, מוכרחים להתחתן, אבל לא בגלל שאני זקוק למישהו, כי הרי העולם כולו כלא בעיניו, אלא שזו עוד משבצת של שלמות שצריך לסמן, ומה טוב אם גם בתחום זה, כמו בכל התחומים שהושגו עד כה, נפיק פרסום וכבוד.

וכאן מתחילה מסכת הסבל והייסורים של החכם

"והלך ונסע לביתו, והיה לו יסורין גדולים בדרך, כי מחמת חכמתו לא היה לו עם מי לדבר, ולא היה מוצא אכסניא כרצונו, והיה לו יסורים הרבה".

החכם גדול מכולם, בעיני עצמו כמוהו, וזה הדד, כי העולם גם הוא לא מעוניין לנעול נעליים גדולות ממידתו. מי שגדול מן העולם נשאר מחוץ לעולם, ולא יכול להשפיע ולא לקבל. וזה המקום של הייסורים. כל הייסורים נובעים מחוסר התאמה, הנעל לחצת, האכסניה לא מה שאני רגיל, הסביבה לא מתאימה.

הדבר שהכי חסר לחכם זו אמונה שמיצגת על ידי האישה, הנישואין הם החיבור של החכמה עם החיים, הפרקטיקה של החכמה. כדי להתחתן חייב החכם להתחבר לאמונה, דבר שטרם השכיל לעשות.

על הפרק

סודות התורה

מחשבת הבריאה

אנחנו כל כך נוטים כל הזמן להסתכל על התוצאות. בתור בני אדם עם ראייה צרה ומצומצמת, אנחנו רוצים, כמו בהלכות בורר, אוכל ביד ומיד. אם אני רוצה שידוך, אז עכשיו. אם אני רוצה נעימות, אז עכשיו. אם אני רוצה שהילדים ירדמו, אז הרגע.

אבל האמת היא שאם השם רק היה רוצה לתת לנו את כל מה שאנחנו כביכול צריכים, הוא היה פשוט בורא אותנו שמוש או ירח או כוכבים או הר או מדבר. הוא היה בורא אותנו אחד מכל גרמי הטבע האלה, שאף פעם אין להם שום בעיה, כל בוקר הם קמים ויש להם את כל מה שהם צריכים לפי הסדר המתקדם עד הערב, וחוזר חלילה.

הוא בכל אופן ברא אותנו בני אדם, והייתה לו מחשבה אחרת, למה הוא ברא אותנו, והיא - שאנחנו צריכים לגלות משהו. אנחנו צריכים לגדול.

שריטות בחתנה

עם ישראל נפוץ בעולם כדי לברר ולמצוא פיסות של אור שנפלו לחושינו, והן נמצאות בכל החלקים של המציאות. בחי, בצומח, בדומם, במדבר, במרגיש, בתווה. אלו סודות הקיום הכי בסיסיים בעולם, וכמה שהם יותר פשוטים, הם יותר עמוקים, יותר מהותיים ויותר נעלמים.

בירושלים יש הרבה אופניים חשמליים. פתרון מעולה לעומס בכבישים. אבל יש גם כאלה שמנסים לגנוב את האופניים. לעיתים קרובות אני רואה אופניים קשורים, שבעליהם לקחו מתוכם את הבטרייה והלכו איתה לאן שהלכו. אם יבוא גנב, האופניים לא תיסענה... גם אנחנו ככה. לא גנבו לנו את האופניים בעצמנו, את החיצוניות, המעטפת, אבל גנבו לנו את הבטרייה. (ומכוחו אפילו לא רואים!!)

נו, תיסע! למה את לא נוסעת? מה העניינים איתך? מה את מקרטעת? תאצי! 100 קמ"ש, 200 קמ"ש. אל תשכחי להיות נחמדה. להגיד תודה. ותחיכי, את שומעת?

אבל לקחו לי את כל הכוח! קמתי בבוקר אפילו בלי לדעת שיש משהו שאין. אפילו לא סיפרו לי שיש כזה דבר שנקרא בטרייה, שהיא נגנבת, ושצריך לרדוף אחריה... סודות התורה.

באים הצדיקים ומתחילים לגלות לנו את האמת על עצמנו, האמת היא שבכל מקום שאני נמצאת עכשיו, שם השם מבקש ממני, באהבה, בדיבור פרטי, בינו לביני. תהי במקום שלך, זה חשוב לי, זה חשוב לעולם. תהי את. איפה שאת. תסתכלי על החורבנות שלך, תסתכלי על האבלות שלך, תסתכלי על מה שאין לך, תסתכלי על מה שאת לא מצליחה. שבי רגע עם כל מה שמסביב. מה אכפת לך? אני רוצה שתהיי פה. זה חשוב לעולם, זה חשוב בשבילי. פשוט שבי. תסתכלי. בתחילה את כאילו אחד עם הרע, אבל אחרי איזה זמן, את מתחילה לרצות לשנות, לבקש רחמים, להיגאל, בשביל זה באת לכאן, לקלקול הזה, בשביל להתגעגע לתיקון ולהיזכר בגאולה.

אז את כוח שיש לבית מוקדש, יש גם לדיבורים של צדיקים. כמו שביית מוקדש הראה לנו, גם הצדיק מצליח לעקוף את כל החוסר אמונה שלנו. כשהוא אומר משהו איכשהו אני מאמינה לו. לא יודעת להגיד למה, אבל הבנתי שלי פשוט מזהה שזה נכון. אני מאמינה לו, למשל, שתפילה היא כוח שאי אפשר לכבות, ואם הדלקנו אותה אפילו פעם אחת, רק פעם אחת שצעקנו 'הצילו' מתוך המצוללות המיואשות והמגעילות, כבר עשינו משהו. משהו נצחי. בעומק של הרע יתחיל שינוי של גאולה.

מסוכן, משתחרר גז רעיל, והם לא מרגישים. אין להם דרך לחוש את זה. זה שאתה פה, לא אומר שאתה יודע הכול על מה שקורה סביבך. לא אומר שאתה יודע בכלל מה באמת מתרחש איתך. כל כך הרבה דברים קורים ואנחנו לא יודעים.

לראות ולהיראות

הצדיק ובית המוקדש, כל אחד בדרך שלו, מנסים להזכיר לנו, לגלות ולעורר בנו, את מה שאנחנו תמיד שוכחים. שוב ושוב אנחנו נקברים בעפר ונעלמת מאתנו הידיעה מי אנחנו באמת. הדברים הכי חשובים נעלמים לנו.

אחד התיאורים היותר מוחשיים ששמעתי פעם על בית המוקדש: בכל בניין רב קומות, כשאתה עומד בקומה ראשונה ומסתכל למעלה, אתה רואה עד התקרה שהיא בעצם הרצפה של הקומה השנייה. וכשאתה עומד בקומה השנייה אתה רואה עד התקרה של הקומה השלישית וכן הלאה. אתה אף פעם לא רואה את כל הקומות שמעליך. אתה תמיד רואה רק עד התקרה שמעל לראש שלך ולא יותר.

אבל באמצע המדרגות ישנו חלל המכונה פיר. הפיר הוא המקום שבו גם אם אתה עומד למטה, אתה יכול לראות דרכו את כל הגובה עד הגג. כמו הקומות שמסביב ובאמצע יש פיר, כך העולמות הם מסביב ובאמצע יש בית מוקדש.

כשאתה בבית המוקדש ואתה מרים את הראש שלך למעלה, אתה רואה עד השמיים. מתקיים בך משהו מדהים שנקרא "לראות ולהיראות". אתה מרגיש את הקב"ה מולך, אתה כמו רואה את ה'. ואתה מרגיש גם שהשם רואה אותך.

שתדעו לכן, כל מה שעובר עלינו, כל מה שכואב לנו ומפחיד אותנו וקשה לנו, כל מה שאנחנו רצים אחריו. אם נעמוד בעיצומו של יום, בגאולה או ברבי עקיבא ונסתכל על ההתרוצצות של כל האנשים עם כל השקיות... אם נהיה מסוגלים להסתכל איתם פנימה באמת עד לשרוש שממנו מתחילה התנועה הזאת של ההתרוצצות, נראה שכולנו רוצים רק דבר אחד - לראות ולהיראות. אנחנו רוצים רק להבין את הסיבה למה אני פה ולמה זה ככה ולמה אני אני והוא הוא... בכל ליבנו אנחנו רוצים להרגיש שמישהו רואה אותנו, שלמישהו אכפת מאתנו ושמישהו אוהב אותנו.

כל מה שאנחנו רוצים נמצא במילים "לראות ולהיראות".

זה מה שבית המוקדש היה עושה לנו. היינו מגיעים לשם והיינו מרגישים ברגע אחד. לא דיבור. לא ציטוט ממחברות וספרים. זה היה נוגע בנו, עמוק ואמתי ושלם. היינו מרגישים את כל המילים שהיום אין להן כמעט משמעות אמיתית, רק משמעות של געגוע.

סודות התורה

כמו בית המוקדש, כך גם הצדיקים.

הצדיקים מגלים לנו את הסודות הכי עמוקים שבעולם. על זה שהקב"ה אוהב כל יהודי, על זה שהקב"ה איתנו, על זה שאיפה שאני נמצאת, זה לא כי אני תוהוה...

צדיק אמתי הוא כמו הפיר הזה, הוא אומר לי: תרימי עיניים. אני רוצה להראות לך משהו. לא את התקרה של קומה ראשונה שאת רגילה לראות. וגם לא את התקרה של קומה שנייה או שלישית. אני רוצה להראות לך משהו הרבה יותר גבוה. משהו שלם. תסתכלי איתי רגע למעלה, תראי את 'סודות התורה'... זה שאת נמצאת כאן זה כי כאן את צריכה להיות עכשיו, כי מכאן השם מחכה לך וכאן מחכה לך חיבוק מאוד גדול.

כשריפת בית אלוקינו

כולנו מכירות את מאמרו הז'ל האומר ששקולה פטירתם של צדיקים כשריפת בית אלוקינו. כשצדיק נפטר לעולמו ומשאיר אותנו בלעדיו, זה שקול כמו שריפת בית המוקדש.

זה קשה. מאיזו בחינה זה שווה? בית מוקדש היה לנו אחד ואחרי שהוא נחרב יצאנו לגלות והכול השתנה והכול התהפך, נפלנו בבת אחת נפילה כואבת, ההגאון מוילנא אמר שהוא יכול להשיג משהו לא תנא, אבל הוא לא יכול להשיג מעלה של אדם פשוט בזמן בית המוקדש. עם בית מוקדש היינו משהו שאפילו הגאון מוילנא כבר לא יכול להשיג.

אז איך אפשר להשוות? מאיזו בחינה שריפת בית אלוקינו דומה להסתלקות צדיק לבית עולמו? הרי דור הולך ודור בא, דור דור דור ושיו דור ודור וחכמיו, אין דור יתום. תמיד יקום לנו צדיק שינהיג את העדה. אמנם אנחנו לא מבינים מה עושה נשמה של צדיק בעולם ואיזה צער זה כשהיא עוזבת אותנו, אבל בכל אופן, איך זה קשור לחורבן בית המוקדש?

להזכיר לנו מי אנחנו

אחת ההסברים לקשר בין הסתלקות צדיק לשריפת בית המוקדש, זה שגם הצדיק וגם בית המוקדש עושים את אותה פעולה. גם הצדיק וגם בית המוקדש מנסים להזכיר לנו מי אנחנו באמת. והם מנסים להזכיר לנו כי אנחנו שוכחים. כי אנחנו נופלים. כי אנחנו נבלעים בתוך רשת הסוואה.

גם הצדיק וגם בית המוקדש, בעצם קיומם מנסים להזכיר לנו מי אנחנו, מאיפה באנו ולאן אנחנו הולכים. הם מתאמצים לחוש את זה לתוך אוזנינו כשאנחנו כאן. זה העניין.

כי לפני שבאנו ידענו וזכרנו. לפעמים מסתכלים על תינוק ומרגישים שהוא יודע כל כך הרבה. לכאורה אני הגדולה והוא הקטן, אבל באמת זה כל כך להיפך. הוא הגדול ואני הקטנה. כי הוא עוד כל כך מחובר ושייך לכל האמת שאני כבר מזמן שכחתי ואיבדתי.

ציפור כנרית במעבה האדמה

לפני מאות שנים, כשהפחם היה עיקר האנרגיה שהניע את העולם ואנשים היו יורדים למועילות פרימיטיביות לעומק האדמה, חוצבים פחם ושולחים אותו למעלה, אחת הסכנות שכורים תמיד היו חשופים אליה, הייתה דליפת גז. הם היו חופרים בבטן האדמה, ופעמים רבות בוקעים מצבור של גז רעיל ששכן שם בין השכבות והתפזר בבת אחת לחלל האוויר. (הגז, כמובון, היה נטול ריח. את הריח החריף של הגז הביתי מוסיפה חברת הגז במכוון כדי שנדע לזהות ולהיזהר מדליפות, אבל במעבה האדמה אין מי שמוסיף גז ריח...). לא הייתה להם דרך לזהות שהתרחשה דליפה כזאת, והם היו פשוט נושמים את הגז שהתפזר עד עליו, מוות או התפוצצויות במכרות.

אחת הדרכים שנועדה להגן על חיי הכורים הייתה ירידה לבטן האדמה יחד עם כלוב ובו ציפור כנרית. הציפור הכנרית רגישה יותר מבני אדם ומזהה את הגז באוויר גם כשהוא באחוז מזערי. כשכולם חפרו, היה תמיד אחד ששם עין על הכלוב, וכאשר ראה את הציפור מתחילה להשתולל, הזעיק את כולם והם ברחו מן המקום. הגילוי הזה היה פטנט מציל חיים.

ובכן, כמה גם אנחנו צריכים פטנטים כאלה, מישהו שיגלה לנו דברים שאנחנו לא מרגישים בעצמנו.

יש מציאות כואבת. אנשים נמצאים במקום שמתרחש בו משהו

זוים

בנסיעה בשעת לילה בכביש המהיר, תהיתי ביני לבין עצמי, אולי בהשראת שיר עצוב שהתנגן ברקע... אומרים שכל עבודה מכבדת את בעליה, האם הכבוד הזה פותר את מצוקת התכלית. האם העבודה שאני עובד בעבודה שמכבדת את בעליה, או מכובדת באמת, אמורה לעורר בי חיבור.

התכלית שלי היא להשפיע, או אולי לעבור ממקום למקום. נכון שחייבים רופאים, ועורכי דין, ושרברים, ומנקי רחובות וחדרי מדרגות ובוני בניינים ומוכירות. אך האם משהו מכל ה'צריך' הזה מתקשר איכשהו ל'תכלית'.

האם יש בזה תכלית, ישירה ולא רק אמצעית ועקיפה, כלי שני ונ'ט בר נ'ט. אז נכון שזה טוב, ומשמה, ואפילו עושה טוב לאנשים (מה זה בכלל 'טוב')? אבל בגיל שמונים ושתיים עם רגל בשמיים, זה עדיין יהיה משהו שאוכל לומר 'שווה לי למות כי היה שווה לי לחיות'?

***

הפיתרון לכל ה'חפירות' הפילוסופיות הללו הוא המונח. כסף מלשון כיסופים. כולם רוצים ורצים, כדי להשיג ואז להיות מרוצים.

אם זו עבודה שמכניסה כסף, זו תכלית עצמית, תהיה אשר תהיה, רק כמה שיותר. ובשקר הזה שוחים וצוללים. תשאלו את כל מה שזו.

אז אולי הגיע הזמן שנחפש תכלית מהותית ששווה למות עליה, או יותר נכון - שווה לחיות למענה. כי כל העבודות הנפלאות שאנחנו עובדים בהן, משרות באופן ישיר את 'התכלית' הבאה - להעביר כסף ממקום למקום. מצרכן לסוכן, מלקוח לזליה, מכולנו לאילי ההון, מהרצון שלנו לעסק המפרסם, או בלשון הז'ל' במילה אחת - זוים. זוים ממקום למקום, ואנחנו עובדים כמו כושים בתקופת העבדים כדי לשנע את גלגל הענק הזה שמעביר ומזרים מזמונים, אשראי, המחאות, הוראות קבע, שיקים, כרטיסי מועדון, הנחות חבר ותלושי קניה.

בקיצור, אני מחפש את הדבר הזה שלא מסתובב, שלא עובר ממקום למקום בלי תכלית, שפועם עמוק בתוך הלב בלי סבך חוטים וקשרים ופרוטקציות ושחיתות מתבקשת וצלחת ששווה להיות קרובים אליה.

את המקדש והמתקדשת, ולא את כל ההווי של ה'שווה פרוטה'.

מה בקשתך?

שאלה:

שלום וברכה.

ישר כח על התשובה הנפלאה בעניין החינוך שהופיע בגליון הקודם.

בעקבות כך התעוררתי לשאול על כל הדרך של ברסלב: האם הדרך של מוהר"ן מברסלב - מיועדת רק לגברים או גם לנשים?

אם זה מיועד גם לנשים - מה זה אומר? האם הן צריכות ללמוד ליקוטי מוהר"ן, האם הן צריכות להתבודד, האם צריכות לנסוע לאומן? ואם לא - אז מה כן?!

ישר כח, תזכו למצוות.

תשובה:

ראשית אודה על המשוב שמשמח אותי מאוד, וכפי שהזכרתי כמה פעמים - אין בידי שום דרך לדעת אם דברי התקבלו על דעת הקוראות, רק בדרך זאת, ועל כך תודת:

וכעת לשאלתך: את שואלת האם הדרך של ברסלב מיועדת רק לגברים או גם לנשים, ואם זה מיועד גם לנשים - מה זה אומר למעשה, לגבי התקשרות לצדיק, התבודדות, לימוד הספרים ונסיעה לאומן?

לגי הנושא של התקשרות לצדיקים הרחבתי בגליונות קודמים (מספר 14, 15, 16), וכן על עניין ההתבודדות לנשים (בגליונות מספר 5, 6, 8). ולכן ארחיב כעת באופן כללי על דרך החסידות, וכן על נסיעה לקברי צדיקים, ולימוד הספרים:

תורת אמך

למעשה, השאלה יכולה להישאל גם באופן כללי על כל התורה - האם היא שייכת רק לגברים או גם לנשים? ואם כן מה זה אומר למעשה?

אני רואה אותך בדמיון קופצת ממקומך על שאלה מרגיזה זו, אבל בואי נעצור רגע ונחשוב: הרי נשים פטורות מלמוד תורה ויגיעתה, שהיא הבסיס לכל היהדות, אם כן איך התורה בכל זאת שייכת לנשים?

אין כוונתי לתת לך שיעורים שלמים שלמדנו שנינו בסמינר, אלא רק לחדד את הדברים, משום שהתשובה לשאלה זו מקבילה באופן מדויק לשאלה ששלחת לי.

התשובה הידועה מבוססת על הפסוק "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך". 'מוסר אביך' זה הלימוד עצמו, ו'תורת אמך' זוהי הנשמה והפנימיות של התורה, שרק האשה באהבת התורה שלה יכולה 'להנשים' את ילדיה בהם, ורק היא יכולה לבנות 'כלי קבול' אצל ילדיה שיוכלו להיות אוהבים וקשורים לתורה.

התקשרות לצדיקים

כך גם לגבי החסידות; בכל הדורות, הנשים היו נשמות החסידות ובעלות אמונה תמימה בצדיקים. גם אם הן לא השתייכו לחסידות מסוימת - תמיד בשעת צרה הן אלו שדרבנו את הבעל לנסוע לצדיק שבסביבה, לשפוך את הלב ולבקש ישועה. כי 'הלב' שהוא עיקר החסידות - נמצא בעיקר אצל נשים.

וכך גם היו הדברים בתחילתם; הבעש"ט הקדוש מאד העריך את בתו אדל [אפילו יותר מבנו היחיד הרה"ק ר' צבי]. לאדל הייתה בת בשם פיגא [שאחיה הקדושים - ר' ברוך ממעזבו, והדגל מחנה אפרים] היו קוראים לה 'פיגא הנביאה' שהיא אמו של מוהר"ן מברסלב, כך שהאור של החסידות עבר אליו דרך אמו וסבתו, והוא אף בקש שלאחר פטירתו יזכירו אותו בשם ר' נחמן בן פיגא [בשם אמו ולא בשם אביו כנוהג (אף גשם הוא היה צדיק מופלג)].

כך שחלקה של האם בהעברת מסורת דרכו של החסידות בכלל ודרכה של ברסלב בפרט היא יסודית ועיקרית מאוד, כי היא מעבירה את ה'אמונה' שזה העיקר. וכפי שמוכר בשורות הר"ן (שיחה לג) "אצל העולם אמונה היא דבר קטן [כי היא כל יודי מאמין בה] ואצלי הוא דבר גדול מאוד [כי האמונה היא דבר שצריך להתקדם בה, ולהפוך אותה לאמונה חושית שממש אפשר לממש אותה, כפי שמלמד מוהר"ן בתורתו]. וכן אמר שיעיקר האמונה היא בלי שום 'חכמות' ו'חקירות' כלל רק בפשיטות גמור כמו שניש מאמניות. ואמונה זאת כוללת גם אמונת צדיקים, שניש חשות ומרגשות אותה בעומק הלב יותר מן הגברים, ובבית ההאשה קשורה לצדיקים, גם אם היא לא יודעת יותר מדי בלספוח הענפה שלה - היא תצליח להעביר זאת לילדיה, ולהרטיב את נשמתם בלוחות של קדושה וחיבור לצדיקים.

נסיעה לאומן

ברוח זאת אתייחס גם לענין נסיעה לאומן. נסיעה לנשים אינו דומה לנסיעה של הגברים, שלגביהם יש את ההבטחה הידועה, וגם את הציווי של מוהר"ן לבוא אליו לראש השנה. לעומת זאת נשים - אין להם הבטחה או ציווי על כך. אבל יש אצלם את העניין של האמונה בצדיקים וההתקשרות הפנימית אליהם.

ידועה העובדה, שלפני השואה בכל ערב ראש חודש אלול היו מגיעות נשות חסידי ברסלב להשתטח בציון רבינו, [בעיקר הגיעה כל משפחת קמינסקי מהעיר קרימניצ'ב' הרחוקה שהם היו צאצאים של ר' שמעון תלמידו הראשון של ר' נחמן, ועוד נשים מהעיריות סביב]. והגברים פינו להם את הציון לכמה שעות של הבוקר

(הציון היה אז אהל קטן שאכלס מספר אנשים בלבד). סבתי מתארת את האימה ויראת הכבוד שהיו לנשים שם, שום מילה לא נשמעה, רק התייפחויות ודמעות שהרטיבו את כל שטח הציון.

כך שהתופעה נשנים מגיעות לאומן אינה חדשה, וכידוע גם שרבי יצחק ברייטר [אחד ממנהיגי ברסלב בפולין] הביא לרוסיה הרחוקה את כל משפחתו אחיותיו ובנותיו וכו'. ועיקר העניין בזה הוא מחמת התקרבות והתקשרות לצדיקים.

***

בחקשר לזה אציון סיפור מעניין על סבי רבי חיים בנימין בראד ואשתו סבתי ע"ה (הורי אמי הרבנית גלינסקי ע"ה, שזכו לעלות בערוב ימיהם לארץ ישראל והכרתי אותם אישית).

סבי היה חסיד ברסלב, וגר באומן כ-10 שנים (שם גם גדלה אמי), והנה באחד מימי ישי שיש הגיע אורח לעיר ופנה לציון של מוהר"ן, שם פגש את סבי שמיד נגש אליו ושאל אותו אם הוא רוצה להתארח אצלו בשבת. האורח (מנדל שמו) שמח מאוד להזמנה, סבי נתן לו את כתובת ביתו ואמר שהוא נשאר עדין פה בציון.

האורח הגיע לבית, ומיד הבחין שהבית ריק לגמרי מכל צרכי שבת, וגם קר בלי חימום. הוא שאל את סבתי ע"ה לפשר העניין, והיא ענתה לו בפשטות "בעלי הלך לציון לבקש על צרכי שבת"... מנדל עמד משתומם על תשובה הפשוטה והכנה, כאילו בעלה הלך להחליף צ'ק ולקבל כסף. כל כך הייתה אמונתה בצדיקים חזקה ותמימה...

מנדל הוציא מכיסו את דמי הנסיעה [שהשאיר לעצמו לנסיעה חזרה], כשהוא אומר 'אוי, שכחתי שבעלך בקש למסור לך כסף לצרכי שבת...' סבתי היתה מאוד זריזה, היא רצה לשוק, קנתה עצים להסקה, והכינה את כל צרכי השבת, וכסבא חזר מהציון כבר היה הבית מחומם, וריח של מאכלי שבת נודף מנון.

[השלמת הסיפור היא (כפי שספר האורח לאחר מכן לדודי): לאחר שבת, לא היה לי כסף לנסיעה, ואז נזכרתי שיש לי כרטיס הגרלה בכיס, והחלטתי לבדוק אם זכיתי במשהו, ואכן זכיתי בדיוק בסכום שנתתי לאמא שלך...]

יש לציון שסבתי כמעט לא ידעה קרוא וכתוב, ובכל זאת אמונת הצדיק היתה מוחשית ממש אצלה, והיא העבירה זאת גם לאמי ע"ה שבתור ילדה נערה שהתה הרבה בציון, בפרט בשעות מצוקה. ולדוגמה, כאשר אביה נאסר בעקבות הפצת דת, היא לא ידעה מהציון, ובכתה שעות רבות עד שהגיעה הידיעה שהוא שוחרר.

***

כמובן שיש להדגיש שאין לאשה חיוב לנסוע לאומן, ואדרבה, בזמן שגברים נוסעים, יש לנשים איסור לנסוע כפי שכל גדולי ברסלב הוציאו הוראה מפורשת על כך, שנשים לא תגנה לראש השנה, שאו רבנות אנשים נמצאים שם ואין אפשרות שנישם תוכלנה לגשת בצניעות למקום, וההוראה הזאת התרחבה לזמנים מיוחדים שמרבים לבוא למקום כמו שבת הנוכה, שבועות, ועוד.

אבל בשאר ימות השנה שזכינו שיש היום עזרת נשים נפלאה ומסודרת, אשרי מי שזוכה לבוא למקום המקודש הזה ומי שהיתה שם יכולה להעיד על הישועות הרוחניות והגשמיות שזכתה להן. אבל לא הישועות הן העיקר, אלא ההרגשה המוחשית שבמקום הזה פורקים את כל משא העונות ויוצאים משם חדשים לגמרי. כמו שאמר לי פעם אחי ר' נחמן גלינסקי זצ"ל (שנפטר בצעירותו) שקברו של משה רבינו נקרא 'הר העברים', וגם ציון רבינו יכול להיקרא כך, כי שם בציון משאירים את כל 'העברות' שמחם נהיה 'הר', ורבינו הבטיח לטפל בהם.

לימוד הספרים

למרות האמור, שיעיקר החלק של הנשים הוא האמונה והלב, המציאות היא בדורנו שהאמונה החמה והתמימה באה דווקא על ידי לימוד והיכרות עם הדרך והשיטה.

אמנם הספר לקוטי מוהר"ן הוא ספר עמוק ועיוני מאוד (חוץ מהמאמרים הקצרים), ולכן עדיף ללמוד ספרים אחרים קלים יותר, כמו השתפכות הנפש, משיבת נפש [שאכן משיב את הנפש], שיחות הר"ן ועוד. אבל דורנו התברך בספרות ענפה בת ימינו, שמקרבת את הדברים ללב הלומד והשומע, כמו כן יוצאים עלונים רבים שמתרגמים לנו את העושר הרוחני שיש בספרות ברסלב, ולנו נשאר רק לטעות ולהתענג ולעניין ולקרוז בהם, ועל ידי 'ידעת היום' - על ידי הידיעה וההתחברות, נוכל ל'זהבנות אל לבב'.

לסיים: מוהר"ן אמר "עשו את הנשים שלכן חסידות" - הוא פנה לתלמידיו, ועורר אותם להשקיע לב וזמן ודברים בתוך הבית שהנשים תספוגנה, כי למעשה הן יסודות החסידות בבית, והן אלה שיכולות להעביר את רוח הצדיק וההתקשרות אליו לדורות הבאים

הלואי ונזכה

בהודמנות זו נפרסם שוב, שאפשר לשמוע שיעור קבוע בפרשת השבוע מפי הרבנית קרשביים, שיעור קצר וקולע, בשפה קולחת ומסברת היטב.

השיעור נמסר בכל יום שלישי בערב, ומועבר בשעת מעשה [או לאחריו] בקו התחזקות לנשים, שםספר: 02-6633554 (שלוחה 7, אורך השיעור 18 דקות).

הנשים היקרות מוזמנות להקשיב ולטעות מנופת הצופים של תורת מוהר"ן על פרשת השבוע. שמינה ותחי נפשכן.

העברת דירה

המשאית הבינונית ממתנה על ידי הבית, והם נועלים אחריהם את הדלת אחת ושתיים. שתי מזוודות ושלושה תיקים לצדם, עוד מעט חבילות ארוזות מוטלות בתוך המשאית הכמעט ריקה, וזהו. מבט אחרון לדירה הקטנה, נשיקה אחרונה למזווה, והם יורדים במדרגות עם התיקים והמזוודות, מעמיסים גם אותם על המשאית, והנהג יוצא לדרך. שמואל מוזמן מונית והם נוסעים בעקבותיה אל המחסן הנעול ששמר במסירות על רהיטתיהם מאז עברו ליחידת הדירה המרווחת.

"המפתח של המחסן אצלך?" היא מבררת בדאגה קלה, ושמואל מהנהן ברוגע. "כן, הכול בסדר. כבר נגיע למקום ונעמיס את כל הרהיטים שמחכים לנו שם."

"ורגע, מה עם סלומיאנסקי? הודעת להם שאנו מגיעים לקחת את המכונה?" היא שוב דואגת, והוא מתרווח על מושב המונית המרופד ומחייך: "דברתי אתו לפני יומיים, יש לו עכשיו שוכרים בדירה, אבל הוא הבטיח לומר להם על כך. הכול יהיה בסדר, בעזרת ה'".

הוא משתדל להרגיע אותה, אבל היא עדיין מוטרת. כל כך הרבה מטלות מצפות לה כעת, עם המעבר לדירה החדשה שלהם, והיא עייפה וטרודה במקם לשמוח על הדירה הגדולה והמרווחת שסוף סוף תשמש אותם. כבר חמש שנים שהם מתגוררים ביחידת הדירה הזערורית הזו. חמש שנים במהלכם התברכו בארבעה ילדים והצפיפות הפכה מורגשת יותר ויותר. ונהג, סוף סוף הם אזרו אומץ ומצאו דירת ארבעה חדרים נהדרת, ובחסדי ה' - גם לא יקרה כל כך.

מכונת כביסה

"אני כבר מחכה לראות את השולחן והכיסאות שלנו בסלון החדש..." היא מחייכת בעודה נחלצת מהמונית הנמוכה. "התגעגעתי לכל הרהיטים היפים שבחתי אי אז, כשהייתי כלה צעירה."

"אני מקווה שהם נשמרו היטב במחסן". הוא מהמחם בעודו ממחר אל דלת המחסן הנעולה. צמד הפועלים ירדו מן המשאית עוד לפני שהם נושעו על מעקה הברזל בארשת משועממת ובידיים חבוקות.

שמואל מציץ אל המחסן ומתעטש. היא שולחת מבט פנימה ונסוגה אחור: "היה לי הרבה אבק לנקות מהרהיטים..."

הוא קורא לפועלים שיבואו להעמיס, מפקח עליהם ומעביר בעצמו חלקי ריהוט עדינים. "אולי תעלי' בינתיים לשוכרים של סלומיאנסקי", הוא מציץ לה, "ותוודאי שאפשר עכשיו לקחת את מכונת הכביסה?"

היא מסכימה ועולה בעייפות את שלוש הקומות עד ליחידת הדירה הקטנה שנוספה שם, על הגג, כמעט באותה תקופה שהם עברו ליחידת הדירה והכניסו את הרהיטים למחסן. מזה בעצם, התחיל כל הרעיון המוזר, להשאיר לשוכרים את מכונת הכביסה שלהם. סלומיאנסקי כל כך התחנן וביקש לחסוך לו את קניית המכונה במקום לאכסן אותה במחסן ללא שימוש. נו, שמואל עם טוב הלב שלו לא יכול היה לעמוד בפניו והסכים. וסכום הכסף הקטנטן שסלומיאנסקי משלמים מדי חודש, לא ממש שווה את הבלאי, אבל לא נורא. עשינו חסד, וממילא כעת הסיפור הולך להיגמר והמכונה שלי חוזרת אלינו, לדירה החדשה.

התקלה והויתור

שתי דפיקות, שלוש, וילדון בן שנתיים פותח את הדלת. אמו

גלגל של חסד

נחפזת אחריו ומרימה מבט שואל.

"הגענו לקחת את מכונת הכביסה, היא אומרת בטון מתנצל משהו, ומחכה לאישור מהיר."

אבל משהו משתבש פתאום. "את המכונת כביסה שלי? מה פתאום?! נבהלת האישה."

"זו המכונה שלי", היא נאלצת להבהיר לגברת הצעירה ממוול. "סלומיאנסקי לא אמר לכם?"

"לא יכול להיות!" כועסת השוכרת. "אני לא יכולה להישאר בלי מכונה. אנו שוכרים את היחידה הזו כבר שנתיים, ובעל הבית לא אמר לנו מילה!"

"תבררי את זה עם מר סלומיאנסקי". מציעה בתיה בשקט, המומה מאי ידיעתה של הדירת.

זו מרימה את הקטן בידיים נוקשות, נכנסת לדירתה בזעף, וטונים גבוהים ולחוצים עולים מעם הבית.

בתיה יורדת אל קומת המחסנים ומסבירה לבעלה את העיכוב הלא צפוי. הוא מקנח זיעה ממצחו, מוציא את הפלאפון ומחייג כמהירות לסלומיאנסקי. אחרי דקתיים הוא סוגר את הנייד ומודיע לה: "הוא שכח לומר לשוכרים על המכונה, אבל מבטיח שהמכונה תחזור אלינו תוך עשר דקות."

כשהמחסן מתרוקן מכל הרהיטים והקופסאות והמכשירים, עולים שמואל ושני הסבלים אל הקומה האחרונה. היא מתמהמהת מאחור, מהססת מעט, וכשמגיעים לאוזניה קולות יכוח, טענות ומענות, ואפילו בכי נואש, היא מטפסת במעלה המדרגות בריזות.

למעלה נגלים לעיניה שלושה גברים מתווכחים, שני פועלים עצלים, אישה אחת דומעת וילדון מבוהל אווזו בשולי חלוקה. "אני לא מוכנה לכבס ביד. הבטיחו לנו יחידת דירה מרווחת ומצוידת. אף אחד לא אמר לי..." היא מתנשפת ובוכה. בעלה של הדיירת מנסה להסות אותה, להבטיח, להרגיע, וסלומיאנסקי מכביר מילים ריקות מתוכן. שמואל אובד עצות יורד לקומה מתחת ומסביר לה בלחש את שהבינה ממראה עיניה. "אולי נשאיר להם את המכונה נולך?" הוא שואל בקול מצוער. "אני לא יכול לראות את זה... נמכור להם את המכונה ונקנה חדשה?"

היא לא יודעת מה לומר. הוא עולה ומציע את הרעיון, הגברת משתתקת ומוחה דמעוה, סלומיאנסקי חושב. זורק סכום. הבעל מתערב. שמואל מסרב, מתמקח, סלומיאנסקי מעלה טיפונת את הצעתו, דין ודברים קצר נערך בחדר המדרגות. הפועלים נעמדים בקוצר רוח: "גמרנו?" הם שואלים בקול מחוספס ומבקשים לחזור למשאית. הגברת עודנה בוכה, הבעל הצעיר מדבר בטון מתחנן. שמואל נכנע. כמה שטרות בודדים עוברים מיד ליד, והדלת נסגרת בטריקה קלה. שמואל יורד במצח מכוון, ובטון מעורב מורה לפועלים את כתובת ביתם החדש.

מכונה חדשה

"עוד היום נברר על מכונת כביסה חדשה". הוא מבטיח לה בעודם פונים לבית החדש, לפקח על פריקת החפצים. "פשוט לא יכולתי לקחת להם את המכונה. הם הצטערו כל כך, ובעל הבית לא אמר להם מילה של הכול..." הוא נאנח קלות וממשיך מידי: "מילא. סלומיאנסקי שילם לי קצת, ואנו נברר על מכונת כביסה חדשה. את לא תצטרכי לכבס בידיים, נכון?" הוא מנסה לחייך, והיא מתחייכת בלי לחשוב יותר מדי, עוד לא מעכלת את שקרה כאן. אין לה מכונת כביסה, זה באמת!?

בערב היא עוד התרוצצה בין ארגזים וקרטונים מגובבים, מדלגת על חלקי רהיטים ולא יכולה לחשוב על שום דבר מעבר לפריקת הארגזים ומוינם לפי חדרים. ארבעת הקטנים עוד שמו אצל הדודים והיא ברכה בליבה על השקט המאפשר לעת עתה.

רק בבוקר, לאחר כוס קפה מריחה וחסרת סוכר, (איפה הנחתי את אריות הסוכר? איפה?) התפתה בתיה לטלפונים המייגעים אל חנויות מכשירי החשמל. מהר מאד הבינה כי הסכום ששילם להם מר סלומיאנסקי רחוק מלהספיק כדי מכונת כביסה חדשה. שמואל חזר אחרי התפילה והציע לבדוק מחיריהן של מכונות מתצוגה. שוב עמלה בתיה על טלפונים חוזרים ובידורים מייגעים ולבסוף חזרה לפתיחת הארגזים בנחמה מיואשת. גם מכונת כביסה מתצוגה יקרה למדי, אולם לא תהיה להם בררה. אולי יקנו בתשלומים, ואולי ישיגו הלוואה. מה שברור הוא, שהיא לא מתכוננת לכבס ביד את בגדיהם של קטנטניה, ותצחקנה עליה כל הסבתות שבעולם...

הישועה

הם בקשו לצאת לחנות החשמל בערב, לבדוק אפשרויות ולקנות את המכונה המובטחת, אך עוד קודם הגיע הטלפון המפתיע מאימה של בתיה:

"בתיה'ה", קראה לה בשם החיבה הישן, כמו תמיד. "אולי את צריכה מכונת כביסה במצב טוב?"

"מה? מי אמר לך?" הופתעה בתיה והזדקפה מעם קרטון הצלחות הבשריות.

"מה אמרו לי? זו פשוט סבתא שרוצה לקנות מכונת כביסה חדשה, עם פתח עליון. מאז שנתפס לה הגב קשה לה להתכופף על מנת להכניס כביסה בפתח הקדמי, והיום היא החליטה להחליף מכונה ויהי מזה. רק חבל לזרוק את המכונה הקודמת, היא עובדת מצוין ואולי את מכירה מישהי שצריכה מכונה? אולי תרצי אותה בעצמך?"

גלגל של חסד

וזה עוד לא היה הסוף. הם יצאו עוד באותו ערב, מלווים בשני אחיה של בתיה ומבקשים להעביר את המכונה הנכספת אל הבית החדש. סבתא קידמה אותם בשמחה, מציעה שתייה ועוגת לקח מתפוררת בטעם של פעם, ודואגת לבל יסחבו הצעירים יותר מכפי יכולתם.

"סבתא, איזו מכונת כביסה רכשת?" ברה בתיה לצד עוגת הלקח, "ומתי תגיע אליך המכונה החדשה?"

פניה של סבתא האירו, והיא מיהרה לספר בשמחה: "את לא תאמיני. בדיוק אחרי שסכמתי אתכם שתבואו לקחת את המכונה הזו, עוד לפני שסגרתי על מכונת כביסה חדשה, התקשרה אלי טריינה אחותי הגדולה. את יודעת, נעגמו מעט פניה של סבתא. 'טריינה לא חשה בטוב בתקופה האחרונה, ומאז שבעלה נפטר, היא לא התאוששה באמת. בכל אופן היא עוברת השבוע לבית אבות ומה היא רצתה להעביר אלי?'"

סבתא עצרה, והיכתה שבתיה תמשיך.

"מכונת כביסה!" היא נענתה וניחשה, מלאת התפעלות.

"בדיוק!" הריעה סבתא. "כבר מחר תגיע אלי מכונת הכביסה של טריינה, עם פתח עליון ונוח, ואפילו ליום אחד לא אצטרך לחזור ולכבס ביד כמו בזמן שאימא שלך הייתה קטנטונת..."

לאחר תום ההעברה והטלטולים, כאשר המכונה ניצבה לה לבטח במרפסת השירות, חיכם שמואל את ידיו המיוגעות וסייכם: המכונה שלנו נמכרה-נמסרה בתור חסד, ובזאת

אבל. חבל...!

כבר מגיל ניקוט, וכל היחס אליו היה מתחשב וחסר גבולות. מה שגרם לקנאה עזה מצד האחיים. דבר נוסף שהעצים את הבעיה היה אחיו הקטן שהיה בעל הפרעת קשב וריכוז. האח הקטן הרבה להציק לגדול.

הסברתי לאותה אמה שהילד הגדול אכן מתמודד כל חייו עם סבל שגם נראה כלפי חוץ. וכדי לתת לו כלים לגדול מהסבל, היא צריכה לעודד אותו כל הזמן וליצין באוזני כמה היא מעריכה אותו על כל מה שהוא כן עושה.

אחד הדברים החשובים מאוד שראיתי מנסיוני. כשרוצים לבקש מילד מתמודד או מתקשה, בקשה, כדאי מאוד להקדים וליצור אצלו פרויקט: "תראה אני רואה כמה קשה לך ואתה חלש, אז באמת קשה לי לבקש מן. אבל תדע שכאשר אתה עושה משהו קטן, זה לא מובן מאליו, אני מאוד מעריכה זאת". ולא לשכוח לציין זאת באוזני הילד אחרי ש"תפסנו" אותו עושה משהו: "כל כך קשה לך לקבל כביסה, ולמרות זאת קיבלת שלוש בגדים, וואו. זה ממש מדהים!".

לגבי הצבת גבולות, כשילד סובל צריך להשתמש ב"משפטיו אבל". נכונים; 'אתה מפריע ומשתולל, אָבָל קשה לך, אתה מתמודד'. או: 'אתה באמת סובל, אבל עוד תראה כמה אתה תגדל מכל ההתמודדות הזו'. 'אתה עוד תהיה מרצה על ההתמודדות עם מחלות עור'. 'אתה תראה את השליחות שתהיה לך לספר לכולם היה לי קשה אָבָל התמודדות'.
ההתמודדות עם חריגות

כשילד מתמודד עם חריגות כלשהיא במראה או בעניין בריאותי זו הדרך להעצים אותו. אני מספרת לילדים את הסיפור על הילד שהיה שמן מאוד ולאן שהלך צחקו עליו כולם. אבל הילד הזה החליט שהוא לא נשבר, הוא מתחשל. כל עלבון שניסו לעלוב בו הוא שמר בתור הוכחה לכך שהוא חזק, הנה כבר ניסו לפגוע בי חמש מאות פעם אָבָל לא נשברתי.

וככלל, אני מלמדת את הילדים: דברו אתם על עצמכם על החולשה שלכם עוד לפני החברים! כשהם יראו שאתם חזקים ולא מתבלבלים, הם לא יוכלו לפגוע בכם. אותו ילד שמן היה מכריז לפני כולם 'למנו דרך, הגדול מכולם מגיע'.

אני כילדה צעירה סבלתי מהצקות מחברות שצחקו על צורת ההליכה שלי. אני זוכרת איך הייתי מתחבאת מאותה ילדה שנהגה לחקות את צורת הליכתי. יום אחד המורה ראתה שאני מתחבאת ושאלה אותי מדוע. סיפרתי לה שיש כאן ילדות שצוחקים על צורת ההליכה שלי. היא יעצה לי: כשהן מתחילות לחקות אותך, חחקי את את עצמך, אבל בצורה הכי בולטת שאפשר לעשות. זו הייתה עצה גאונית. ברגע שהן ראו שאני לא מתבלבלת מהחולשה שלי, הם כבר לא יכלו לצחוק עלי. היית חזקה עם החולשה. עמדתי מאחוריה ולא התיישתי בה.

כשאדם מתייחס למום של עצמו בידדות, הוא נשאר מכובד בעיני עצמו. למרות המום, גם הסביבה תקלטה אותו כך. 'ונחי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם' - באותה צורה בה אנחנו מסתכלים על עצמינו, כך רואה אותה הסביבה.

סיכום:

"משפטי אבל" עם סיומת חיובית בנויים את הילד.

הצבת גבולות עם ילד מתמודד: נתחיל בשיקוף של הקושי. נסיים בהעצמה אמיתית.

כשנלמד להשלים עם היסרונן או מגבלה ונכיר בכוחות שקבלנו. נקבל יחס מיערף גם מהסביבה.

שמחה ונחת!

ניסוי חברתי קצר: אתם אנשים מדהימים. מביני עניין ואינטליגנטים אָבָל. חבל שיש לכם חשיבה קצת מקובעת. איך זה בתור מהמאנה? כן עבורכם. וסו לקרוא זאת שוב את השורה הראשונה כשהמשפט מיועד עבורכם איך זה? נחמד אָבָל מותרים על הכבוד. למה, מה הרס את כל המחמאה? ה'אבל'!

כמה פעמים הורים שמתנדלים להבין את הילד אומרים משפטי 'אבל' למוניהם; 'אתה ילד מקסים אבל כל הזמן צועק'. או 'כל הכבוד שסדרת את כל הבית, כולל ניגוב אבק, אבל כל הכביסה הלא מקופלת שדחת שם בארון מה איתה בדיוק'?

עם איזה מסר הילד נשאר? פְּמֹךְ עם הסיומת של המשפט שאומר 'בעצם אתה טוב נחמד אָבָל'...

הורים באסיפת הורים יושבים דרוכים מול המורה שמתחיל את רשימת השבחים על ה"תכשיט" שלהם. ולאורך כל התשבחות הם מבחינים במנגינת האָבָל המתנגנת. נו, עיזוב אותי ממחמאות, שורה תחתונה: מה הבעיות. רק אל תמרח אותי. אל תרים אותי לאיגרא רמה של מחמאות כדי לדחוף אותי אח"כ לבירא עמיקתא של כל הבעיות...

להקדים את הביקורת

או מה? לא לומר מחמאות? ככה, רק רשימת תקלות מאובחנת! ודאי שלא. שינוי קטן בסדר המילים מאפשר לנו גם לתת את התמונה מכל צדדיה, וגם להשאיר את הטוב והעוצמה לאדם שמוזן.

כשאברהם אבינו הגיע לארץ ישראל כתב הפסוק שהוא התחיל בנגב. כיון שדרך הסוחרים שמראים קודם את הסחורה הפחות משובחת שלהם. גם אנחנו נתחיל לציין בתחילת המשפט את הדבר שפחות נחמד לשמוע, אחריו יגיע האָבָל, ובסוף אמירה חיובית.

"אתה רב היום המון עם אחיך אבל אתה ילד מקסים. אתה קצת מקובע אבל מבין עניין ואינטליגנט".

לשנות את הסדר

פנה אלי חברה שעסקה בחוג ציור לילדות. היא סיפרה לי שהיא נוהגת לערוך פגישה אחת חנים בתחילת כל עונת רישום, כדי להביא נרשמים פוטנציאליים. בסוף הפגישה היא מסתובבת בין הבנות, ומפתחת שיחה עם המשתתפות. בין היתר היא שואלת אותם האם הם נהנו ומבקשת מהם גם להשמיע ביקורת בונה על החוג.

למרבה הפלא, למרות שרוב המשתתפות ציינו את הנאתם, לא היה כמעט רישום בסוף הערב. אותה חברה שאלה אותי מה לדעתי הפתרון. אמרתי לה שתשנה את סדר השאלות. קודם תשאל אותן מה לדעתן טעון שיפור. ואחר כך תשאל אותן כמה הן נהנו.

ההבדל היה מדהים. אם בסוף כל ערב היו שלושה נרשמות בסך הכל. אחרי שינינו את סדר השאלות והמשתתפות ציינו בסוף הדברים כמה נהנו. ההרשמה הכפילה את עצמה לארבע עשרה נרשמות!!!

חברות! גילתי כאן פטנט והוא לא רשום. כל הזכויות שמורות לכל מי שישתמש בו: לסיים בטוב. בשבח. במילים יפות. זה הרושם שהילד יקח מאתנו. זה היה הדיבור שלו עם עצמו. אני ילד טוב, אני ילד מקסים, אני אדם מבין.

הצבת גבולות

אחד הכלים בהצבת גבולות הוא משפטי אָבָל מסודרים נכון. פנתה אלי אמה לילד שמתמודד עם מחלת עור קשה. הילד סובל

אי אפְשָׁר להיות בשְׂמִיחה פי אם על ידי מילי דְשִׁטוּתָא דִיקָא, שְׂעוּשָׁין עֲצֵמן כְּשׁוּטָה וּמְשַׁמְחִין אַת עֲצָמָן בְּמִילֵי דְשִׁטוּתָא, פִי מְחַמֵּת שְׂטִיבֵע הָאָדָם נְמִשָׁךְ אַחַר הָעֲצָבוּת מְאֹד, פִי כֹל אָדָם מְלֹא יְסוּרִים וּיְגוּנוֹת פִּידוּע לְכֹל אַחַד וְאַחַד. עַל פִּי צְרִיכִין לְהִכָּרִיחַ אַת עֲצָמָן בְּכָל מְחַתּוֹת הַלְהוּת בְּשִׂמְחָה.

וְעָקַר הַשְׂמִיחָה אִי אֶפְשָׁר לְהָיִת פִּי אִם עַל יְדֵי מִילֵי דְשִׁטוּתָא, כִּמּוּ שְׂשִׂמְעֵתִי מִפִּי זְכִרְוֹנִי לְכִרְכֵּה שְׂאִמְר בּוּז הַלְשׁוֹן "סַע הָאֵט אֶפְנִים אִז מִע קָעֵן מִעֵר נִיט פְּרִיילִיך זִיין נָאָר מִיט נֶאָרִיש מֵאִכֵין זִיך". וְכֵן דְבִר עוֹד מְזַה מְזַה פְּמִיָּה פְּעֵמִים.

וְזֶהוּ הַעֲנָן מִה שֶׁהָיו נוֹהֵגִין כֹּל הַצְדִיקִים הַגְּדוֹלִים הַמְּפָרְסָמִים שֶׁהָיו בְּיָמֵינוּ שַׁעַל פִּי רַב הָיָה לָהֶם אֲנָשִׁים שֶׁהָיו כִּמּוּ בְדֻחַיִם, וְהָיו עוֹשִׂים לְפָנֵים כִּל מִינֵי צְחֹק וְשִׂטוֹת כִּמְפָרְסָם. וְהֵפַל בְּשִׁבְלֵי שְׂמִיחָה, פִּי אִין דְבִר מְזַיק לְעִבּוּדֵי ה' כִּמּוּ הָעֲצָבוּת, כִּמּוּבָא בְּכָל הַסְּפָרִים הַקָּדוּשִׁים. (ליקוטי הלכות נפילת אפים הלכה ד, אות ה)

תרפיה מהתרפיה

כבר הרבה זמן אני סובלת מחרדה. זה התחיל שבגיל שלוש חיותי נטישה כואבת משמיכי המסמורטט. סטפנה הרומניה חשבה שהיא סמרטוט רצפה וטבלה אותה באקונומיקה ז'אווז. ומאז פיתחתי סוג של חרדה הנקרא בשפה המקצועית ז'אולפוביונומיקה.

מאז נדדתי בין סוגי מטפלות שונות. ותרגלתי אין ספור תרפיות. בגיל ארבע כבר החל מסע נדודי הטיפולי כשאמא גוררת אותי בעל כורחי לטיפול דרך החרת פרחים. שגרם לי להתפרצות של אלרגיה לאבקני סחלבים ולכן המשכנו לטפל באלרגיה דרך ליטוף צלופחים מתוך הנחה שהמגע הרטוב והחלקלק, יהווה סגירת מעגל טיפולית על ההשלכות הטראומטיות של קולטני הרית. המגע הרטוב לא הוכיח את עצמו וגרם לי להידרופוביה מסוג ארבע המתאפיין בחשק עז לצרוח כל אימת שדבר מה חלקלק ורטוב. מתקרר לאזורי. כולל סבון מוצק לרחצה תמימה.

וכך מצאתי את עצמי בגיל חמש עשרה (רק אז הסכמתי לנסות שוב). הולכת שוב לטיפולים מכל מיני סוגים תרפיה: תרפיה דרך צלחת ז'ולנט (זה לא הלך, לא הסתדרתי עם הקישקע), ותרפיה בקיפול מפיזונים (אף פעם לא הייתי טובה בזה).

מדי כמה חודשים המשכתי לחפש את התרפיה הבאה. כיון שפיתחתי התמכרות לתרפיות. וטרם מצאתי תרפיה לגמילה מההתמכרות לתרפיות.

בגיל ארבעים ושתיים. אחרי חיפושים. שנמשכו שנים רבות. מצאתי את שאהבה נפשי: טיפול פרטני בשתיקה.

הפעם, הייתי בטוחה, זה חייב להצליח. אין סכנה של מגע ריח או טעם. או כל דבר אחר שעלול ליצור טראומה.

הטיפול החדשני הנקרא טיפול בשתיקה כאמור הוא מצא חן בעיני מאוד. המונחה יושבת ושוקת. המנחה מולה שותקת אף היא. וכך הן יושבות.

ושוקות. ושוקות. ששששששששששש...

אחרי חמש דקות התחיל לגרד לי במוח. התחלתי לנוע על מוקמי באי נוחות. הכורסא מעוגלת המשענת חרקה תחת בי נוחות. והיא, שותקת.

בעשר דקות הבאות התחלתי לרקוע ברגלי בחוסר סבלנות, רקיעות קטנות בעלות מקצב של ארבע רבעים. והמנחה מביטה בי (במבט מכיל) ושוקת.

משהו בשתיקה הטיפולית שלה, ובמבטיה המכילים חייב אותי להמשיך לשבת ולשתוק. אני לא מאלה שבורחים באמצע טיפול. יש לי כבוד לתהליך. לכן המשכתי בשתיקתי תוך כדי שאני מתכננת את כל המשך השבוע והחיים כולל מה אקנה לשושה ילדתי בת העשר לחתונת הכסף שלה.

כשהסתימה שעת השתיקה הייתי מותשת. ורציתי לצעוק בדחפיות. לא היה לי פלאמון לפרוק דרכו את השתיקה. ולא פגשתי אף אחד מוכר. חשבתי אולי לצעוק לנהג "רעג" אבל הוא

ולאו. עכשיו השתחרר לי הכל. כל הטראומות מגיל ארבע עד גיל ארבעים ושניים. קריסטל פתח עליון מודל 2015. נ.ב. אין לראות בחומר הכתוב התוויה רפואית כלשהיא. ועכשיו ברצינות. לא מזלזלים בשום שיטה [כל עוד היא לא נוגדת את עקרונות היהדות. וגם לא מדיפה ריח של התנגדות] אבל, קחו את הדברים בפרופורציה.

הודעה משמחת

בשמחה רבה הננו לבשר על פתיחתו של

'קו הקבצו'

הקו מיועד לציבור חניכי הישיבות העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב

בקו ניתן לשמוע עדכונים וחדשות, לצד

שיעורים, ראיונות, סיפורי התקרבות ועודהציבור מוזמן להתקשר לחזק ולהתחזק

מספר הקו: 0799290543

שמעו ותחי נפשכם

לפרטים: 0548487317

נ.ב. פירוט מלא של תוכן הקו, יופיע בגליון הבא אי"ה

מאגר השידוכים

בס"ד הוקם מאגר מיוחד של שידוכים עבור בני התורה ההולכים לאורו של

מוהר"ן מברסלב זיע"א

הן בחורים ששייכים לסגנון זה והן משפחות שמחפשות לביתם בחור בסגנון זה

לעת עתה כבר נרשמו משפחות רבות וכן גדולה של בחורים ובס"ד נסגרו כבר

כמה שידוכים וחלק נוסף נמצא

בשלבים מתקדמים ב"ה

בחורים או משפחות מסוג זה - מוזמנים לפנות אל המוקד ולמסור את הפרטים

הנחוצים (דיסקרטיות מלאה)

לפרטים: 0527116037

6 מפגשים!

כניסה לעולמה הקסום של השבת בסדרה הייחודית:

השבת עונג

עם הרב דוד גבירצמן

מפגש פתיחה לסדרת שיעורים בת 6 מפגשים
הכוללים בין השאר את הנושאים:

א איך נרפון את השבת ליגם שכל המשפחה תחכה לו כל השבוע.
ב איך נכנס לשבת בעמחה, ברוגע, ובלי לכעוס.
ג איך נעשה את שולחן השבת לחוויה מרוממת ומרכזית.

השיעורים נוגעים בחלקים שונים ומרתקים של שבת קודש, במשמעותיות הפנימיות והנסתרות, ובגיתת כלים להעצמת חווית השבת המשפחתית.

תגובות ממשותפתים הקורס במחזורים הקודמים:

למה יש שבוע שלם בין שבת לשבת?	למדוע שאפשר פשוט לדרגאריב בשבת?	כאן הקורס והשבת היא היום הגדול והכי רגוע שלנו	היום - השבת, היא הריפיה שלי
-------------------------------	---------------------------------	---	-----------------------------

חמישי | ה' נסליו | 19:00
רח' רבי עקיבא 17, ב"כ זכרון ישעיה, אלעד

כיסופים | שיעורים - סדנאות - נסעות חתומים
052-7172452 | לפרטים דוד קלינגן

שיעור קבוע!

אינספור אנשים כבר חוללו שינוי בחייהם באמצעות הספר ליקוטי הלכות אתה רוצה שינוי, אבל איך מתחילים? זה בשבילך! לומדים ליקוטי הלכות ומבינים את החיים

עם הרב דוד גבירצמן

שיעור שבועי

נושאי השיעורים בליקוטי הלכות:

א סוגיות נבחרות באמונה לעבודת השם
ב תורת המחשבה של רבי נתן מברסלב זע"א
ג נצות מעשיות לחיים טובים ומאושרים

החל חיים | 05/11 | פגשים בשעה: 20:00
ראשון | טז' חשוון |
נחל אוריה 19, "בית אברהם", ב"ש, רמה א'

כיסופים | שיעורים - סדנאות - נסעות חתומים
052-7172452 | לפרטים דוד קלינגן

הופיע!!!

קובץ 'הקבצו' - ובו כל הגליונות שיצאו לאור עד כה

מחיר מיוחד: 9 ש"ח בלבד

קובץ א - גליון 1-14 עם הנושאים: הנוטה, לימוד התורה, התסוכות, עבודת הלילה, הודאה, שובבי"ם.

קובץ ב - גליון 15-25 עם הנושאים: התקשרות לצדיק, שמה, חסך ומצה, שביעי של פסח, ספירת העומר, הכמה והמיטה, שבת קודש, התהדרשות.

להשיג במרכזי ברסלב ובתנויות הספרים.

לפרטים נוספים: 0527143103
לקבלה בדוא"ל: vhecnu@gmail.com

לא היה כבושם הזה

על רבי נחמן שמעת?

רוצה להכיר אותו?

יש לנו הזדמנות נפלאה בשבילך - מתחילים ללמוד ולהכיר את תורתו של מוהר"ן מברסלב לעומק ובדרך מעשית מ - א' באלול 123/8

שיעור עיוני קבוע ומרתק בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן

עם הרב דוד גבירצמן

כל יום | בשעה | עיר

רביעי | 21:00 | ר"ג

מתחילים תורה ר' בנושא: סוד התשובה וכונת אלול

כיסופים | שיעורים - סדנאות - נסעות חתומים
052-7172452 | לפרטים והרשמה // דוד קלינגן

בכל שיעור תוקדש פינה לליבון עצותיו של רבינו באופן מעשי

התקבצו

בית וועד לחניכי הישיבות
העוסקים בתורת מוהר"ן מברסלב זיע"א

י"ל ע"י ארגון נעשה ונשמע
טל: 0722-47774 פקס: 0722-155-701
דוא"ל: m072247774@gmail.com

דרכה של תורה

מאמר תורני בנושא ע"פ תורת מוהר"ן

'התעוררות' מול 'התחזקות'

ולתנהג כמוש כמו שצריך - אילו רק 'עוררו' את עצמם, ולא יתנו לעצמם ליפול לשינה ועצלות, ולא ילכו שולל אחר היצר שמנסה להכשיל אותם. אבל מה נעשה - שזה פשוט אינו נכון; ראשית, משום שהתורה בעצמה מגלה לנו ש'אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', והרי רק משום כך ניתנה לנו מצות התשובה - משום שאין בידנו להצליח בשלמות, ואנו זקוקים לכלי שבכוחו לתקן. 'תירה מזאת - התשובה היא אחד מהדברים שקדמו לעולם, משמע העולם אינו יכול להתקיים ולו רגע אחד בלי כח התשובה; במילים אחרות: העולם לא יכול להתקיים רגע אחד מבלי נפילה או מכשול וחוסר הצלחה.

אחת מהיסודות במשנתו של מוהר"ן מברסלב זיע"א - היא 'תורת ההתחזקות'. בכל הספרים - בפרט בספרי המוסר ושיחות המגידים והמשגיחים - הביטוי 'התחזקות' משמש כמילה נרדפת ל'התעוררות', כאשר שניהם משמשים לאותו עניין, כאומר: 'תתעורר' ו'תתחזק' שלא לישון את ימיך אלא לעשות את תפקידך; אך במשנת מוהר"ן יש להם ביטוי שונה, וכמעט הפוך; 'התעוררות' מבטא את התנועה החיובית שבה מוטל על האדם 'להתעורר' ולעשות, ו'התחזקות' מתייחס למצב שלילי של 'חוסר הצלחה', והוא בא ללמד אותנו כיצד 'לחזק' את עצמו ולהחזיק מעמד' בכל אופן, בלי להישר מכך.

וכיחודה ועוד לקרא - באה המציאות ומאשרת זאת; אכן, החיים של כל יהודי מלאים בעליות ומורדות, הצלחות וכשלונות, מצוות ולצערנו גם מעידות - וזאת גם אצל אלו החפצים באמת להיות יהודים כשרים ולקיים את כל דברי התורה - אחת לא נעדרה. משכך, לא ייתכן בשום אופן שהתורה משאירה רק רשימה של דרישות והוראות והולכת לה, כשהיא עומדת בצד וממתינה לראות אותנו מבצעים אותה אחת לאחת. לא ייתכן שהיא איננה משאירה רשימה גדולה לא פחות של הוראות כיצד להתנהג במקרה ש'לא'... הרי 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת' ו'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו', ואם הבורא בעצמו יודע שכבני אדם אנו מוכרחים גם לכשלונות - בוודאי נתן בידנו את הכלים והעצות גם עבור המצבים הללו, והם בוודאי כתובים בתורה.

אם הבורא בעצמו יודע שכבני אדם אנו מוכרחים גם לכשלונות - בוודאי נתן בידנו את הכלים והעצות גם עבור המצבים הללו

הנושא הזה טעון לימוד מעמיק ורחב; מהות ה'התחזקות' מהי, מהי מה הם יסודותיה, האם אין בה סכנה לבוא לידי רפיון חלילה, והאם אין בזה סתירה ל'התעוררות' הנצרכת ללא ספק. מובן, שקשה לרכז במאמר אחד את הנושא - שתופס מקום מרכזי כל כך במשנת מוהר"ן, כאשר בתוך הספר 'ליקוטי מוהר"ן' מוקדשים לנושא זה קרוב לעשרה מאמרים, ועוד מאות של 'דרושים' בליקוטי הלכות. ואף התחבר ליקוט מיוחד ששמו 'משיבת נפש', שבו הוא מלקט בקצרה את היסודות של הנושא מתוך הספרים הללו. ולכן במאמר זה נעשה הצצה קלה לעולם מופלא זה, וטעימה קלה על קצה המזלג, וא"י עוד חזון למועד להרחיב בו.

הצלחות וכשלונות

'תורת ההתחזקות' פותח פתח לעולם חדש - שלכאורה אינו קיים. התורה לכאורה תפקידה אחד: ללמד מה 'צריך' לעשות! ומכאן ואילך תפקידו של האדם לעורר עצמו ולקיים את מה ש'צריך' לעשות. כשעליו בלבד מוטל למצוא את הדרך ולחזור אחר עצות כיצד למלאות את תפקידו. אין זה מתפקידה של התורה לכאורה להתייחס למי שאינו מצליח לעשות את מה ש'צריך'. ואכן, הספרים רובם ככולם - הן בהלכה והן במוסר - עוסקים לבאר את 'חובתו' של האדם, ולכלל היותר מסייעים להבין כיצד נוכה לכך; מה העצות לזה ומה הם המונעים שמהם צריך להיזהר, אך אין בהם התייחסות מפורשת למציאות של 'בדיעבד' בה אדם פשוט אינו מצליח. הרושם שעולה מכך - הוא שלכאורה אכן כולם יכולים להצליח בהכל. אין מי שלא יכול, ואין משהו שהוא בלתי אפשרי. כולם אבל כולם יכולים ללכת בדרך הנכונה,

דבר המערכת

הניגון של אלול

שוב מגיע אלול, ושוב - ראש השנה.

כשהיינו ילדים - הכל היה בסדר. בסך הכל היה שנה מצוינת, וגם התקדמנו הרבה [מכיתה א' לכיתה ב', מב' לג', וכן הלאה]. אז מה הבעיה להתחיל שנה נוספת? דווקא יכול להיות מעניין. אבל זהו, שאנחנו כבר לא ילדים, והעסק הזה נהיה משעמם או מלחיץ. עברה שנה שלמה - ואני לא מרגיש שהתקדמתי, פחות או יותר על אותה משבצת של אלול תשע"ז... אז מה כבר יכול להיות בשנה הבאה!... אלול וראש השנה בשבילנו - הוא בסך הכל 'תעודת עניות'; הזדמנות להסתכל במראה, ולהסיק ש'חבל על הזמן', כנראה שלא הולך להיות ממני 'בשורה מיוחדת' מי יודע מה... סוג של 'עונש', שצריך לספוג אחת לשנה.

***

זה אולי מצדינו. מלמעלה - מדובר בתמונה שונה לגמרי.

שנה שלמה השם יתברך יושב ומצפה. הוא אומר לעצמו כביכול, ולכל מי שמגיע 'להתלונן' [לקטרג]: חכה, חכה, אל תסתכל עליו עכשיו... כעת הוא בתוך הטרדות, בתוך הבלגן, בתוך הנסיונות. חכה חכה, יגיע 'אלול', יגיע 'ראש השנה' - ואז תראה איזה 'נשמח' שהוא...

אלול, בשביל הקב"ה - הוא הזמן להיפגש, הזמן להתפייס, הזמן להתחבק - ולהיזכר מי אנחנו באמת.

דור מאובק, אנשים עייפים, עולם עמוס ורעשני - אבל בתוך כל זה מסתתרת אמת, אמת שנקראת 'אני לדודי ודודי לי', אמת נפלאה ופנימית שרוחשת מתחת לפני הקרקע, עמוק עמוק מתחת לכל הרעש הבלגן והעייפות.

והאמת הזאת מתגלה ב'אלול'. זו אמת שאף אחד לא יודע עליה, זו אמת שקשה לראות אותה, אבל ב'אלול' זה קורה; פתאום מתעורר הצליל הזה מחדש, מנבצץ מלמטה ומזרים טל של תחייה!

***

זו ההזדמנות שלנו - לדעת מי אנחנו באמת.

נכון שאני בתוך העולם המבולבל הזה, ונכון שאני כבר כמעט הפכתי חלק ממנו, וכבר נבלע בתוך הרקע והרעש. אבל באמת אני שייך לעולם אחר, ומחובר לתדר אחר לחלוטין - תדר מתוק, של קרבה, של אהבה נצחית, ושל ניגון ששום דבר לא יכול לו.

השופר של אלול ושל ראש השנה - הוא שפה מיוחדת שיש לנו עם בורא עולם. שפה שאין לשום נברא, שפה שאין לה אפילו אותיות ומילים, רק קריצת עיניים עמוקה ומשמעותית - אבא, אני שלך! זכור אותי, ותעזור לי לזכור אותך!!!

ואלול כזה - מה היינו עושים בלעדי?

הנושאים הבאים:

טבת - כבוד
שבט - תוכחה ומחלוקת
אדר - הזמן והמקום

תשרי - התחזקות [ב]
מרחשוון - ידיעה ובחירה
כסליו - ממן ופרנסה

הגילוי והביטוי לעולם זה - נמצא בפנימיות התורה, החל מדברי הזוהר והאר"י הק', כמשיך בתורת החסידות - וכלה במשנת מוהר"ן, שנתן עליה דגש מיוחד, וכמעט שם עליה את כל כובד משקלו.

[בתוך הדברים יתבאר הסיבה לכך שתורה זו קשורה בעיקר לחלק הפנימיות, והטעם לכך שדווקא בצוק העתים וירידת הדורות - ניתן לכך דגש מיוחד יותר].

ולכשנבין מהותה האמיתית של ה'התחזקות' - נראה מומילא כי אכן ה'התעוררות' וה'התחזקות' - אינם שני דרכים שונות, ובוודאי לא סותרות, אלא שני צדדים של אותה המטבע. ולא רק ששניהם נצרכים, אלא שהם הולכים ממש יחד יד ביד, ומלווים יחדיו את האדם בכל פסיעה ובכל צעד ועל מחייו ועבודתו, כאשר הם משלימים זה את זה, ושניהם יחד מביאים את האדם לאותה מטרה, שהיא - ההתקרבות לה'!

רחמנא ליבא בני

ובכן, אילו ב'מעשים' חפץ השם יתברך - הרי ש'הצלחה' נמדדת בכמות המעשים שכל אחד עושה; וככל שיותר פעולות טובות בידו - כך הוא גדול יותר ומוצלח יותר, וכן להיפך - ככל שפחות פעולות טובות בידו - כך הוא קטן יותר ומוצלח פחות, קל וחומר אם מעשים שאינם טובים בידו. וגם אמור להיות, שכל מי שבוחר בטוב - יצליח לעשות זאת, כי מאמר שבחר בכך - מדוע יימנע זאת ממנו.

אך האמת היא שאין הקב"ה חפץ ב'מעשים' אלא ב'רצון'. והראיה לכך: אדם שקיים מצוה מבלי לכוון לשם מצוה, אלא כמתעסק בעלמא - אין זו מצוה, ואפילו להסוברים שאין הכוונה מעכבת, אבל בוודאי אם כיוון שאינו רוצה לעשות את המצוה, אלא הוא מוכרח ואנוס לעשות זאת - אין בזה כלום. ולהיפך - אדם שכן בחר לקיים מצוה, ונאנס ולא 'עשאה' - מעלה הכתוב כאילו עשאה. זאת אומרת - שעיקר המצוה איננה 'עשייתה' אלא ה'רצון' שעומד מאחוריה.

את היסוד הזה אומרים חז"ל במילים 'רחמנא ליבא בני', וכמו שכתוב 'תנה בני לבך לי'; כלומר, השם יתברך רוצה את הלב שלנו ואת הרצון, ולא דווקא את המעשים. והרעיון שמאחורי הדברים הוא שעיקר הבחירה שהשם יתברך רוצה מאתנו - הוא שנבחר 'בו', כלומר - להאמין בו, לאהוב אותו, ולהתקרב אליו. כאשר כל התורה והמצוות - הם בסך הכל האמצעים איך להגיע לזה, ונמצא שמי שעשה את האמצעי' בלבד, בלי לרצות את ה'מטרה' - אין בכך כלום, ואילו מי שבחר ב'מטרה', ובסך הכל לא הצליח לקיים את האמצעי' - השיג את העיקר.

[מובן מומילא, שרצון אמיתי וכנה - אמור להביא את האדם לעשייה, ויתירה מכך - גם מי שנאנס, אין לו להסתפק בכך ש'כאילו עשאה', אלא עליו להמשיך לרצות ולהתעסק שיהיה 'עשאה' ממש, כמבאר כל זה בליקוטי מוהר"ן סימן ס"ו. ובעז"ה יתבאר העניין א"ה תחת הנושא 'רצון'].

הצלחה אמיתית

משכך, מובן מומילא ש'הצלחה' איננה נמדדת בכמות של מעשים, אלא בכמות של לב ורצון שיש מאחוריהם, וכפי שמדגיש הרמב"ם (הלכות תשובה ג, ב) שמשקל המצוות והעבירות אינו לפי ראות עיני בשר ודם, אלא לפי דיעתו של בוחן כליות ולב, כי רק הוא יודע כמה לב ורצון יש לאדם, וממילא כמה הערך שיש לפעולותיו.

ומסיבה זו בעצמה - לא כל מי שבוחר בטוב מצליח לעשות זאת. כי אזי מומילא הוא עלול להיתפס אל האמצעי', לעשות ממנו עיקר, ולשכוח את ה'מטרה' העיקרית, שהוא הבחירה בהשם יתברך. פשוט מאד: אילו אדם מצליח ללמוד, להתפלל, לקיים את כל המצוות, ובכל תכניותיו הרוחניות - באופן טבעי הוא מרגיש טוב עם 'עצמו', ומתחיל ליהנות מעצם ההצלחה, כשבוהה, התורה והמצוות ועבודת ה' הופכים להיות אצלו אמצעי להגדלת עצמו, תחת שימשו אותו כאמצעי להתקרב לה'. וזה גם 'גרום לו 'לעצור' באיזה שלב - כאשר הוא מספיק 'מרוצה' מעצמו, ומרגיש ש'הגיע' אל המטרה [שסימן 'לעצמו'] ואין לו לאן להמשיך ולהתקדם.

אי לכך, דרכו של 'בוחר אמיתי' - רצופה בעליות וירידות, הצלחות וגם כשלונות - בכדי להזכיר לו כל הזמן מה המטרה האמיתית. כאשר בתחילה הוא בוחר להתקרב לה', ובשלב זה הוא מתחיל לעסוק בתורה ומצוות ועבודת ה', ואז באיזה שלב כשהוא מתחיל לעשות מזה 'מטרה' - פתאום הוא מפסיק להצליח... ואז, אילו ימשיך לתפוס ב'אגו' ובתדמית 'המוצלח' שבנה לעצמו - הוא אמור להישר ולא להמשיך. אך זו בדיוק ההזדמנות עבורו 'להיזכר' מה התכלית האמיתית, ואז להתחדש ולחזור שוב לעבודת ה' מתוך חתירה אל האמת, וממילא גם לא 'להיעצר' בשום שלב, אלא לעסוק תמיד בחיפוש אחר התקרבות לה' יותר ויותר.

ואז, כשהוא שוב נתפס לחיצוניות וגאווה - הוא שוב נופל, ושוב צריך להיזכר באמת ולהתחדש, וכך חוזר חלילה, עד שבמשך הזמן נבנה אצל האדם יותר ויותר הבהירות: מה מטרת חייו, ובשלב זה הוא רוצה לבחור בטוב. וככל שהוא יותר זוכר זאת - כך הוא יכול יותר להצליח, מבלי הסכנה שישכח את המטרה. ואז גם מומילא - פחות אכפת לו ה'הצלחה' כשלעצמה, ויותר חשוב ה'תוצאה', שהיא ההתקרבות לה'.

זהו אם כן החיבור בין ה'התעוררות' וה'התחזקות' - כאשר שניהם הולכים כאחד; על האדם 'לעורר' עצמו להיכנס לעבודת ה', ויחד עם זה 'לחזק' את עצמו כשלא הצליח, וזה בעצמו יביא אותו שוב 'להתעורר' וחוזר חלילה.

***

זו היא הפסיעה הראשונה בתורת ההתחזקות. בהמשך א"ה יתבאר העניין בהרחבה יותר, ומדוע 'תורה' זו שייכת יותר לפנימיות התורה, ובמיוחד לדורות הללו. ויחד עם זה יתבארו היטב בעז"ה היסודות: ידיעה ובחירה, כבוד, ירידה לצורך עליה, התחדשות ועוד.

דרך הלימוד - במשנת מוהר"ן

כאשר באים לדון על דרך הלימוד במשנת מוהר"ן, צריך לברר קודם מהי תכלית הלימוד, ורק אחר כך נוכל לדון מהי הדרך להגיע לזה. והנה למדנו בדברי מוהר"ן (ליקוטי מוהר"ן תניינא עא; שיחות הר"ן יז) שאמר: 'אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה, וזהו העיקר, לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה'.

***

מה זה 'להרגיש נעימות התורה'? לפי הבנתי הכוונה שכאשר אדם לומד תורה, ולא משנה כלל מה הוא לומד, פסוק, משנה, גמרא, הלכה, זוהר וכו', ירגיש נעימות מעצם זה שהוא לומד תורה, ולא שהנעימות תהיה רק מהחכמה וההשגה שמישיג, אלא גם אם לומד דבר שכבר יודע, או שלומד באופן פשוט מאד, תהיה לו נעימות מעצם זה שהוא עוסק בדבר ה'.

***

ולגבי דרך הלימוד, ידוע שאין דעות בני אדם שוות ואי אפשר לתת דרך לימוד שוה לכולם, יש הנוטים להעמקה ויש לבקיאות, יש הנוטים למשא ומתן ויש להלכה פסוקה, יש למקצוע זה ויש למקצוע אחר.

אבל דבר אחד ברור לגמרי על פי משנת מוהר"ן, שבכל דרך לימוד שיבחר לו האדם צריך לראות שהדרך תתאים למטרה, ואם מטרת הלימוד (מלבד המטרה הבסיסית של לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא) היא להתחבר לקדוש ברוך הוא ותורתו על ידי הרגשת הנעימות שיש בתורה, הלימוד חייב להתאים למטרה הזו, וכל אחד יכול לדעת על עצמו איזה אופן של לימוד עוזר לו להרגיש את הנעימות שבתורה ואיזה מפריע לו, ובדרך כלל להוסיף את עצמו ללמוד באופן שלא מתאים לטבעו, קשה לו להרגיש את הנעימות שבתורה.

ומה שבעיקר חשוב הוא שהזוכה להרגיש את הנעימות שבתורה, יבוא מומילא לידי התמדה, כי אם יהיה לו חשק ללמוד מומילא יתמיד בלימודו, ומעלת ההתמדה והקביעות בלימוד היא גדולה ונפלאה מאד (שיחות הר"ן יט, מכתב הנדפס בראש ספר עלים לתרופה), ואם יזכה להיות מתמיד, יוכל להגיע להשגות גדולות בתורה, ולא משנה באיזה דרך ילמד, מה שאין כן מי שאינו זוכה להרגיש הנעימות שבתורה, גם אם הוא לומד בדרך ה'נכונה', לא יוכל להתמיד בלימודו, וממילא גם לא יגיע למדרגות גדולות בידיעת התורה.

כי באמת מציאות התורה גבוהה מכל מה שאנו יכולים להשיג, ויש מציאות של נעימות מעצם ההתקשרות לדבר ה' כאשר לא מקלקלים את הנעימות הזו עם מטרות אחרות, אולם כאשר האדם מחפש דווקא את ההשגה והחכמה שבתורה ונהנה רק ממנה, הוא מגביל בדעתו את מציאות התורה למה שהוא מבין, ואינו זוכה להתחבר למציאות השורשית יותר של התורה שהיא הרבה למעלה מהשגתו.

והדרך להשיג את הנעימות שבתורה (כמו גם של כל מציאות רוחנית אחרת), היא רק כאשר ניגשים ללימוד בגישה של תמימות ומתוך אמונה פשוטה שיש בדבר תורה הזה אור גדול שנותן לי חיות נצחית, ורק מכח התמימות הזו ניתן להגיע להרגשת הנעימות שבתורה ולעסוק בתורה במדרגת עץ החיים, שאז מרגישים את הנעימות שיש בעצם התורה, ואילו כאשר ניגשים ללימוד עם 'חכמה' ומחפשים רק להבין את החכמה שבדבר ולא מתחברים בפשטות לעצם מציאות התורה, אזי עוסקים בתורה רק במדרגת עץ הדעת טוב ורע (עיין אדיר במרום מאמר רישא וסופא בענין הסוד העמוק של התמימות, שהוא להיפך מענין עץ הדעת טוב

שאלה:

בתורת רביז"ל שמעתי לראשונה על ההבדל בין "התעוררות" לבין "התחזקות". "התעוררות" פירושו להתעורר לעבודת ה' בדברי מוסר ותוכחה, לראות כמה אני רחוק עדיין משלמות. ו"התחזקות" פירושו לחזק את הנפש עם נקודות טובות, ולחשוב שהש"ת אוהב אותי, ובכל מקום הוא נמצא איתי.

שני דרכים אלו מאוד מבלבלים אותי, הם נראים לי סותרים זה את זה; מה האמת? ובאיזה צד יש להשקיע יותר? האם ראוי ללכת יותר עם מחשבות של "התעוררות" ומוסר, או להרבות בעיקר מחשבות של "התחזקות" ונחמה?

תשובה:

בעניין זה הרבה נבוכים. יש שתפסו עיקר דרכם בעבודת ה' באופן של מוסר והתעוררות - לחשוב מהחסרונות, ולחפש להשלים את עצמו עוד ועוד. ויש שמחמט מציאות חולשת הדורות, שהרבה נופלים לעצבות וחלישות הדעת - תפסו יותר את דרך הנחמה והעידוד, לצפות לתקווה, ולא לדחוק את השעה, להיזהר מ'ריבוי אור', ולהסתכל על ההצלחות בלי להתמקד בחסרונות.

וכך מצטייר כאילו יש בזה ב' דרכים בעבודת ה'; זה נטה לצד ימין וזה לצד שמאל. ולכן יש הרבה בחורים ואברכים שהולכים מבולבלים ואינם יודעים מה הם דורשים מעצמם; כי מצד אחד רוצים הם מאוד להצליח ולהתעלות, אך אינם מוצאים הדרך להתעורר לעבודת ה' בלא להשבר ולאבד את החיות מזהירות, ומצד שני אין להם את הדרך להתעודד באופן שלא יפלו להתרדמה של עצלות.

אך טעות גדולה היא להפריד בין השניים, ולהגדירה כשני דרכים. כי מי שלומד הרבה ספרי רביז"ל - ליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות, שיחות הר"ן וכדומה, יראה אין כל דיבור שם, כולל את שני ההפכים. כי רבינו לא בא 'לעורר', וגם לא בא 'להחזק', הוא רוצה פשוט לגלות לנו את האמת מה זה העולם ומה המטרה בעולם.

עבודת ה' היא עניין אחד בלבד, והוא: לחפש "להתקרב להש"ת" - והוא הגדרה מופלאה אשר מובא הרבה בספרי רביז"ל - "להתקרב להש"ת"! כלומר להתחזק באמונה ולהשתדל לנסות לעורר את הלב להיות סמוך וקרוב להש"ת" - "ואני קרבת אלוקים לי טוב". והו המטרה.

כאשר יסוד זה ברור, אזי בזה ישנם ב' הבנות אין להתקרב להש"ת. דרך א. לדעת שה' גדול מאוד, ולעולם לא להסתפק לומר הנה הגעתי. כי יש להתאמץ הרבה בתורה ומעשים טובים, דיבורי תפילה ושיחה בינו לבין קונו, והתעוררות הלב לבוא לאהבה ויראה, ולילך מדרגה לדרגה בהכרת אלקותו יתברך, והכל במטרה להיות יותר קרובים אליו יתברך. דרך זו מכונה בספרי רביז"ל בשם "איה מקום כבודו", כי הוא חיפוש תמידי אחר השגת הדיבקות בכבוד ה'. דרך ב. לדעת שה' כל כך גדול, עד שרחמנותו הגדולה מאירה עד אלי, וגם כאשר אני רחוק מאוד מעבודתו, בכל זאת אני קרוב אליו מאוד. ובה יש הרבה דרכים של מחשבות אין להתחזק "להתקרב להש"ת", להיות סמוכים אליו מתוך הרגשה של שמחה וחיות, גם כאשר מעשינו רחוקים מאוד. דרך זו מכונה בשם "מלא כל הארץ כבודו".

כאשר המטרה ברורה, לא להיות רחוק מהש"ת, אזי אין שני דרכים אלו סותרים זה את זה כלל. כי תמיד חיים עם ב' הדרכים גם יחד - להזדרז בעבודת ה' אך מתוך

>>> המשך

כל תנועה ותנועה שהיא מנתקת עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקדה קטנה מאד, שהיא נעתיק מגושמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה פמה וכמה אלקים פראטאות בעולמות עליונים (שם).

צריך עקשנות גדולה בעבודת ה'

יצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם, לבלי להניח את מקומו, דהיינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב, כי תצטרך לזה מאד, כשתתחיל קצת בעבודת השם. כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמין, לאחוז עצמו, לעמוד על עמודו, אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אהד מעבודת השם, פידוע, אף על פי כן עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיחבל בעבודת השם, ואל יניח עצמו לפל לגמרי, חס ושלום. כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בזה צריכים בהקרה לעבר בהם, קדם שנגנסין בשערי הקדושה, וגם הצדיקים האמתים עברו בכל זה (שם).

דווקא על פתח הקדושה - מתגברים הנסיונות

ודע, שיש אחד שפבר הוא אצל הפתח של הקדושה, והוא חוזר לאחורין מחמת הבלבולים הנ"ל, או שאינו פשהא סמוך אצל הפתח, אז מתגבר עליו הסטרוא אחרא והפעל דבר מאד מאד, רחמנא לצלן, בהתגברות גדול ונורא מאד מאד, רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לקנס לתוף הפתח, וכתמת זה הוא חוזר לאחור, חס ושלום. כי כן דרך הפעל דבר והסטרוא אחרא, כשרואה שהאדם סמוך סמוך ממש לשערי הקדושה, וכמעט שיקנס, אזי הוא מתפשט עליו בהתגברות גדול מאד מאד, רחמנא לצלן. על כן צריך אזהרה חזקה גדול נגדו.

ושמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחד, יהיה מי שהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: "אחי, חזק ואחוז עצמך" הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל, ולא היה שומע שום התחזקות משהו אדם. על כן מי שרוצה לקנס בעבודת השם, וזכר זאת היטב. ויחזק עצמו מאד, ועשה מה שחובל בעבודת השם, ובקורות הקמים והשנים תכנס לבטח בעצרתו יתברך לתוף שערי הקדושה, כי השם יתברך מלא רחמים ורוצה בעבודתך מאד (שם).

גם ממקום נמוך - אפשר להתקרב להשם יתברך

אפילו במדרגות התחתונות מאד מאד אור האין סוף יתברך (כמו כן בתבנים) רק שהוא הקעלה גדול ובלבושין רבים, אבל כל מי שרוצה לדבק את עצמו בהשם יתברך יכול לדבק את עצמו מכל מקום שהוא, ועל זה נאמר: "אשרי איש שלא ישפחך וכן אדם יתאמץ בך", כי צריכין להתאמצות והתחזקות גדול לזה. וכל מי שהוא במדרגה נמוכה ביותר צריך להתחזק ולהתאמץ בזה ביותר ויותר, כי גם בתוך החשך בגיא צלמות יכולין להמשיך על עצמו אור האין סוף על ידי שישתם עיניו וישתל עצמו איה שעה אליו יתברך ועל זה נאמר: "גם כי אלה בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", וכתב: "כי אשב בחשך ה אור לי". (משיבת נפש אות ב)

עיקר הנחת רוח - מגיע דווקא מהרחוקים

עקר גדולתו של הקדוש ברוך הוא הוא שגם הרחוקים מגונו יתברך מאד מאד גם הם יתקרבו לעבודתו, ובהו נתקשר ונתעלה שמו יתברך למעלה ולמטה. על כן אין לאדם לאיש עצמו מלהתקרב לעבודת השם מחמת שנתרחק מאד מהשם יתברך על ידי חטאין הקרבים אף שהתקרב לעשות רע חס ושלום - כי אדרבא, מגונו דיקא יתעלה וישתבח ויתגדל כבודו יתברך ביותר פנ"ל. אבל עקר התקרבות הרחוקים להשם יתברך הוא על ידי צדיקי ידור (שם)

מעלה גדולה - כשיש לאדם יצר הרע

והיא מעלה גדולה כשיש עדין יצר הרע לאדם, כי אז יכול לעבוד אותו יתברך עם היצר הרע דיקא. דהיינו להתגבר מתוך חמימות היצר הרע, להמשיך ממנו לתוף איזה עבודה מעבודתו יתברך, ואם אין יצר הרע לאדם אין עבודתו נחשבת כלל.

ובשביל זה מניח השם יתברך את היצר הרע שיתפשט כל כך על האדם וביותר על מי שחפץ באמת להתקרב אליו יתברך, אף על פי שעל ידי התפשטותו והתגרותו כל כך הוא מביא את האדם למה שמביא לכמה עוונות ופגמים גדולים. אף על פי כן הכל כדאי אצלו יתברך בשביל התנועה טובה מה שבתקף התגברותו של היצר הרע מתגבר עליו האדם באיזה תנועה ובורח ממנו, שזה יקר אצלו יתברך ביותר מאלו עבד אותו אלף שנים בלי יצר הרע. כי כל העולמות לא נבראו כי אם בשביל האדם שכל מעלתו וחשיבותו היא מחמת שיש לו יצר הרע כזה והוא מתחזק כנגדו. על כן כל מה שהוא מתפשט ביותר ויותר כמו כן הוא יקר בעיניו יתברך יותר כל תנועה בעלמא, שהוא מתחזק נגדו והשם יתברך בעצמו עוזרו לזה, כמו שנאמר: "ה' לא יעזבנו בידו". (משיבת נפש אות לו, וראה עוד הרבה בספר משיבת נפש)

הכלי העיקרי - לטיפול בנוער מתמודד

שלום וברכה לקוראי הגליון החשוב 'הקבצו' הע"י!

בתור יהודי שעוסק בתחום הטיפול בנוער נושר, בהצלחה מרובה בס"ד - פונים אלי מידי פעם אנשים ושואלים היכן ניתן ללמוד את מלאכת הטיפול בנערים מתמודדים. התשובה על כך מורכבת למדי, אולם בכל אופן - אפשר לומר שהכלי העיקרי לטיפול בנוער מתמודד - הוא "תורת ההתחזקות".

תורת ההתחזקות

'תורת ההתחזקות' זהו חלק בתורה המבוסס בעיקר על ספר הזוהר הקדוש, כתבי האר"י והקבלה, וספרי חסידות - אך מופיע בעיקר בתורת מוהר"ן מברסלב. תורת ההתחזקות מציגה את הפן המאיר שביהדות, את הפן הפנימי, האופטימי והחיובי והבונה, בכל מצב ומצב אליו נקלענו. כל דיבור כזה יכול להאיר נפש השרויה בחשכה, לרפא אותה ומכאוביה, ממש להחיות מתים.

אין כמעט אפשרות להציל מנשירה ללא שימוש בתורת ההתחזקות! יש כיום מאות אישים וגופים העוסקים בהצלה מנשירה. בפועל, רק אחוז קטן מהעוסקים אכן מצליחים במעשה ידיהם, ומצליחים להחזיר את הנערים בתשובה שלמה. ולאור היכרותי עם הנושא, נוכחתי לראות כי רוב ככל אלו שמצליחים באמת בהצלה מנשירה והופכים את התלמידים לבני תורה ועובדי ה' - אכן עושים שימוש נרחב בתורת ההתחזקות, ובעזרתה מציתים את האש הרוחנית הפנימית שעדיין קיימת בכל יהודי - להלחיבה, להאירה, ולחבר את התלמידים באופן רגשי וחי לעבודת ה'. כמו אותו ראש ישיבה מפורסמת לנושרים, שהעיד כי הרבה מתוכן שיחותיו לקוח מספרי חסידות בכלל וספרי מוהר"ן בפרט, אם כי בדרך כלל הוא מעדיף לא לציין את 'שם אומרים' מסיבותיו הוא.

סיפור מיוחד שאירע לאחרונה, המחיש לי שוב את הקריטיות של תורת ההתחזקות: ישנו בחור אחד שנפל מאד ברוחניות ה"י, ומהו כשנתיים שהנני עוסק עמו להחיותו - לעזור לו להתמקד במצוות שהוא כן מקיים ולשמוח בהם, ללמודו איך לדון את עצמו לכף זכות, לאמץ גישה נכונה ביחס לנפילות שלו, ולהבין את תפקידו המיוחד בעבודת ה' מתוך כל מצב ומצב. וב"ה שכבר התחזק מאד ברוחניות. לפני מספר ימים ישב לידו אדם חרדי בהמתנה לקופת חולים, והוכיח אותו אודות האייפון שהוא מחזיק. אמר לו הבחור: "אל תראה אותי ככה, אני שומר שבת, מניח תפילין, והולך לשיעורי תורה..." טען לו האיש, "כל עוד אתה מחזיק אייפון זה לא שווה כל המצוות שלך". בשלב זה התקצף הבחור ואמר: "תתבייש לך! אם הייתי קצת פחות חזק בדת, והייתי מאמין לך, הייתי עכשיו מפסיק לשמור שבת ולהניח תפילין,

על מצפונך, אבל ב"ה אני חזק בדת, ואני כן ימשיך לשמור שבת, וכן ימשיך להניח תפילין, כי אני יודע כמה הקב"ה שמח בזה". כשמעתי סיפור זה רוויתי נחת, משום שהבנתי עד כמה גישה 'סטנדרטית' לנער כזה יכולה להפילו לבאר שחת כפשוטו, ורק תורת ההתחזקות היא שמצילה אותו, ושבורך ה' הכנסתי לו את זה טוב בעצמות, שלא יבלבלו אותו כל מיני נשמות טובות. [ואם יחשוש הקורא שמא הנער מסתפק במצוות אלו ונעצר שם, לא היא. עוד באותה שיחה הוסיף לדון עמי כיצד יוכל להוסיף עוד בלימוד תורה ובשמירת מצוות].

לא לזלזל בזה

רבים מהלומדים שנחשפים באקראי לדיבורי התחזקות, עשויים להגיב בזלזול, משהו כמו: 'תנחומים של הבל', 'סתם ווארט חסידי', 'זה בכלל לא הפשט', ופנינים דומים... אולם האמת היא, שמדובר בחלק שלם בתורה, שהוא אחד מהשבעים פנים שקיבל משה רבינו ע"ה בהר סיני. התורה הזו מופיעה בעשרות מקומות בגמרא, מאות מקומות במדרש, ועוד יותר לאורך כל ספר הזוהר וספרי הקבלה, ולאחר מכן בספרי חסידות. נביא בואת מספר דוגמאות יסודיות כדי לבאר מהי בעצם 'תורת ההתחזקות':

היסוד העיקרי של תורת ההתחזקות הוא, שכל דבר בעולם הוא בשורשו אור אלוהי. כל אדם, כל חפץ, כל מאורע, כל תהליך, כל רגש, הכל הכל. אמנם בדרך הפשט, העולם מתחלק לדברים טובים ודברים רעים, אולם במבט הפנימי - כאשר אנו רואים דבר הנקרא בעינינו "טוב", פירוש הדבר שהאור שבו גלוי ומאיר החוזה, וממילא כל אחד מרגיש בטוב שבו. וכאשר אנו רואים דבר הנקרא בעינינו "רע", פירוש הדבר שהטוב שבו מכוסה על ידי שכבות של דברים שליליים, ולכן הוא מתגלה לעינינו כדבר רע, אולם גם בתוך הרע יש טוב מוצפן. כאשר אדם לומד את תורת ההתחזקות, הוא זוכה לגלות בכל דבר שבעולם, ובכל מאורע שעובר עליו, את נקודת הטוב והאור הגנוזה בתוכו, וממילא הוא מתחבר לאותה נקודת אור, ובמקום להישבר ולהתייאש מהרע הנגלה, הוא שואב כח וחיות מהאור הגנוז בו, וממילא הרע מתקלף ממנו ומתגלה שהוא טוב.

דוגמאות וסיפורים

מרוך המשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה, כתב מאמר בשם 'הדרכה ללימוד המוסרי', ושם מצאתי כתוב 'לבחורים במצב של יאוש - ללמוד ספר משיבת נפש של מוהר"ן מברסלב זיע"א'. שאלתי את תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר המניק שליט"א, ואמר לי כי המשגיח זללה"ה היה ממליץ עד סוף ימיו על 'משיבת נפש' כתרופה חזקה נגד יאוש. כמו כן העידו בפני עדי ראיה, כי גם המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל היה נותן ספר זה

סיפורו של הרה"ג ר' ישראל זלזניק שליט"א

מחשובי התלמידי חכמים בעיר ביתר עלית נכדו של הגאון הצדיק רבי אברהם

יעקב זלזניק זצ"ל [ראש ישיבת עץ חיים]

הסיפור סופר על ידי בעל המעשה, בכינוס המרכזי לחניכי הישיבות - הכנה לראש השנה תשע"ח, וריגש מאד את הנוכחים, ולבקשת רבים מהם אנו מביאים כאן את סיפורו המרתק והמרגש בשלשה פרקים:

פרק א

לעליה ולהתקדמות בעבודת ה' תלויה באחרים, ואם בדיוק הבחורים לא מספיק מתעניינים כי זה סוף זמן וכדומה - אז כבר אין לי 'מחייב'. מוכרח להיות שה'מחייב' נמצא בתוך תוכי, ולא מבחוץ.

התיעצתי עם הרב שלי, ואחרי דין ודברים - כשהוא ראה שאני נחרץ, וכבר לא מוצא תועלת במהלך שכזה - הוא אמר לי להודיע לראש ישיבה שבחנוכה אני עוזב. לא היה בזה פתרון, אבל לפחות לא רציתי להמשיך לעשות משהו שאינני מאמין בו.

וכאילו לא די בכך - באותה תקופה נכנסתי למשבר כלכלי קשה, ונפילתי לחובות עצומים, שכאשר ישבתי ועשיתי לעצמי חשבון פשוט ראיתי שבשביל לכסות אותם אני צריך לגלגל חובות עד גיל שבעים וחמש... וזה שבר אותי לחלוטין, וכי בשביל זה אני חי - כדי לגלגל חובות?

בקיצור, כל הבסיס שלי נשטט מתחת רגלי, וכל הסולם ששימש אותי עד כה להתקדמות בעבודת ה' - נאבד ממני. כתוצאה מכך, נכנסתי לסוג של 'שיתוק' למשך כשנתיים. כאשר באותם שנתיים, אני ממשיך את חיי כביכול כרגיל - לומד תורה כל היום, ושומר תורה ומצוות, אך בהרגשה חלולה שבמרוכזה ניצבת זעקה אחת גדולה: מי אני? ולאן אני הולך? הייתי מגיע לרב שלי ושואל אותו כל מיני שאלות, הסתכלתי על גדולי ישראל שנמצאים שם למעלה, ושאלתי את עצמי: מה בעצם הדרך שמביא אותי מכאן לשם? מה הסולם? מה המנוע? הו"ל אמנם אמרו 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', אבל אני כבר כל כך הרבה שנים עם ה'שלא לשמה', מתי אם כן אמור להגיע ה'לשמה' הזה? ניסיתי הרי משך כל השנים לעבוד ולהתקדם עם הספרי מוסר, אבל בשורה תחתונה - מה בעצם מקצר את המרחק בין הכורסא עליה אני יושב, לבין הספר מוסר שמונח על השולחן מולי?!

כך עברתי שנתיים נוראות של ייסורי נפש. זכורני שבאותה שנה ביום כיפור - הרגשתי כמו כל יהודי קרבת ה' גדולה, אך יחד עם זאת ידעתי בוודאות שהנה הנה עובר יום כיפור, אני עומד לשתות את הקפה הראשון ולעשות את הטלפון הראשון - והכל פורה. המחשבה הזאת הטרידה כל העת את מוחי, והיא עמדה מולי בצורה של 'דיעה' ולא אפילו בצורה של 'תפילה'. לאחר שנתיים החלה הישועה. ביום מן

גדלתי בבית ליטאי-ירושלמי. אבי וסבי הם תלמידי חכמים ידועים - ששקועים בלימוד, ובאמת אכפת להם מהתורה ומקיומה, וכזאת גם הייתה האווירה בבית. זכורני תמיד כשהיינו מגיעים לסבי זצ"ל הוא היה אומר לנו: "שלום", ומיד היה מפטיר: "אם באת לסבא - אז תפתח גמרא".

הבית שהתגוררנו בו היה מאחורי הבית של הסטיפלער זצ"ל, ואבי שליט"א היה לוקח אותנו הרבה לגדולי ישראל - להרב שך זצ"ל, ולהגאון רבי מיכל פיינשטיין, והגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל, וראיתי אותו מדבר אתם שעות בלימוד בטעם ובחשק. בקיצור, חייתי בסביבה שנותנת הרבה שאיפות לגדול ולצמוח.

כשהגעתי לישיבה, התחברתי מאד לדרכו של רבי ישראל סלנטר, הייתי לומד הרבה מוסר, בשפתיים דולקות וניגון וכו' כפי הדרכתו, ובאמת הייתה לי התקדמות ניכרת לעין. התקדמתי הרבה כל הזמן, וחיפשתי להתקדם עוד, ומהסיבה הזאת עברתי שלשה ישיבות, כאשר בכל ישיבה הייתי משך תקופה עד שהרגשתי שמיציתי את היכולות שלי לעלות שם עוד ואז עברתי לישיבה הבאה. לאחר מכן הקמתי ב"ה את ביתי, וגם לאחר החתונה השאיפות לא פסקו.

המבנה שבו חונכתי היה שבשביל להתקדם חייבים ליצור 'מחייב', כגון משרה תורנית וכדומה, משכך, לאחר תקופה קצרה כשהרגשתי שמיציתי את עצמי בתור אברך ככולו, וכבר אין בזה מספיק 'מחייב' - חיפשתי משרה תורנית, וב"ה מצאתי די-מחר ונהייתי 'משיב' בישיבה קטנה בסדר ג', ואכן זה דרש ממני השקעה, כי הייתי צריך להכין טוב את הגמרא, הבחורים היו שואלים הרבה, וגם מתייעצים וכו', 'והרגשתי שזה מספק לי את ה'מחייב הנצרך.

כך היה במשך כמה שנים, עד שהרגשתי שאני מדשדש באותו מקום ולא מתקדם מספיק, הבנתי שהגיע הזמן לחפש 'מחייב' גדול יותר, ואכן מצאתי משרה של 'משיב' בישיבה גדולה, וכבר באלוף שלאחר מכן התחלתי לעסוק בזה וללמוד. וכאן ארעה התפנית.

באותה שנה, כשהתחלתי את 'זמן חורף' - הרגשתי פתאום ש"זה לא זה". המחשבה שהציפה את מוחי אמרה "לא ייתכן שזה אמיתי!", כלומר, לא ייתכן שהבסיס שלי

הימים התגלגל לידי ספר שמספר את סיפורו של בעל תשובה. קראתי במשך הזמן הרבה סיפורים על בעלי תשובה, בדרך כלל התיאור הוא שהבן אדם היה לו רע, והוא חיפש משהו טוב ואז מצא את היהדות. ואני תמיד התקשיתי: מילא אם היה אומר שמצא 'אמת' - זה נכון! אבל איך הוא יכול להגיד שהוא 'מרגיש' שמצא 'טוב'? למה 'אני' לא מרגיש כך? אני מבין שזה אמת, ואני בטוח שזה נכון, אבל אני לא 'מרגיש' איך שזה טו-ו-ב.

הספר הזה היה אמין יותר. הוא מתחיל דווקא שהיה לו טוב, הוא היה מוצלח ומבוקש - שדרן מפורסם עם השפעה ציבורית גדולה, והוא מדגיש שהכל היה טוב יפה ונוצץ אבל מפלסטיק... - החיוכים מפלסטיק, התפאורה מפלסטיק, וככה הוא מתחיל לתאר את החיפוש שלו ואיך שהוא מתקרב אל היהדות. וכאן אני מגיע למילים שמוציאות אותי מדעת: הוא כותב כך: "קניתי לי סידור חדש ב-26 ש, ואני מגלגל את המילים המתוקות על הלשון שלי 'אלקי, נ-ש-מ-ה ש-נ-ת-ת ב-י ט-ה-ו-ר-ה ה-י-א', ואני מחכה להפסקת פירסומות כדי לפתוח שוב את הסידור".

אני קורא את המילים ואיני יודע את נפשי. הרי אני גם כן אומר את המילים הללו בכל יום, ואני גם מאמין שזה אמת וזוהו מצוה, אבל 'מ-ל-ל-י-ם מ-ת-ו-ק-ו-ת?' יושב לו שדרן מוצלח באיזה רדיו חילוני, אלפי אנשים שומעים כל מילה שלו, הוא יכול להגיד מה שהוא רוצה וכולם מקבלים את דבריו. והוא - מה שאכפת לו זה הסידור שבכיס...

אני מומשיך הלאה, קורא ומתרגש, קורא ובוכה. הוא מתאר שם את ההתרגשות שיש לו בכל מצוה, הוא כותב שהוא נסע לאומן, ומתאר את ההתרגשות וכו' וכו', ואני מוצא את עצמי נסחף לתוך הספר, ולתוך המסע הזה של הצלחה-חיפוש-ומציאה. כך קראתי את הספר כמה פעמים וכל פעם אני מתרגש מקטע אחר.

באותה תקופה עשו לו ראיון באותו ערוץ שבו הוא היה שדרן. איכשהו השגתי הקלטה מזה והייתי מופתע. הוא הגיע לשם עם כל המראה החרדי, ואז המראיין שאל אותו: "אתה לא מתגעגע לכאן?" ואני אומר לעצמי: אם הוא אומר שלא, אז הוא שקרן! אחרי הכל, הכל שם כל כך נוצץ. והוא משיב: "האמת, יש פה משהו. אבל לי יש היום אנדרדלן אחר! יש לי תורה ויהדות..."

חשבתי על המילים האלו. אמרתי לעצמי שוב: אם הוא היה אומר 'מצאתי את האמת ואני מוכן להקריב בשבילו', או 'אני עושה את מה שצריך' - מילא. גם אני עושה כך. אבל הוא מדבר שיש לו משהו ביד ששווה יותר, ועל 'אנדרדלן' אחר, וזה אני לא מבין: על איזה אנדרדלן הוא מדבר?

קלטתי פתאום שבעצם המפתח אל השינוי נמצא בתוך תוכי - והרגשתי לפתע איך שמשוה בחיים שלי השתנה. ואז זה קרה - התחלתי פתאום לטעום טעם אחר בתפילה. בעבר גם כן הייתי מוצא לפעמים טעם בתפילה, אבל עם הרגשה ש'עוד מעט אגמור עם העבודה הזאת'... הייתי מתפלל ב'אתה חונן' - שיהיה לי שכל, ב'ברך עלינו' - שיהיה לי פרנסה וכן הלאה. אבל כעת זה היה משהו אחר. פתאום התחלתי להרגיש כזאת מתיקות בתפילה שלא רציתי שהיא תגמר!... פתאום אני קורא את המילים "כי קדוש ה' אלקינו", ומתרגש!...

הדבר הזה נמשך בערך שבועיים, ואז - השער נסגר בחזרה. אמרתי לעצמי: יש פה משהו! זה לא סתם! אני כבר שנתיים בחיפוש ואף אחד לא עונה לי תשובות, ופתאום אני פוגש משהו חדש. אני חייב למצוא את הבנאדם ולדבר איתו.

השארתי הודעה בתא קולי של המחבר, והוא חוזר אלי ואומר לי: "כל מה שקראת, זה רבי נחמן מברסלב! אין לי מה לחדש לך! תפתח ליקוטי מוהר"ן ושם כתוב הכל!!!...". - - - אני לא יכול לתאר את האכזבה שהייתה לי. אמרתי בלבי: 'וואו, עוד פעם הברסלבר'ס האלה!'

אזרתי אומץ ואמרתי לו: 'יש לי מספיק חברים ברסלבר'ס, פתחתי לא פעם ליקוטי מוהר"ן וליקוטי הלכות אבל לא כתוב שם כלום, הכל זה 'בחינות' ו'בחינות'... שום דבר ממה שאתה מספר על עצמך'. והוספתי: "אתה אומר לי שזה ליקוטי מוהר"ן עם פירוש שלך - ניחא, אבל לבוא ולומר שגם אני יכול לראות את זה שם - לא מקובל עלי". הוא ראה שאני אגוז קשה לפיצוח, אז הוא התחיל לדבר איתי, ולחזק אותי, ואני יושב וכותב את מה שהוא מדבר, ומנסה לעבוד עם זה. ככה אני מתגלגל כמה חדשים, כשמידי פעם אני מדבר איתו, והוא מצידו מחזק אותי, אבל לא הסכמתי לקבל שזה קשור לברסלב.

באותם שנים הייתי גר בשכונת רוממה בירושלים. והנה בליל שבת אחד, יצא לי (מטעמי נוחות) להתפלל במנין ברסלב שקיים רק בליל שבת. והנה, אני מתחיל להתפלל - ופתאום חוזר אלי שוב כל האור והמתיקות שהרגשתי באותם שבועיים חלומיים. אני מרגיש שוב שאני לא רוצה שהתפילה תיגמר לעולם... אני עומד ומתפלל עוד עוד - עד שהגבאי כבר חיכה בדלת בשביל לנעול, ומכש הייתי צריך לאלץ את עצמי לסיים.

באותו רגע אמרתי לעצמי: 'יש משהו בברסלב!'

לתלמידים שהיו זקוקים לו. לפני מספר שנים הביאו אלי בחור ישיבה ירא שמים, שלמד בישיבה מצוינת בעבר, אך מחמת מחלה [גופנית] שעברה עליו, נפל ברוחו, והגיע כמעט ליאוש גמור, כשגם מטפלים רגשיים שונים לא הצליחו לשקמו. התחלתי ללמוד עמו את הקטע הראשון בספר 'משיבת נפש', תוך שהנני מסביר לו את הדברים בלשון של ימינו, עם הוספות מעוד ספה"ק. כשסיימנו את הלימוד הוא אמר: "אתה לא מבין מה עשית לי, צמרמורת עוברת לי בכל הגוף! עד עכשיו חשבתי שאני כבר מכיר בעל פה את כל השיחות של המשגיחים, והייתי בטוח שלא תצליח לחדש לי כלום מעבר לשיחות אלו. ופתאום אני מגלה כאן עולם רוחני חדש, משהו שלא ידעתי כלל שהוא קיים, וזה אור אדיר!" הלימוד הזה הקים אותו ל'תחיית המתים'.

לפני זמן מה התקשר אלי אדם חרדי שהתמכר לאינטרנט רח"ל מזה חמש עשרה שנים, וכבר ניסה כמה דרכי גמילה ועוד לא עלתה בידו, ונתתי לו כמה עצות שיקדמו אותו בעו"ה למטרה. אחר כך ביקשה אשתו לשוחח עמי, ואמרה שהיא עומדת להתמוטט נפשית מכל הצרה הזו, וכבר היתה אצל כמה רבנים ומטפלות לסיום, הדיבורים שהבאתי בזאת, הם פחות מטיפה מן הים. ככל שנכנסים יותר לתורה זו, ובפרט אם עוסקים בה בדיבור חברים ושימוש חכמים, מגלים עוד היכרות מלאים בדעת ואור. ככל שלומדים יותר, מתחזקת התחושה של אפסיות האדם מול ענקיות הבורא, ואנו עומדים כמו גריד חול מול עולם מלא באור אלוקי אינסופי. החפץ בעולם שמו

אני בא הביתה ומספר זאת לאשתי. והיא אומרת לי: 'נו, ואז?' ואני עונה: 'אז אני הולך לחפש, ואם זה זה - אני הולך על זה!' היא משיבה לי: 'טוב תעשה מה שאתה רוצה!'

מגיע מוצאי שבת, ואני שואל את עצמי: 'איך מחפשים ברסלב??? ב"ה אני כבר יודע שיש משהו טוב שמחכה לי, משהו שיכול לתת לי את הכלים לעלות - אבל איך אני מגיע אליו?'

למחרת, אני מתחיל ללכת ברחוב, ובדרך אני רואה רכבים עם סטיקרים: 'ה' אני אוהב אותך', 'ה' הוא המלך'. בעבר הייתי צוחק על זה: 'אתה אוהב את ה'?' בא אלינו תראה מה זה אהבת ה'! אבל עכשיו אני מתרגש מכל סטיקר - ומתחיל לבכות...

עברו כמה ימים, והנה יום אחד אני רואה איזה עלון שמדבר על 'התבודדות'. כתוב שם שהחפץ חיים היה מתבודד, ושכמסילת ישרים כתוב שצריך להתבודד, וגם רבי אברהם בן הרמב"ם כותב על זה, וכן הלאה... וכתוב שם הדרכה איך להתבודד (משהו כזה בערך): א. תיטול ידיים. ב. תיכנס לחדר. ג. תסגור את הדלת. ד. תשב על הספה. ה. תתחיל לדבר...

לא התרגשתי מזה, אבל משום מה לקחתי את זה אתי, וכשבאתי לבית הנחתי את העלון הזה על השלחן. לאחר מכן יצאתי מהבית והעלון נשאר על השלחן. אשתי מצאה את זה, והתחילה לקרוא. ואז היא מגלה בעצם שהתבודדות זה לא רק ברסלב, אלא זה גם החפץ חיים, וגם המסילת ישרים וכו'. והיא גם רואה הדרכה בדיוק מה לעשות. היא החליטה לנסות; עשתה את כל השלבים וניסתה להתחיל לדבר. היא לא הצליחה, אז במקום לדבר היא התחילה לכתוב: שלום השם יתברך וכו'.

כשחזרתי הבייתה באותו ערב, היא מנפנת מולי עם העלון הזה, ואומרת: "ישראל, תפסיק להתבלבל, ותפסיק לרדוף אחרי אנשים! תעשה מה שכתוב פה!..."

שאלתי: 'זה עובד?' - 'כן, נסיתי את זה!'

נכנסתי לסלון, התיישבתי על הספה והתחלתי לדבר. בשקט, בלי קול. ואיך שאני מתחיל - אני מרגיש תנועה בנפש. ואז לפתע מאיר לי שוב אותו אור שהרגשתי בתפילה, ואני כבר יודע: מצאתי! מצאתי את מה שחיפשתי: שנתיים! מצאתי את הסולם! מצאתי את הכלים שירימו אותי! ידעתי בביורר שבברסלב נמצא מה שחיפשתי.

וכאן רק התחיל הסיפור.

המשך בפרק ב-ג

על הפרק

יהודי ער

אם אני ככה, כל כך רחוק וחוטא, די עם השחור לבן. די עם השקר הזה במראה...

החולים הכי קשים

אפשר אולי להבין את המחשבה הזאת, אבל היא מוטעית לגמרי, מעיקרה.

הצדיקים אומרים שלכל יהודי יש שלשה מצבים של נוכחות פנימית כאן בעולם: חוסר הכרה, שינה, וערנות.

השלב הראשון הוא חוסר הכרה; זהו שלב שבו אדם לא מודע לשום דבר. חי את חייו, מתנהל עם הרגליו לפי חינוכו ועניינו, בלי להיות מודע לעצמו, למצבו ולאמונתו.

זה סוג של חוסר הכרה, הוא יהודי והוא חי אבל הוא ממש חסר הכרה. יש בתי חולים מיוחדים לאנשים כאלה שכלום כבר לא כואב להם, השם ישמור. הם ניוונים על ידי מכוונת צריך להפוך אותם מצד לצד ולדאוג להם למזרונים מיוחדים כדי שלא יהיו להם פצעי לחץ. הם החולים הכי אנשים והכי שקטים... לעומתם, אלה שהתעוררו צועקים שכואב להם. פתאום כל האברים מורגשים, וכל המצוקות עולות. היד, הרגל, הראש, הלב... הכל כואב.

אותו דבר ברוחניות.

אלה שלא כואב להם הם החולים הכי קשים. אדם שלא מרגיש כאב הוא אדם שעוד לא התעורר מחוסר ההכרה שלו. לא ייתכן לחיות כאן בעולם ולא להרגיש כאב מאוד גדול, הן כללי והן פרטי. כאב על שאנחנו בתוך עולם שמרחיק אותנו מהחייבוק של השם שאנחנו כה זקוקים לו וכה נושאים בלעדיי, כאב על הגלות המרה, גלות הגוף וגלות הנפש, וביתר פרטיות - כאב על הבגן האישי של כל אחד מאתנו שכולל את כל התהיות והשאלות, הבלבולים והערבובים.

מי שלא מרגיש כאב והכול אצלו לגמרי טוב - עדיין לא התעורר. הוא נטול הכרה.

חלום רע

אבל גם כשאתם מתעורר ומתחיל להרגיש את כאב הריחוק, הוא עדיין לא מוכנה 'ער' בפי הצדיקים. המצב הזה של כאב מנותק ומרוחק מוכנה בפייהם 'שינה'.

כמוכן, יש שיפור עצום במעבר מחוסר הכרה לשינה, אבל גם משינה עוד יש לאן להתקדם - להתעורר!

אם אתה מרגיש כאב גדול וריחוק גדול, דע שאתה ישן וחולם חלום רע, ובחלומך כוחות עוינים שובים אותך ומולאים אותך במרתפים אפלים. הבשורה המנחמת היא שלא צריך לתכנן תכנוני בריחה נועזים ממרתפי הצניק המפלצתי הזה, לא צריך למצוא פתרון בלתי אפשרי שינצח את הכלא הבלתי אפשרי שאתה מרגיש חנוק בו. צריך רק להתעורר, לפקוח עיניים, וברגע אחד אתה בחוץ. כמה קל!

אל תיכנס עם היצר הרע שלך בטוען ונטען. אל תלך איתו 'לשיטתו'. מול כל הטענות וההוכחות שהוא מביא לך כדי לרפות את ידך ולהפיל את רוחך, תזכור שעליך רק להתעורר.

יהודי ער הוא יהודי שידוע שהוא קרוב.

לא כתוב שהוא מרגיש קרוב, לא בטוח שהוא חווה את זה. מתקבל יותר על הדעת שבחוויה הוא מרגיש מנותק ומרוחק, אבל להתעורר פירושו להיזכר בדברי הצדיקים האמתיים שהבינו את המציאות לאשורה:

תלויים על חבל

ככל שמישהו מתקרב אנחנו פוגשים יותר ויותר מצבים נואשים. כבר בבית הספר סיפרו לנו שלפני בוא משיח ייתלה בעולם חבל גדול, חבל של אמונה, וינערו אותו חזק. מי שלא יחזיק בו היטב היטב - ייפול.

אני לא מאמינה בנפילות, אני מאמינה שלכל נשמות ישראל יש, בסופו של דבר, איזשהו מצוף. גם הצדיקים אומרים שהגלות האחרונה מתעכבת מפני שהקב"ה לא רוצה לוותר על שום נשמה, והוא מאריך אף וממתין לכולנו שנתעורר, כל אחד לפי עניינו ומדרגתו. אבל את זה שהחבל מתנדנד, ומתנדנד חזק ומבהיל, מרגשים. נראה שהמאבק הכי עמוק שכולנו בתוכו הוא סביב השאלות האם לטוב יש סיכוי והאם אני קשורה לטוב. במילים אחרות, האם יש לי סיכוי.

מתחילת המציאות ועד לנצח נצחים מתוח חבל גדול של משמעות, והשאלה היא האם אני קשורה. אני מחוברת למשהו או לא מחוברת לשום דבר? ומה שעובר עליי - גם הוא מחובר? יש סיכוי למה שקורה לי?

אלו שאלות שתוקפות את כלנו בעומק.

מי שעזב

סיפרה לי חברה שפגשה חברה, והחברה פרצופה היה נפול ביותר. הן התיישבו באיזו פינה והחברה שפכה בפניה כאב גדול ומצוקה גדולה, טבולים בהמון מרירות.

לפעמים אנחנו נהיים 'בני מררי', מרירים לגמרי. בטוחים שכל מה שעובר עלינו לא שייך לשום מקום, לא משרת שום דבר ולא הולך לטוב בכלל.

לאותה מכרה היה קשה מאוד והיא סיכמה באזני חברתי: 'אין לי כוח עוד. אני לא מרגישה שאכפת למישהו ממני וממה שעובר עלי. בשביל מה לעבוד כאן כל כך קשה? לאן כל זה הולך? אולי עדיף כבר להיות כמו פלונית'. והיא נקבה בשמה של מישהי, שידע עם בעלה וילדיה עזבה קהילה וחיים חרדיים לחלוטין ועברה לחיים חילוניים ר"ל.

שאלה אותה חברה שלי: 'אבל בשביל מה זה טוב? מה היא הרווחה? היא עשתה צעד כל כך נורא, קטיעה כל כך כואבת, תחשבי עליה ועל ילדיה. מאיפה הם באו ולאן הם נכנסים. השם ישמור למה הם צריכים להתרגל ולהסתגל, ובשביל מה?? גרם של אושר, אפילו זמני, אפילו חיצוני, זה לא יביא לה. אז למה? לא מספיק כואב, שצריך להכאיב עוד?'

אמרה לה החברה: 'את צודקת, באמת אין שם מה להרוויח. אבל אולי נמאס להם כבר להעמיד פנים. אולי נמאס להם להיות אחד בפה ואחד בלב, אם הם יודעים עד כמה הם רחוקים מבפנים, אין להם עוד כוח להעמיד פנים כאילו הכל בסדר. הכל לא בסדר! הכל רחוק! הכל מלא ניתוק ובלבול! אז לפחות שכולם ידעו מי הם באמת ויפסיקו לחשוב שהם מי שהם לא!'

כשמעתי את הדיבור הזה הרגשתי שיש כאן לימוד זכות גדול מאוד על עם ישראל. אולי כל מי שמתרחק או נושר או מתקרר, הוא פשוט נפש פצועה וכואבת שאמרת די. אני לא רוצה להטעות אנשים עוד. אני לא מוצא את השם בחיים שלי ומרוב כאב אני בורח לכל השטויות ומחזיק בכיסים את כל המכשירים הדיגיטליים. אז

יהודי לעולם לא רחוק. יהודי לעולם לא בודד. נכון שבעקבתא דמשיחא יהודי מרגיש לעיתים קרובות גם ריחוק וגם בדידות אבל זהו רק חלום הסיטוים שלו, זאת איננה המציאות האמתית.

שוב ושוב חוטפת אותנו השינה, שוב ושוב עלינו לעשות מאמצים להתעורר. אני יהודי, משמע אני קרוב.

לשאל את מי ששפוי

זו אמירה מאוד מהפכנית, ואנו נדרשים לאמונה גדולה מאוד כדי להאמין בה. אכן, אמונה בדיבורים של צדיקים היא הבחירה שלנו.

רבי נחמן מברסלב אומר שלכל אדם יש בחירה. ואפילו למשוגעים יש בחירה, והבחירה שלהם היא להאמין לנורמליים. משוגע הוא משוגע, זה ברור, מסכן וחולה ומדומיין. אין לו ידיעה ברורה על המציאות ואיך לפעול בה. אבל הוא יכול לשאול מישהו שפוי.

כולנו בקטגוריה הזאת, במידה זו או אחרת, אבל יש לנו בחירה לשאול את מי ששפוי.

מי ששפוי הם הצדיקים האמתיים, אלה שמסבירים לנו את המציאות.

לפידים בחושך

אנחנו לוחמי אור בתוך חושך שחור. הולכים בעולם במקומות לא סימפטיים. נאבקים בחושך של סוף הגלות. אבל יש לנו לפידים. יש לנו צדיקים שמכירים את המציאות ולא נמצאים בתוך הסרט הרע, והם מבינים אותנו הרבה יותר ממה שאנחנו מבינים את עצמנו, מדברים איתנו ממקום של חמלה גדולה ורצון לעזור ומסבירים לנו:

אם אתה מרגיש רחוק, נרדמת. אני לא מאשים אותך שנרדמת, אני רק מספר לך על זה. אתה לא צלול כרגע, תקשיב למי שצלול. תתפלל לקב"ה שיעיר אותך. תבכה לו: רע לי לישון ככה!

תדע שזה רק חלום רע ולא המציאות האמתית. גם אם כבר אי אפשר לסבול את עצמנו במראה חלילה, ואנו נראים לעצמנו שקרנים ורמאים במראה התורנית - עדיין זו לא סיבה ללכת לשום מקום. אדרבה, תחזיק בכל הכוחות במה שיש.

סך הכול כלנו גרים בגושן. כולנו מוגנים מן המבול בתיבת נוח. בעולם סביבנו גאים גלים עד לשמיים אבל אנחנו עדיין במקום יבש יחסית. אין שום סיבה להיזקק לגלים חלילה.

נכון, החבל מיטלטל ועוברים עלינו דברים קשים. אבל זאת בדיוק הנקודה שבה נדרש המאבק, בגרעין של האמונה, בשורש. כשהכל נראה הכי קשה שיש, אנחנו צריכים לזכור, יהודי אף פעם לא לבד. גם כשהוא מרגיש הכי זרוק, באמת הוא קשור. מחובר בחבל טבור לבורא עולם שכל הזמן מנשים אותו, מחייה אותו, מלווה אותו ושומר עליו.

למה הוא כאן, במקומות הנוראים האלה? כי מפה, אם יאמין, אם ינסה למשוך את עצמו אפילו מילימטר אחד אל הטוב, אם ימלמל איזו תפילה אפילו קלה של 'הצילו', אם תהיה לו איזו מחשבת חרטה, יזכה לתקן עולם במלכות ש-קי כפי שאיש עוד לא תיקן. אל תאמין למי שמאשים אותך. אל תאמין למי שמייאש אותך. אל תאמין למי שאומר שאתה רע, הכל רע ואין תקווה.

תתחזק, תתעורר, תפקח את העיניים ותדע: אתה קשור וגם כל מה שעובר עליו קשור. יש עניין יתהפך לטובה ובקרוב. זאת האמונה היחידה שיש לנו. זאת האפשרות היחידה.

המדור שלך לשיתוף בהארות שחשבת עליהם שהאירו לך והעירו אותך לחיים

ספר התהילים

אני יושבת בציון הקדוש באומן מחזיקה את ספר התהילים. פתאום אני מסתכלת עליו בעיניים חדשות וחושבת לעצמי:

אם היו נותנים לך את כל הספר ואומרים לך 'גברת יקרה, מצאנו עותק נדיר של תפילות שאמר דוד מלך ישראל, את יודעת מי היה דוד המלך? את יודעת שהוא רגל רביעית במרכבה. את יודעת שכל מה שאת יודעת את עדין לא יודעת כלום! אז יש לנו כאן עותק נדיר שהתגלה זה עתה של מזמורים שהיא עצמו כתב והתפלל אותם לפני ריבונו של עולם, כעת שימי לב יש לך כאן מאה חמישים מזמורים אבל את יכולה לומר רק מזמור אחד. ככה זה כל אחד זכאי בחיים שלו לומר רק פרק אחד. מה את בוחרת, נו, תעשי את זה מהר'.

אני מתחילה לדפדף בבהילות, וואו, יש כאן 'מזמור לתודה' איזה חזק, רגע, בעצם 'שיר המעלות ממעמקים' זה בדיוק נאמר עלי. לא בעצם 'יושב בסתר עליון' ממש מרגיע אותי ונותן לי תחושת הגנה. אני מדפדת בבהילות ורוצה לבלוע את הכל. אבל נותנים לי רק אחד...

חשבתם על זה? יש לנו את כל ספר התהילים! מאה חמישים מזמורים; כל הזמן, מתי שנרצה וכמה שנרצה ללא הגבלה. יש כפל מבצעים בלי אותיות קטנות.

בעצם יש לנו הכל. יש לנו ליקוטי תפילות, יש לנו את הסידור, יש לנו את ריבונו של עולם - אנחנו רק צריכים להפסיק מלהיות עניים ולהתחיל להשתמש באוצרות שלנו. וזה יקרה כשנוכח להרגיש כמה הם אוצרות וכמה הם קיימים אצלנו. אמן.

מה בקשתך?

המשך

תשובה:

ריגש אותי מאד גילוי הלב והכנות שלך. לא הסתרת את חששותייך תחת מסווה של שאלות אידאולוגיות כביכול, אלא הגדרת ברור מה מאיים עליך. את כותבת אינני בשלה עדיין, מה עושים עם ההורים, עם הילדים, ועם הלבד וכו'. אז כדרכנו, בואי נעשה סדר בדברים, ונראה שבעזרתך לכל דבר יש פתרון ועצה.

תחילה, אתיחס למה שאת אומרת שהדיבורים הרוחניים מרגיזים אותך, במקום לחזק ולחבר אל הרעיון הגדול של אומן ר"ה. מדוע באמת? אנסה להסביר לך את תחושותייך הכמוסות בלב: מרגיז אותך להרגיש שבעלך לא מבין את המצוקה האמיתית שלך, ושאינך מזדבן במצוקה אמיתית ביחס לפעם ראשונה של חוויה כזאת, ועוד בזמן קצר כל כך לפני ר"ה.

בעלך נלהב, הוא כבר בתוך החוויה הרוחנית, ורוצה לחבר גם אותך אליה, ולכן הוא מרעיף דיבורים נשגבים, ולא קולט למה אינך מתרגשת. ומימלא גם הוא נמצא בסבך, וכך שניכם מתנהלים כאילו בודו-שיח של חרשים. ולכן עצתי:

א. הסירי את התנגדותך לעצם הרעיון. והרי את אכן לא ממש מתנגדת, כי הנה את כותבת 'אני עדיין לא בשלה, אולי בעוד ארבעים שנה...' א"כ את בעצם כן מסכימה לזה, יש פה גילוי רצון, אבל בד בבד יש גם קושי גדול. ומימלא זה בדיוק מה שתעשי: העבירי לי את התחושה הזאת בדיוק - אמונה בסיסית ברעיון, אבל פרטים רבים של קושי. ואז תראי שהמצב ישתנה. ברגע שהוא לא יהיה מאוים מעצם הנסיעה, הוא יוכל להתחבר לקושי שלך ולעזור לך להירגע.

ב. שבו ביחד וטכסו עצה, תתלבטו ביחד מה המתאים ביותר למצב החדש שנוצר. אולי לא חייבים להסתיר את הסוד ה"נוראי" (כדבריך) מכל המשפחה, אולי אחד הצדדים של ההורים פחות יגלו התנגדות לכל המצב שנוצר. לפעמים דווקא הורי הבעל יארחו אותך ברצון, כי הרי הן שלחם הוא ה"אשם", מימלא הם יריגשו אחריות להרגיע אותך.

ג. ראש השנה הוא הרי יום דין. והחיי אדם מביא שכל הסימנים שאנחנו נוהגים לעשות בליל ר"ה הם כדי להמשיך המתקה ושנה טובה. ולכן צריך להשתדל להתרחק מכעס ביותר, כי הוא פועל את ההיפך מזה, וממשיך ח"ו דינים וצרות. וגם מוהר"ן מביא, שבר"ה צריך להיות חכם לחשוב רק מחשבות טובות וחיוניות. ולכן חשוב לטכס עצה איפה כדאי לך להיות בר"ה, מקום שביאי לך הכי הרבה רגיעה במצב

מאשה לרעותה

מעשה בתספורת

- אז מה עדיף?

- לא יודע. אני נשאר בבית עד שזה יגדל.

פרק ג'

'רק זה לא' חשבתי לעצמי בחרדה. הילד הזה כבר נשאר לי בבית המון זמן על רקע חברתי. זה הספיק לי לכל החיים.

נס שזה קרה בסוף שבוע יום חמישי בערב. ביום שישי הוא נשאר בבית. כל השבת הוא היה במעצר בית כשאני מודדת בעיניים כלות את המילימטרים ששערותיו מצמיחות מידי שעה, וכובשת אנהא בליבי. שרק לא נסתבך איתו.

שלא ידקדק איתי כחוט השערה, שיתגבר ויצא מהבית, מה קרה.

פרק ד'

מוצאי שבת הוא מגיע אלי עם המכונה.

אמא, אולי נעשה על אפס?

???????

- לא עוזב. תעבור על כל הראש על מספר אחד חוץ מאשר על הקרחת. זה יראה כבר אותו הדבר כי השיער גדל. כמעט ולא יראו הבדל.

- טוב אז תעשי לי?

- מותק, אני במכונה הזו כבר לא נוגעת.

הוא גילה חוש הסתפרות יוצא מן הכלל והסתדר לבד.

יום ראשון הוא הלך כרגיל.

ללמדך שכאשר את מרימה ידים ונושאת עיניים בהכנעה ובתפילה אצל השם יתברך הכל אפשר.

סוף סיפור.

פרק א'

סיפרתי את מנחם בן השתיים עשרה. ילד בעל רגישות חברתית ושימת לב מיוחדת למראה מוקפד ומסודר, עוד פרט טכני קטן.

על קדקודו ב"ה שיער עבה וסמיך, מה שגרם לי להרגיש בתחילת הסיפור כאילו אני מכסחת דשא. המכונה שכבר עברה תלאות רבות וכתבה כרך עב כרס של סיפורים (תספורות זאת אומרת) כבר לא היתה במיטבה, וכך היו אזורים בקרקפת בהם הייתי צריכה להתעקש ולחזור שוב ושוב. על הסיפור.

בסיום התספורת נאנחתי בהקלה וכמו תמיד נדרתי נדר שבלי נדר אני יותר לא מספרת אותו עם המכונה הזאת. יש לי מן חלום בלחות כזה בו הילד נשאר עם ראש קצוץ למקוטעין מן דוגמאת שבילים מסועפים תחומים בגדר חיה והמכונה מסרבת להמשיך את הסיפור ומשאירה אותנו באמצע המתח.

פרק ב'

אחרי שהוא התקלח והלך להביט במראה כדי להנות ממראהו הקצוץ והמחודש התגלה ה"ברוך" כנראה שבסערת הכיסוח עברתי לו מדי הרבה פעמים או שהפכתי את הזווית של המכסחה (המכונה, סליחה) באזור קידמת הראש.

לא משנה מה היה, הילד נשאר עם קרחת עגולה בקידמת פדחתו, מקום שהכיפה לא מסתירה.

- אולי נעשה את הכל על מספר אפס? (גירסא אלגנטית ל"בוא נעשה לך קרחת ודי")

- לא!!

מה את רוצה? שכולם יצחקו עלי שאני ברסלבר עם קרחת? (בגירסא מקוצרת)

החדש שנוצר לך, אולי ההורים שלך הם כן מתאימים ולא יעוררו קושי נוסף?

ד. עצה נוספת שרבות מיישמות אותה, בעיקר בעלות תשובה, שאווירת החג בבית ההורים שלהם אינה מתאימה לה"ה, והיא: הן הולכות לחברה או מזמינות אליהן אחת או יותר נשים שטוב להן איתן. יש בזה הרבה מעלות; הילדים מעסיקים אחד את השני, ואפשר ליצור גם תרונות לתפילה ולתקיעות. כך גם את יכולה להתחבר לחברה שנמצאת במצב שלך, לא חייב להיות אירוח מלא, אפשר רק לאכול יחד וכו'.

ה. חפשי חברות להתמודדות. כשתבדקי, תופתעי לשמוע כמה הרבה נשים מתמודדות השנה (בס"ד) בקושי הזה... ברמה זו או אחרת, בשלות יותר או פחות. רבות מהן מסכימות שהבעל יסע, אבל הפרטים המעשיים מכבידים עליהן, או שהן לא מסכימות בלב שלם אבל מבינות שאין ע"ז ויכוח, או כל צורה אחרת שיש בנסיון הלא-קל הזה. וכך תוכלו להתחזק יחד. (אולי מערכת העלון תוכל לשדך בין הנשים הללו).

ו. בבית שמש נוצרה יוזמה של נשים. הן נוסעות למושב קוממויות ונמצאות יחד. הבנים מתפללים שם בביהכ"נ המרכזי בפקוק של אברך. אינני בקיאה בפרטים, מי שזה יכול להתאים לה, יכולה ליצור עמי קשר במס': 029922359, ואשתדל לברר לה הכל.

לסיכום: אני יוצאת מתוך נקודת הנחה - ואני מקווה שאינך כועסת עלי - שבעלך בוודאי יסע, על זה אין עוררין. השאלה היא: מה איתך? אם כן, עלייך רק לצאת מסבך הדמיון המאיים, שבעיקרו הוא דמיון ופחד המגדילים את הנסיון, ולחזק את הדמיון החיובי, ולומר לעצמך: יש לי כח לנהל את החג בצורה זו או אחרת באוירה טובה ונהדרת. תשאלי אחרות שכבר עברו את זה, ויאמרו לך שהיה בסדר ואולי אפילו נפלא.

ובקיצור, אל תתבוססי בקושי. תנסי בכל זאת לא להחמיץ את הזכות הגדולה (את לא תחמיצי גם אם ח"ו יהיה לך קשה, אבל כשמקיימים בשמחה מרוויחים יותר), ולעלות לגל של התחברות לעניין. אם קשה לך לשמוע על כך, הסבירי לבעלך שעכשיו ישוחח אתך רק על הדברים הטכניים והסידוריים... אבל בר"ה כאשר מימלא הוא נסע כבר, אולי תצליחי לקרוא על גולות ר"ה של מוהר"ן, ולדבר על כך עם הילדים אם יש מצב לכך.

וכך אולי כבר בשנה הבאה (ולא בעוד ארבעים שנה...) תוכלי כבר לומר: אני לא 'מסכימה' שבעלי יסע אני 'רוצה'!...